Täysistunto

Torstai 26.11.2020 klo 16.00—20.40

Täysistunto alkoi klo 16.00. Täysistunto päättyi klo 20.40.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Juho Eerola (16.00—17.59 ja 19.57—20.40) ja puhemies Anu Vehviläinen (17.59—19.57).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
pääministeri Sanna Marin
tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko
valtiovarainministeri Matti Vanhanen
oikeusministeri Anna-Maja Henriksson
perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru
maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä
kuntaministeri Sirpa Paatero
eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen
sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen
opetusministeri Li Andersson

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän nyt paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla oleville ministereille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys seksuaalirikosten rangaistuksista (Veijo Niemi ps)

Suullinen kysymys SKT 162/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Niemi.

Keskustelu

16.01 **Veijo Niemi ps:** Arvoisa herra puhemies! Teki taas pahaa tällä viikolla lukea lehdestä uutista, jossa käsiteltiin käräjäoikeuden käsittelyssä olleita törkeitä seksuaalirikoksia. Tässä tapauksessa kyseessä on laaja pedofiilirinki, joka on hyväksikäyttänyt törkeästi lapsia. Uutisissa kerrottiin, kuinka kaksi pedofiilirinkiin kuulunutta miestä saivat Länsi-Uudenmaan käräjäoikeudelta tuomion muun muassa törkeistä lapsen seksuaalisista hyväksikäytöistä. Tuomio oli vuosi ja kahdeksan kuukautta ehdotonta vankeutta, jota he tuskin joutuvat kokonaan istumaan. Huomautettakoon, ettei tuomiolla ole vielä lainvoimaa. Perussuomalaiset ajavat törkeimpien rikosten aivan liian kevyiden rangaistusten koventamista. Kysymykseni kuuluukin: aikooko hallitus esittää minimirangaistusten korottamista tuntuvasti, kun nyt rikoslakia uudistetaan seksuaalirikosten osalta?

16.02 **Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos erittäin tärkeästä ja ajankohtaisesta kysymyksestä. Niin kuin edustajat tietävät, seksuaalirikoslainsäädäntö on nyt kokonaisuudistuksen alla. Olemme saaneet lausuntopalautteita oikeusministeriöön. Meillä oli työryhmä, joka on tehnyt kovasti töitä, ja hallitus on lähtenyt siitä, että juuri lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten rangaistuksia pitää kiristää. Tässä ja nyt on tilanne tietysti se, että oikeusministeriössä käydään se lausuntopalaute läpi. Se tehdään hyvin huolellisesti, ja tarkoitus on, että eduskunta saa tämän kokonaispaketin sitten, kun se on valmis ensi syksynä. Lähden itse siitä, että tänne saliin tuodaan esitys, joka paremmin kuin tänään turvaa uhrin ja myös kaikkien lapsiuhrien asemaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä tästä aiheesta, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.03 **Veijo Niemi ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tuomiovalta ei kuulu meille täällä eduskunnassa, mutta meidän suoranainen vastuumme on käyttää meille suotua lainsäädäntövaltaa oikeudenmukaisesti. Meidän pitää huolehtia, että teolla on tuntuvat seuraukset ja etteivät paatuneet rikolliset liiku keskuudessamme.

Kansa on sitä mieltä, että seksuaalirikoksista pääsee liian helpolla. Korulauseita on kuultu Suomessa vuosikaudet, mutta tuomiot ovat pysyneet käsittämättömän matalina.

Me perussuomalaiset vaadimme, että 1) seksuaalirikosten vähimmäisrangaistuksia kiristetään tuntuvasti, 2) törkeistä ja toistuneista seksuaalirikoksista syytetyt eivät odota oikeudenkäyntiä vapaana ja 3) törkeistä seksuaalirikoksista saadut tuomiot istutaan täysimääräisesti. Mitä mieltä arvoisa hallitus on näistä perussuomalaisten ehdotuksista? [Mika Niikko: Mitä mieltä sosiaalidemokraatit ovat?]

16.04 **Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erittäin hyvä, että teillä on ajatuksia siitä, millä tavalla lainsäädäntöä kehitettäisiin. Perussuomalaisilla oli myös oikeusministerin salkku edellisellä hallituskaudella, [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] ja silloin teillä olisi ollut myös mahdollisuus puuttua tähän. Nyt tämä hallitus puuttuu tähän... [Ben Zyskowicz: Häkkänen siihen puuttui!] — Häkkänen puuttui myös, mutta tämä hallitus toteuttaa. [Oikealta: Kiitos!]

Oikeastaan luulen, että me olemme kaikki yksimielisiä tässä salissa siitä, että jokainen seksuaalirikos on yksi liikaa, ja meidän pitäisi tehdä töitä nyt sen eteen, että meidän lapsiamme pystytään suojelemaan paremmin. Meidän pitää myös tehdä sitä ennalta ehkäisevää työtä, ja siihen pitää myös panostaa, ja senkin hallitus tekee.

Mitä tulee itse tähän seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistukseen, niin kuin sanoin, yksi tärkeimmistä tavoitteista on se, että lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten rangaistuksia myös nostetaan, elikkä tähän kysymykseen tulemme palaamaan sitten, [Puhemies koputtaa] kun lausuntopalaute on käyty läpi ja meillä on esitys annettavaksi eduskunnalle.

16.06 **Jussi Halla-aho ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen fokus tuntuu usein olevan siinä, että rikollisten tekojen kirjoa pitäisi laajentaa esimerkiksi muuttamalla raiskauksen määritelmää. Mielestäni suurempi ongelma on se, että yksiselitteisistäkin rikoksista langetetaan rangaistuksia, jotka ovat huomattavan lieviä kansainvälisesti vertaillen ja myös verrattuna muihin, ei-väkivaltaisiin rikostyyppeihin, kuten talousrikoksiin.

Rangaistus on nähtävä hintalappuna, jonka yhteiskunta määrittää loukatulle oikeushyvälle eli tässä tapauksessa ihmisen fyysiselle koskemattomuudelle. Rangaistustasolla yhteiskunta myös viestittää, miten paheksuttavana se mitäkin tekoa pitää. Näettekö te, arvoisa ministeri Henriksson, että seksuaali- ja muista väkivaltarikoksista Suomessa langetettavat rangaistukset ovat tässä suhteessa kohdallaan?

16.07 **Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kansanedustajat säätävät lait, ja tuomioistuimet soveltavat näitä lakeja. Meillä on riippumaton tuomioistuinlaitos, joka on oikeusvaltiossa varsin tärkeä asia. Ei hallitus eikä eduskunta määrää siitä, ketkä meidän tuomioistuimissamme tuomitsevat, vaan siellä on riippumattomat tuomarit. Meidän asiamme on katsoa, että se rangaistusasteikko on riittävä. Tuomioistuinten asia on sitten soveltaa sitä rangaistusasteikkoa. Muun muassa lapsen törkeästä raiskauksesta tuomitaan tänään asteikolla 2—10 vuotta. Ja se on tärkeätä, että sitä rangaistusasteikkoa käytettäisiin. On tuomioistuinten asia arvioida, minkälaisen rangaistuksen ne antavat kustakin rikoksesta. Meidän asiamme on katsoa, että heillä on riittävä asteikko, ja me katsomme, että se minimitaso on oikeassa suhteessa siihen rangaistavaan tekoon.

Kriminaalipolitiikkahan Suomessa on pitkä. [Puhemies koputtaa] Meillä on pitkä historia, ja tästä voitaisiin vaikka järjestää seminaari, [Puhemies: Nyt aika on jälleen täynnä!] jotta voisimme käydä läpi, miksi meillä rangaistukset ovat tietyllä tasolla.

16.08 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri tietää, että riippumaton tuomioistuin joutuu kuitenkin soveltamaan meidän määräämiämme rangaistusasteikkoja, ja meidän kysymyksessämme puhuttiin näistä minimirangaistuksista. Niiden avulla me pystymme vaikuttamaan tuomioistuimiin — ne eivät voi niitä väistää. Elikkä onko tulossa selkeitä korotuksia näihin — erityisesti lapsiin kohdistuviin — seksuaalirikoksiin? Tämän haluaisin tietää, ja oikeastaan varmaan kansakin haluaisi — tuli aika murskakritiikkiä siitä komiteavalmistelusta.

Toiseksi kysyisin: miten nämä vaaralliset rikoksenuusijat saadaan pidettyä pois kaduilta? Vaarallisia rikoksenuusijoita pääsee määräaikaisen vankeusrangaistuksen jälkeen va-

paaksi aina uudelleen ja uudelleen. Missä viipyy laki, joka pitäisi tällaiset ihmiset lukkojen takana, jotta me muut saamme olla rauhassa, jos he tekevät jatkuvasti rikoksia, vakavia rikoksia, jotka kohdistuvat henkeen ja terveyteen?

Näihin kahteen kysymykseen haluaisin vastauksen. — Kiitos, ministeri. [Sanna Antikainen: Nyt odotamme vastausta!]

16.09 **Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos lakivaliokunnan puheenjohtajalle. Meillä oli aamupäivällä yhdessä lakivaliokunnan kanssa tilaisuus, jossa myös kerroin koko valiokunnalle, missä mennään muun muassa näitten väkivaltaisten vankien osalta, ja silloin myös edustaja Meri sai tietää sen, että meillä on työryhmä, joka nyt tekee tätä työtä. Me haluamme saada aikaiseksi sellaisen lainsäädännön, joka paremmin kuin tänään turvaa myös sen, että meillä on sellaisia toimenpiteitä, että henkilö, joka on vaarallinen yhteiskunnalle — vaikka hän on sen rangaistuksensa kärsinyt — ei sitten voisi niin vain vapautua. Tämä on työn alla, ja niin kuin edustaja Meri tänään aamupäivällä kuuli, tähän asiaan tullaan palaamaan heti, kun se työryhmä on saanut työnsä valmiiksi.

Mitä tulee näihin aikuisten tekemiin rikoksiin, lasten seksuaaliseen hyväksikäyttöön ja raiskauksiin, [Puhemies koputtaa] niitten rangaistusasteikkoja tullaan myös katsomaan nyt, kun tätä kokonaisuudistusta [Puhemies koputtaa] tehdään.

16.10 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Seksuaalirikos jättää usein lapselle pysyvät vauriot, mutta syyteoikeus törkeidenkin lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten kohdalla vanhentuu aikaisintaan uhrin täyttäessä 28 vuotta ja törkeiden seksuaalirikosten syyteoikeuksissa vanhenemisaika on 20 vuotta. Lapsiin kohdistuva törkeä seksuaalirikos on teko, josta asianomistajan on usein vaikea ilmoittaa viranomaisille tämän nykyisen vanhentumisajan kuluessa. Usein käy niin, että vasta siinä 30 vuoden iässä, kun perhettä aletaan perustaa, saattavat nämä asiat nousta pintaan. Ja joskus on tapauksia, joissa paljastuu seksuaalirikosvyyhtejä ja saadaan pitäviä todisteita, jopa todistajanlausuntoja, ja siltikään tätä asiaa ei pystytä selvittämään, [Puhemies koputtaa] mikä olisi kuitenkin uhrin selviytymisen kannalta tärkeää. Oletteko poistamassa nämä vanhentumisajat?

16.12 **Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, edustaja Räsänen, tästäkin kysymyksestä. Tämä on myös tämmöinen ikuisuuskysymys, joka tässä salissa aina välillä nousee keskusteluun, ja tätä on kyllä pohdittu. Ja olen samaa mieltä, että tähän liittyy ongelmia juuri sen takia, että voi olla, että käy pitkäkin aika siitä, kun henkilö on lapsena joutunut seksuaalirikoksen kohteeksi ja sitten syystä tai toisesta ei ole ehkä edes ymmärtänyt silloin, että on ollut rikoksen kohteena, vaan huomaa ja tietää ja tiedostaa sen vasta vanhempana.

Tähän liittyy myös se problematiikka, että jossain vaiheessa sen vanhenemisajan on loputtava. Sen takia tähän mennessä ollaan katsottu, että poliisien resurssit pitäisi laittaa niihin rikoksiin, jotka ovat tapahtuneet lähiaikoina ja ei niin kauan sitten — että siihen riittää resursseja. Tämä on tavallaan myös siinä mielessä resurssikysymys, [Puhemies koputtaa] että onko meillä riittävästi resursseja siihen, että tutkitaan myös ehkä yli 30 vuotta vanhoja rikoksia. [Puhemies: Nyt on minuutti jälleen täynnä!] Niitähän tutkitaan, jos on esimerkiksi murhasta kysymys, mutta nämä rikokset ovat eri asemassa.

16.13 **Mia Laiho kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset, tapahtuvat ne sitten fyysisesti tai verkossa, ovat kuvottavia, ja meidän pitää tehdä kaikkemme ehkäistäksemme yhteiskunnassa näitä tapahtumasta. Rangaistukset vaativat koventamista, ja on tärkeää, että tätä saadaan eteenpäin. Toivottavasti ministeri Henriksson vie näitä entisen ministeri Häkkäsen aloittamia koventamisrangaistuksia eteenpäin.

Laki mahdollistaa kemiallisen kastraation eli lääkinnällisen hormonituotannon pysäyttämisen, mutta sitä ei käytetä. Kysyisinkin: onko hallitus edistämässä tätä kemiallisen kastraation käyttöönottoa, jolloin me ehkä voisimme osan näistä seksuaalirikoksista ehkäistä, koska näillä on taipumus uusiutua?

16.14 **Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa ei ole sellaista kirjausta, jossa lähdettäisiin siitä, että kemiallista kastraatiota ruvetaan toteuttamaan, joten tällä hetkellä asia ei ole ajankohtainen.

16.15 **Antti Kurvinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Keskusta pitää erittäin tärkeänä ja hienona asiana, että vihdoin ja viimein Suomessa toteutetaan rikoslain 20 luvun kokonaisuudistus, seksuaalirikoksia koskevan rikoslain luvun kokonaisuudistus, jossa tämä laki tuodaan tähän päivään ja tulevaisuuteen, modernisoidaan. Tämän uudistuksen lähtökohta on, että siinä tarkastellaan suostumusta, seksuaalista itsemääräämisoikeutta, ei sitä väkivallan määrää, ja tässä suojataan ihmisyyttä hyvin. On keskustan mielestä erittäin hienoa, että tällä vaalikaudella tämä kokonaisuudistus lopultakin toteutuu.

Mutta, puhemies, kysyisin hallitukselta: Hallitusohjelmassa, sen kunnianhimoisessa oikeusvaltion kehittämisosiossa, on myös maininta siitä, että rikoksen uhrien asemaa yleisesti parannetaan, ja erityiskysymyksenä on otettu esille se, että surmansa saaneiden läheisten, elikkä tapetuksi joutuneen henkilön läheisten, tukea ja saamia korvauksia pitäisi parantaa, ja siellähän on aukkoja edelleenkin. Mitä hallitus aikoo tämän kirjauksen kautta tehdä?

16.16 **Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kurvinen on aivan oikeassa siinä, että rikosten uhrien asemaan pitää kiinnittää enemmän huomiota, ja siihen hallitus on myös ryhtynyt. Tämä on myös asia, joka on ollut monesti EU:n oikeusministereitten kokouksissa esillä, ja yhdessä teemme töitä sen eteen, että rikosten uhrien palvelut paranisivat jokaisessa EU-maassa, ja Suomessa esimerkiksi Rikosuhripäivystyksen osalta olemme lisänneet sinne varoja ja lisänneet sinne resursseja.

Mitä tulee tähän tärkeään kysymykseen, mikä koskee henkirikoksen uhrin omaisten mahdollisuutta saada korvausta, niin sekin on asia, jota nyt selvitellään, ja tarkoitus on, että myös tässä asiassa edetään tämän hallituskauden aikana niin, että myös näitten uhrien omaisten taloudellinen tilanne paranisi.

16.17 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on maailman turvallisin maa, varsinkin jos sitä mitataan myös sen mukaan, että olemme vapaita ja demokraattisin valtio monessa suhteessa. Mutta turvallisuus ei ulotu ainakaan internetin alueelle, ja siellä lapset ja nuoret joutuvat hyvin usein pedofiilien metsästettäviksi.

Ennalta ehkäisevän työn kannalta olisi tärkeää tehdä toimenpiteitä, kuten esimerkiksi Britanniassa on ollut jo vuosia sellaisia kampanjoita, joissa internetin tsättipalstoille on pa-

kollista laittaa tämmöinen turvanappi, josta voi ottaa suoran yhteyden poliisiin tai ilmoittaa semmoisen lähentelyn, joka täyttää nämä merkit, ja sillä on ollut erinomaiset tulokset.

Harmillista on kuulla toki se, että hallitus ei halua edistää tällaista kemiallista kastraatiota, joka olisi myös hyvä, ennalta ehkäisevä toimenpide näille toistuvasti rikoksia uusiville. Mutta voitteko edistää tällaista turvanappikampanjaa, jossa ennen kaikkea vaadittaisiin noita palveluntarjoajia laittamaan jotkut [Puhemies koputtaa] suorat yhteydet jonnekin, minne voivat lapset ottaa yhteyttä, kun havaitsee tällaista [Puhemies: Minuutti on täynnä!] uhkaa elämässään?

16.18 **Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Niikko nostaa esille erittäin tärkeän asian, nimittäin nettirikollisuus on viime vuosina lisääntynyt ja varsinkin lapsiin kohdistuvat rikokset, myös seksuaalirikokset, ovat lisääntyneet myös netin kautta, ja se on äärimmäisen vakava asia. Sen takia Suomi on myös mukana muitten EU-maitten ja myös Yhdysvaltojen kanssa kansainvälisessä yhteistyössä, jossa tehdään poikkihallinnollisesti yhteistyötä ja myös poliisit ovat yhteistyössä toisiinsa. Tätä yritetään kansainvälisellä areenalla kitkeä yhdessä, koska nettirikollisuus on usein juuri sellaista, että ei ole ainoastaan kyse siitä, [Mika Niikon välihuuto] että meillä on tekijä Suomessa, vaan tekijä voi olla vaikka toisella puolella maapalloa, ja sen takia tätä tarvitaan.

Ministeri Ohisalo on tänään poissa, mutta olen siinä uskossa, että jo tällä hetkellä ovat poliisit läsnä netissä, se on ainakin se tieto, mikä minulla on. [Puhemies koputtaa] Ja siihen, voisiko olla mahdollista saada tämmöinen painike: se on varmasti mahdollisuuksien mukaan tehtävissä. [Puhemies: Nyt on jälleen aika täynnä!]

16.19 **Ville Tavio ps** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Suomi on rikollisten paratiisi. [Välihuutoja keskeltä] Suomessahan suurin osa rangaistuksista annetaan ehdollisena, eli vankeusrangaistukset annetaan ehdollisena, ja sehän tarkoittaa sitä, että henkilö ei joudu menemään vankilaan, eli se on ikään kuin huomautus tälle tuomitulle — se on pitkälti näin. Ja Suomessa pitää tehdä siis todella vakavia rikoksia, että edes joutuu vankilaan, että saa ehdottoman vankeusrangaistuksen. Tämä ei ole mielestäni ehkä uhrien kannalta kovin oikeudenmukainen tilanne eikä myöskään tavallisten kansalaisten kannalta, joita tulisi suojella uusintarikoksilta. Mutta jos sinne vankilaan nyt kuitenkin Suomessa joutuu eli saa niin kovan tuomion, niin siitä tuomiostakin istutaan vain kaksi kolmasosaa ja ensikertalaisena yleensä puolet — nuoret rikoksentekijät eli alta 21-vuotiaat voivat istua vain yksi kolmasosaa. Olisiko, hallitus, pohdittava sitä, [Puhemies koputtaa] että törkeistä rikoksista istuttaisiin koko tuomio?

16.21 **Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä tulee näihin törkeisiin rikoksiin, niin juuri sitähän me olemme nyt arvioimassa, kun puhutaan siitä, mitä tehdään väkivaltaisille ja vaarallisille vangeille. [Perussuomalaisten ryhmästä: No mitä te teette?] Sen takia siinä työssä, mitä se työryhmä nyt tekee, tulee arvioitavaksi myös tämä näkökulma, minkä edustaja Tavio tässä nosti esille. Meidän täytyy katsoa myös tämä puoli. Meillä on edelleen Suomessa niin — vaikka edustaja antaa ymmärtää, että ehdollinen vankeustuomio ei olisi muuta kuin muistutus, niin kyllähän se on kuitenkin tuomio — että jos sen ehdollisen vankeustuomion aikana syyllistyy toiseen rikokseen, niin se ehdollinen tuomio voi muuttua ehdottomaksi [Välihuutoja perussuoma-

laisten ryhmästä] ja voi joutua ja usein joutuukin sitten istumaan sen rangaistusajan vankilassa. [Puhemies koputtaa] Katsoisin, että meillä olisi syytä, kun korona-aika antaa myöden, järjestää kriminaalipoliittinen seminaari, jossa käydään läpi se, miksi meillä on tällainen järjestelmä ja mitä sillä [Puhemies: Aika!] tavoitellaan.

16.22 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kokoomuksen lääkärikansanedustaja Mia Laiho kysyi teiltä sitä, voitaisiinko näiden paatuneimpien pedofiilien kohdalla toteuttaa tällainen kemiallinen kastraatio. Sanoitte, että nykyisen hallituksen ohjelmassa tätä asiaa ei ole otettu esiin. En sitä ihmettele. Nykyisen punavihreän vasemmistohallituksen näkökulmasta tällainen varmasti liikaa loukkaisi tämän rosvon perus- ja ihmisoikeuksia, [Välihuutoja] siitä lapsesta ei niin paljon väliä. Niinpä kysyn teiltä, ministeri Henriksson: voisitteko ajatella selvittävänne tämän asian, vaikka sitä ei olekaan teidän hallitusohjelmassanne?

16.23 **Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me voimme varmasti selvittää tämän asian, ja se on selvitetty aikaisemminkin, ja haetaan ne paperit esille. Oikeusministeriössä ovat juuri näinä aikoina olleet kädet täynnä, kun tehdään koronan osalta sellaisia vaikuttavia toimenpiteitä, jotka auttavat tähän akuuttiin tilanteeseen, missä me nyt olemme, ja olemme muun muassa tänään antaneet hallituksen esityksen, joka myös edesauttaa sitä, että pidetään elinvoimaisia yrityksiä elossa ja pidennetään myös pikavippilainsäädännön osalta korkokaton jatkamista syyskuun loppuun asti. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä]

Tällä haluan vain kertoa teille sen, että vaikka teillä on erittäin paljon hyviä kysymyksiä, niin minulla ei ole vastauksia niihin kaikkiin tänään. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Palataan niihin ja annetaan teille tämä selvitys myös tästä kemiallisesta kastraatiosta, joka on ollut esillä myös edellisellä ja sitä edellisellä hallituskaudella, [Sari Sarkomaa: Voisitteko harkita?] joten kaikki ne edustajat, jotka ovat olleet tässä talossa vähän pidempään, tietävät sen asian.

16.24 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Seksuaaliväkivaltarikokset ja aivan erityisesti lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset ovat tässä yhteiskunnassa rikoksina julmimmasta päästä. Niille täytyy olla totaalinen nollatoleranssi. Yhteiskunnan pitää tehdä kaikki, että niitä estetään, ja rangaistusten näistä pitää olla tuntuvia. [Sanna Antikaisen välihuuto]

Arvoisa puhemies! Viime vaalikaudella silloisen sosiaalidemokraattisen eduskuntaryhmän esityksestä ryhmät yhdessä vetosivat, että näitä rangaistuksia kiristetään. Silloin viime vaalikaudella se ei johtanut mihinkään, mutta onneksi johti lakivaliokunnan yksimieliseen lausuntoon, jossa edellytetään, että näitä rangaistuksia kovennetaan ja että suostumuksen asemaa vahvistetaan tässä uudistuksessa.

Arvoisa puhemies! Sosiaalidemokraattisella eduskuntaryhmällä on täysi tuki lapsiin kohdistuneiden seksuaalirikosten rangaistusten koventamiseksi ja suostumuksen vahvistamiseksi näissä. [Välihuuto]

Arvoisa puhemies! Kysyn: koska saamme tämän esityksen ja koska nämä uudet, kovemmat rangaistukset tulevat voimaan? [Mika Niikko: Kauniita sanoja, mutta todellisuus puuttuu! — Sanna Antikainen: Me emme elä enää edellisellä vaalikaudella!]

16.25 **Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Lindtmanille tästä tuesta. On erittäin hienoa, että nostitte esille myös sen, että nyt raiskausrikoslainsäädäntö muutetaan niin, että suostumuksen puute tulee siihen tunnusmerkistöön, ja se on äärimmäisen tärkeä asia. [Välihuuto] Samalla kiristetään lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten rangaistuksia. Tämä on erittäin tärkeä kokonaisuus. Tämä on ehkä tämän hallituskauden tärkeimpiä, ainakin oikeusministeriössä olevia tärkeimpiä lakihankkeita.

Niin kuin kerroin tässä aikaisemmin, tämä mietintö on ollut lausuntokierroksella, tuli yli 50 lausuntoa, ja niitä käydään nyt hyvin huolellisesti läpi. Lainsäädäntö tämmöisessä asiassa ja näissä asioissa on hyvin, hyvin vaikeasti tehtävissä, mutta se pitää tehdä huolellisesti, laillisuusperiaatetta noudattaen, ja sen takia meillä täytyy olla kärsivällisyyttä. Ja sen takia minulla on aikomus antaa hallituksen esitys ensi vuonna niin, [Puhemies koputtaa] että se tulee tänne eduskuntaan syksyllä 2021.

16.26 **Riikka Purra ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Lapsiin kohdistuneita ihmismielen pimeimmistä kolkista syntyviä seksuaalirikoksia on tehty aina. Kuten täällä on moneen kertaan jo todettu, niin näistä määrättävät rangaistukset ovat niin alhaisia, että siitä voi tehdä päätelmän, että lapsen henki ja terveys, fyysinen koskemattomuus tai mielenterveys ei ole arvoasteikolla kuitenkaan kovin korkealla.

Olin tietenkin iloinen, kun kuulin, että ministeri sanoi, että näille ollaan nyt jotain tekemässä, ja täällä on puhuttu myös suostumusperustaisesta raiskauslainsäädännöstä, mutta muistelen, kun asiaa jokin aika sitten käsiteltiin, että täällä kyllä liberaalin rangaistuspolitiikan ja, mikä ihmeellisintä, feministeiksi itsensä määrittävien suunnalta kuultiin, että rangaistuksilla ei ole juurikaan väliä ja juurikaan ei ole niistä kiinnostunut. Haluaisinkin nyt tietää: onko tämä todella koko hallituksen linja, että lapsiin kohdistuneista seksuaalirikoksista ja muista seksuaalirikoksista on oleellista ja tärkeää korottaa rangaistuksia kautta linjan? Voisivatko myös ne, jotka keskustelussa suostumusperusteisuudesta olivat [Puhemies koputtaa] toista mieltä, käyttää puheenvuoron? — Kiitos.

16.28 **Pääministeri Sanna Marin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uskon, että tämä on sellainen kysymys, josta jaetaan kaikissa ryhmissä tässä salissa yhteinen huoli, ja yhteinen huoli erityisesti uhreista ja heidän asemastansa. Ja kyllä, hallitus tulee tuomaan eduskuntaan seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen, jossa on sisällä paitsi tämä suostumusperusteisuus myös rangaistusasteikon kiristäminen erityisesti niissä vakavissa rikoksissa, jotka kohdistuvat lapsiin, mutta myös muutoin.

Mielestäni tämä keskustelu, joka tässä salissa on käyty, on ollut asiallista ja nämä esitykset, joita täällä on tehty, ovat olleet senkaltaisia, että ilman muuta näitäkin pitää tarkastella. [Perussuomalaisten ryhmästä: Hyvä vastaus!]

16.28 **Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri on ihan oikeassa, ja en ymmärrä sellaista puhetta, että tässä syytetään toisia siitä, että jotkut olisivat sitä mieltä, että näitä rangaistuksia ei pitäisi koventaa. [Jussi Halla-aho: Niin täällä sanottiin! — Sanna Antikainen: Näin he ovat sanoneet!] Minun mielestäni se on aika asiatonta.

No, hallitus on kokonaisuudessaan tämän hankkeen takana, ja tulemme palaamaan tähän. Annetaan virkamiesten tehdä se työ, mikä heidän kuuluu tehdä, ja käydään sitten tarkemmin keskustelua näistä.

Hallitus on tuomassa tänne eduskuntaan seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen, ja sen tarkoituksena on suojella lapsen ja aikuisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta paljon paremmin kuin tänään ja suojella uhrin oikeuksia. — Kiitos. [Perussuomalaisten ryhmästä: Erinomaista!]

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys palveluiden turvaamisesta sote-uudistuksessa (Paula Risikko kok)

Suullinen kysymys SKT 163/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt, arvoisat edustajat, vaihdamme aihealuetta. — Edustaja Risikko.

Keskustelu

16.29 **Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Hallitus on lähiviikkoina tuomassa sote-uudistuksen esityksen tänne eduskunnalle, mutta uudistuksen yksi heikoimmista lenkeistä on sen rahoitusmalli. Se tarkoittaa jättileikkauksia yli puolentoista miljoonan suomalaisen sosiaali- ja terveyspalveluihin. Esimerkiksi Pohjanmaan maakunnassa Vaasan sairaanhoitopiirin alueella määrärahojen leikkaus on valtava, 18 miljoonaa euroa. Tämä tarkoittaa väistämättä palveluiden heikkenemistä ja keskittämistä, ja valitettavasti myös lähipalvelut häviävät. Arvoisa hallitus, miten te kuvittelette, että näiden rahaa menettävien maakuntien sairaat ihmiset saadaan tulevaisuudessa vähenevillä resursseilla hoidettua, ottaen huomioon, että jo nyt on valtavat jonot ja jo nyt puuttuu rahaa vaikka kuinka paljon? Eikö teitä hirvitä?

16.30 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minua hirvittää se, että keskustelussa sosiaali- ja terveydenhuollon tulevaisuudesta ei oteta lainkaan vakavasti sitä, että näiden palveluiden järjestämisen pitää perustua tarpeeseen. Ihmettelen tätä kysymystä siksi, että meillä on historiallista näköalaa käydä keskustelua sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksesta, sitä on tehty jo vuosikymmen, mutta onpa meillä kokemusta käydä keskustelua myöskin valtionosuusuudistuksesta, jossa myöskin edustaja Risikko ja silloinen edustaja Kiuru, molemmat ministereinä, olimme mukana. Näitä kaikkia isoja uudistuksia koskee se, millä tavalla yhteinen potti jaetaan, eli miten tukku rahaa, 19,1 miljardia, jaetaan oikeudenmukaisella tavalla. Te esititte tämän jaon jo niin, että ikään kuin ei tehtäisi eikä yritettäisikään tehdä oikeudenmukaista jakoa, vaan ikään kuin tässä jo joku todella paljon häviäisi ja joltakin vietäisiin rahaa. Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksen pitäisi perustua tarpeeseen, [Puhemies koputtaa] ja sitä tarvetta pitää nyt määritellä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt pyydän niitä edustajia, jotka tästä aihealueesta haluavat lisäkysymyksiä esittää, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta.

16.32 **Paula Risikko kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mainitsitte tarveperusteisuuden, ja aivan totta, tarveperusteisuus on tässä teidänkin mallissanne se pääosa, mutta se kun perustuu niihin tarpeisiin, jotka nyt tiedetään, ja minä puhun muun muassa heistä, jotka ovat jonoissa, joilla ei ole vielä sitä diagnoosia. He odottavat hoitoa ja tästä ei siihen liikene rahaa.

Toinen tärkeä huoli minulla on siitä, kuinka moni joutuukaan nyt sitten hankkimaan terveysvakuutuksen. Tästähän HUSin toimitusjohtaja Tuominen jo varoitti Helsingin Sanomissa, että kyllä aika paljon näyttää nyt siltä, että ihmiset joutuvat ottamaan terveysvakuutuksia. Ja sehän vie kyllä yhdenvertaisuuden, ja se on perustuslainvastainen. Aikooko hallitus todella runnoa sellaisen soten, jossa ihmiset joutuvat ottamaan terveysvakuutuksen saadakseen hoitoa? Eikö teitä sekään hirvitä? [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Päinvastoin!]

16.33 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä en kyllä ymmärrä, miksi me pelottelemme suomalaisia terveysvakuutuksen tarpeella. Minä ainakin tässä haluan sanoa kaikille, että me haluamme turvata koko maassa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut, mitä on jo kymmenen vuotta yritetty myös kokoomuksen johdolla tehdä.

Viime kaudella sosiaali- ja terveydenhuollosta oli tarkoituksena säästää 3 miljardia euroa. Kuka kotikatsomoissa ja suuressa yleisössä tai eduskunnassa uskoo, että sellainen sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus, jossa tarkoituksena olisi säästää heti lähtökohtaisesti 3 miljardia euroa [Sari Sarkomaa: Ei pidä paikkaansa!] turvaisi nämä palvelut? [Puhemies koputtaa] Sen takia me olemme tällä hallituskaudella viisastuneet ja olemme tekemässä sellaista sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta, joka perustuu aidosti tarpeeseen, jotta ihmiset saisivat tarpeelliset palvelut, eikä se ole leikkaushanke.

16.33 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kokoomus haluaa turvata kaikkien suomalaisten palvelut. Hallituksen sote-malli toimii päinvastoin. Kotikaupunkini Helsinki joutui ryöstön kohteeksi. Lupasitte erityisaseman, mutta se onkin vääristynyt erityisleikkaukseksi sote-rahoitukseen. Tämä vaarantaa Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin toiminnan ja helsinkiläisten palvelut. Korona on runnellut kovalla kädellä Helsinkiä, ja meillä on mittavat terveyskeskusjonot, jonot suun terveydenhuoltoon, erikoissairaanhoidon jonot ovat kuusinkertaistuneet. Nyt tarvittaisiin toimia, että ihmiset pääsevät hoitoon, mutta te leikkaatte palveluita. Kuinka te voitte tehdä näin? Miten te, helsinkiläiset ministerit, tämän perustelette helsinkiläisille, jotka ovat jonossa? [Mika Niikko: Ja vantaalaisille myös! — Keskeltä: Mitä Vapaavuori tekee?] Miten te helsinkiläiset kansanedustajat tämän perustelette? Toivon, että te vastaatte.

Sanon vielä lopuksi, että tuolla valmiuslailla ei pidä pelata. Hoitohenkilöstö tarvitsee nyt porkkanaa eikä keppiä, eli henkilöstön jaksamista on tuettava. [Antti Kurvinen: Missä pointti?] Hehän tekevät ne palvelut.

16.34 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämänhetkinen sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitus perustuu siihen, että jär-

jestäjä sekä saamillaan verotuloilla, asiakasmaksuilla että sitten valtion yleiskatteellisilla valtionosuuksilla rahoittaa sen palvelun, joka myöskin Helsingissä kansalaisille järjestetään.

Olen itse kiinnittänyt huomiota esimerkiksi perustasolla nimenomaan lääkäriin pääsyyn Helsingin osalta, ja meillä on huolestuttava tosiasia se, niin kuin edustaja Sarkomaa totesikin, että tällä hetkellä on erittäin vakava kysymys se, miten koronan osalta taudin jäljitys siellä onnistuu. Me tuemme kaikin keinoin, mutta todelliset ratkaisut tehdään Helsingin kaupungissa, jolle tämä järjestämistehtävä kuuluu. [Sari Sarkomaa: Mutta miksi te leikkaatte?]

Tämä ratkaisu muuttuu nyt niin, jos hallituksen esitys saadaan tänne eduskuntaan ja saadaankin joulukuussa, että tämä menee valtion rahoitettavaksi sen takia, että me toivomme, että kaikille palveluiden saatavuus ja saavutettavuus todella saadaan aikaan ja palveluista maksetaan tarpeen mukaan. Ja tältä osin on sanottava, että Helsingin kaupungilla on myös ylijäämää [Puhemies koputtaa] kertynyt, kuten joillakin muillakin kunnilla, [Sari Sarkomaa: Uskomatonta!] ja kaikilla näin ei ole, eli nyt pitää saada palvelut kuntoon jo tässä vaiheessa. [Ben Zyskowicz: Kun te leikkaatte, niin tilanne Helsingissä siis paranee! — Aki Lindén: Helsingiltä ei leikata!]

16.36 **Anna-Kaisa Ikonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen sote-uudistus on hallinnon uudistus. Se ei turvaa ihmisten hoitoonpääsyä. Kokoomus tulee huomenna esittämään oman vaihtoehtonsa sote-palveluiden uudistamiseksi.

Mutta puutun nyt maakuntaveroon. Päätökset maakuntaverosta kuulemma tehdään tällä hallituskaudella, ja se on tarkoitus ottaa käyttöön vuonna 26. Tuoreen tutkimuksen mukaan 48 prosenttia suomalaisista vastustaa maakuntaveroa ja vain 22 prosenttia kannattaa sitä. Se tulisi hyvin todennäköisesti johtamaan kokonaisverotason nousemiseen. Haluankin kysyä teiltä, arvoisa hallitus: onko hallituksen mielestä hyvää lainvalmistelua se, että hallitus tuo historiallisen kokoisen maakuntien rahoitusuudistuksen mutta samaan aikaan se on kertonut tekevänsä päätökset täysin erilaisesta rahoitusmallista?

Ja toiseksi, miten te suhtaudutte parlamentaariseen valmisteluun? Istun itsekin parlamentaarisessa maakuntaverokomiteassa, jonka tehtävänä oli arvioida sitä, soveltuuko maakuntavero ylipäätään Suomeen, [Puhemies koputtaa] onko se tarkoituksenmukainen. [Puhemies: No niin, aika on täynnä!] Hallitus käveli tämän työn yli.

16.37 **Kuntaministeri Sirpa Paatero** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensin muutama sana vielä tästä rahoituksesta hyvinvointialueiden osalta. Tämän somemallin mukaanhan kaikkien rahoitus tulee kasvamaan, koska sosiaalimenojen tiedetään kasvavan, ja ne tulevat tähän mukaan. Sen takia oli tämä Lindénin heitto siihen, että ei kaikilta vain leikata; se tulee normaalisti, kun kerran sosiaalimenot kasvavat. [Ben Zyskowiczin välihuuto] Meillä on rahoitusperuste, jolla turvataan kaikille alueille se, että palvelut voidaan tuottaa, ja jos jollakin alueella on vajausta, niin on lisärahoitusmahdollisuus. Tämä on ihan normaali järjestely, joka on sovittu tähän lainsäädäntöön, eikä ole sitä alkuperäistä ajattelua mistään leikkureista. [Ben Zyskowiczin välihuuto] Mutta sitä vastoin on olemassa seitsemän vuoden siirtymäaika, siirtymärahoituksen aika, jolla sitä tasataan — ei yhden kerran vaan seitsemän vuoden ajalta.

Maakuntaverotukseen. Tätä valmistellaan, mutta ei ollut järkevää eikä mahdollista tuottaa sitä tässä samassa aikataulussa [Puhemies koputtaa] kuin koko hyvinvointialueiden

mallia, mutta jotta tulevaisuudessa itsehallinto olisi parempi kuin tällä hetkellä, on hyvä, [Puhemies: No niin, minuutti on ylitetty!] että se maakuntaveromalli sinne tulee.

16.39 **Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sote-uudistuksen rahoitus perustuu siihen, että rikkaammat alueet tukevat köyhempiä. Minä uskon siihen, että suurin osa tästä salista on sitä mieltä, että se on ihan oikeudenmukainen periaate, mutta nyt jos ajatellaan esimerkiksi omaa kotikaupunkiani Espoota, niin tämä rahoitusmalli kyllä tarkoittaa sitä, että meidät ryöstetään. Tällä hetkellä meidän kuntaveroprosenttimme on 18. Nyt jos siitä vähennetään tämä noin 13 prosenttiyksikköä pois, niin meille jää enää alle viisi prosenttiyksikköä tästä kokonaisuudesta jäljelle. Tällä rahalla meidän täytyisi rahoittaa meidän päivähoitopalvelut, perusopetus, toisen asteen opetus, liikuntapalvelut, kirjastot, museot, kadut, pyörätiet ja niin edelleen. [Sari Sarkomaa: Ja investoinnit!]

Arvoisa puhemies! Haluaisin nyt kysyä ministeri Paaterolta: odotatteko te, että Espoo tästä lähtien on aina hattu kourassa valtioon päin, kun me tarvitsemme esimerkiksi uuden koulun tai päiväkodin, koska omaa rahaa tähän investointiin meillä ei enää ole?

16.40 **Kuntaministeri Sirpa Paatero** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On totta, että tässä tulee suuri muutos kuntien rahoitukseen sekä valtionosuuksien osalta että verotuksen osalta, mutta kyllä tulevaisuudessakin kunnat keräävät veroa ja voivat itsehallinnollisesti tietysti päättää sen tasosta, ei niin kuin edellisellä kerralla, että ensin yritettiin suitsia sitä verotuksen tasoa. Ja toisena: valtionosuudet yhä edelleen tulevaisuudessakin tulevat. Pöytäkirjamerkintänä tähän sote-uudistukseen on kirjattu maininta, että katsotaan kuntien rahoitusperusta tulevaisuuteen, ja meillä on kuntien osalta tulevaisuustyö lähdössä juuri käyntiin, mitenkä kuntien tulevaisuuden tehtävät ja rahoitusperusta niin valtionosuuksien uudistamisen osalta kuin verotulojen saannin osalta tullaan katsomaan kokonaisuutena. Tämä ei ole pelkkä valtionosuusuudistus eikä pelkkä verouudistus vaan kokonaisuus siitä, millä kunnat tulevaisuudessa huolehtivat ihmisten sivistyksellisistä peruspalveluista, teknisestä toiminnasta ja kuntien elinvoimaisuudesta. [Ben Zyskowicz: Ensin ryöstätte, sitten katsotte, miten uhrin kävi! — Leena Meri: Sitten parannetaan ehkä uhrin asemaa!]

16.41 **Arja Juvonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Myös minä nostan esiin Espoon. Vuonna 2018 Espooseen muutti 5 000 henkilöä, joista 4 000 oli vieraskielisiä. Vuonna 2019 lukumäärä oli 4 111, ja näistä 67 prosenttia oli vieraskielisiä. Tässä sote-rahoitusmallissa ei ole huomioitu ollenkaan rahoitustarvetta liittyen vieraskieliseen väestöön — kaksikieliseen liittyen kyllä on, mutta vieraskielisen väestön rahoituspohja on riittämätön. [Aki Lindénin välihuuto]

Kysyisin teiltä siitä, millä tavalla pääkaupunkiseudun ja Uudenmaan kunnat selviävät näistä palveluista. Muun muassa Espoossa vieraskieliset ovat yliedustettuina kalliissa palveluissa, kuten lastensuojelussa ja työttömyyden hoidossa, ja tilanne on kestämätön. Jotta me saamme sote-uudistuksen maaliin, rahoituksen on oltava riittävä ja teidän tulee nähdä suuret kaupungit, esimerkiksi Espoo. Millä tavalla vastaatte tähän kysymykseen?

16.42 **Kuntaministeri Sirpa Paatero** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ihan ensin näihin erityishuoliin kasvavien kaupunkiseutujen osalta. Kuntien osalle tähän samaan uudistukseen liitettiin väestönkasvun kriteeri. Se on kriteeri, jota aikaisemmin

kuntien valtionosuuksissa ei ole ollut olemassa. Nyt luotiin se, joka vastaa juuri siihen haasteeseen, mitenkä voidaan tehdä investointeja päiväkoteihin, kouluihin ja muuhun näillä kasvavilla kaupunkiseuduilla.

Näihin kriteereihin: Kyllä, tässä sote-uudistuksessa on huomioitu myöskin vieraskielisyys. Se on siellä yhtenä kriteerinä näillä hyvinvointialueilla, [Arja Juvosen välihuuto] jonka mukaisesti myöskin rahoitus siellä kasvaa. Samoin nostimme kaksikielisyyden painoarvoa näiden osalta, jotenka olemme yrittäneet vastata näissä molemmissa — myöskin lausuntokierroksen jälkeen — parantamalla vieraskielisyyden ja kaksikielisyyden huomioimista.

16.43 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Opposition kysymykset osoittavat, että eipä ole juuri perehdytty tähän sote-rahoituslakiin. Valtiovarainministeriön korkea johto kirjoitti VM:n sivuilla tästä aiheesta mainion blogin, jossa osoitettiin, että sote-rahoitus perustuu kolmeen asiaan kertolaskulla: On perushinta, joka on koko maalle sama, esimerkiksi 1 700 euroa terveydenhuoltoon, 600 euroa vanhustenhuoltoon ja 600 euroa muihin sosiaalihuollon palveluihin, siis per asukas. Tämä kerrotaan tarvekertoimella, ja tämä kerrotaan asukasmäärällä. Asukkaita lisäävät alueet tulevat saamaan huomattavan lisäyksen rahoitukseensa, ei pelkästään puhtaan asukasluvun pohjalta vaan asukkaiden mukanaan tuomien tarpeiden kautta. [Sari Sarkomaan välihuuto] Nämä muutokset, jotka tulevat tämän tarpeen pohjalta, ovat plus miinus 2 prosenttia kokonaisuudessaan, ja samaan aikaan koko rahoitus kasvaa 1,2 prosenttia vuosittain seuraavat seitsemän vuotta, jolloin väestökasvualueet tulevat saamaan merkittävästi enemmän rahaa kuin ne saavat tällä hetkellä. [Puhemies: Ja sitten se kysymys!] Ja sen takia kysyn nyt ministeri Kiurulta: tulkitsinko oikein tätä lakia?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Kiuru, tulkittiinko lakia oikein?

16.45 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaus on: kyllä. Tunnen myös aika hyvin tämän lain, ja tunnen myöskin viime kauden lain, ja yhteistä näille kahdelle eri hallituskauden työlle on ollut se, että kyllä Suomessa on linjattu jo aikaa sitten, vuoden 2014—2015 perustuslakivaliokunnan kannanottojen jälkeen, että ollaan siinä tilanteessa, että tämäntyyppinen sosiaali- ja terveydenhuollon ratkaisu, jota tässä pohjaratkaisuna esitetään, on se, joka myöskin perusoikeudellisesti voidaan eduskunnassa hyväksyä, ja tähän liittyy tämä rahoitusjärjestelmä, joka on ollut luonteeltaan jo viime kaudella kehittelyn kohteena, eli palvelutarpeeseen perustuva rahoitusjärjestelmä oli silloinkin tekeillä. Silloin tämä palveluiden tarpeen osuus oli hieman korkeampi, mutta sitä on kritisoitu, niin kuin tässäkin kokoomus kritisoi vahvasti tätä palveluperustaisuutta, ja tämä hallitus nyt korjaa tätä esitystä niin, [Sari Sarkomaan välihuuto] että myöskin tätä asukasperustaisuutta otetaan enemmän huomioon — kuten edustaja Lindén tässä totesi — mikä johtaa siihen, [Puhemies koputtaa] että täällä palvelutarpeessa arvioidaan lisää tekijöitä, joissa myöskin eri puolilla Suomea [Puhemies: Ja nyt on aika jälleen täynnä!] voidaan menestyä tässä rahoituksen tarpeessa.

16.46 **Petteri Orpo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sote-uudistuksen kaksi suurta tavoitetta olivat se, että päästään jonoista sujuvasti hoitoon, ja se, että saadaan rahat riittämään. Kokoomus haluaisi nyt tämän suuren hallinto- ja maakuntauudistuksen si-

jaan keskittyä jatkamaan nykyiseltä kuntapohjalta kuntien välisenä yhteistyönä — suurimmassa osassa Suomea ollaan jo pitkällä tällä polulla. [Aki Lindén: Niin kuin Turussa, vai?]

Mutta mitä tulee tähän rahoitukseen, ministeri Kiuru, viime hallituksen tavoitteena ei ollut leikata 3:a miljardia, vaan hillitä menojen kasvua pitkällä aikavälillä 3 miljardilla. Te annoitte väärää tietoa. Miksi? [Sari Sarkomaa: Vakava virhe!] Sen sijaan teidän esityksenne leikkaa välittömästi 1,5 miljoonan suomalaisen sote-rahoitusta — 1,5 miljoonan suomalaisen palveluista lähtee rahoitusta. Tässä on merkittävä ero.

Arvoisa hallitus, eikö olisi parempi edetä nykypohjalta eikä tehdä tällaista massiivista hallintouudistusta, maakuntarakennetta uusine veroineen? [Antti Kurvisen välihuuto] Eikö annettaisi kuntien tehdä ja edetä niin kuin ne haluavat? [Ben Zyskowicz: Korjatkaa ensin virheenne!]

16.47 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen aivan samaa mieltä siitä, että sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus on viimein tehtävä. Siinä mielessä uskon, että kaikilla eduskunnassa on halu ja tarve siihen, [Antti Kurvisen välihuuto] että löydetään perusoikeudellisesti mahdollinen malli, ja niin kuin äsken totesin, olemme myös edustaja Orpon kanssa istuneet kymmeniä tunteja, satoja tunteja silloisia sosiaali- ja terveydenhuollon malleja, ja silloin vielä kehitettiin kuntapohjaista järjestelmää, joka törmäsi sitten täällä eduskunnan perustuslakivaliokunnassa niihin perustuslakivaliokunnan esittämiin ongelmiin, jotka vuosina 2014—15 olivat kaikkien huulilla.

Nyt tehdään tätä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta. Lähtökohta on se, että molemmissa ja aikaisemmissakin malleissa on tarkoitus siirtää tämä rahoitus valtiolle, ja kun se siirtyy sinne, niin palvelutarpeen mukaan rahaa tulee kaikilla alueilla suhteessa enemmän jatkossa, koska se palvelutarpeeseen kohdistuva valtion rahoitus tulee seuraavina vuosina kasvamaan, jos palveluiden tarve kasvaa. [Puhemies koputtaa] Mutta tämä leikkaus, mistä te puhutte, ei ole sellainen, vaan niin kuin totesin, viime kaudella se hillittiin, tai leikattiin. [Puhemies: Aika!] 3 miljardista oli kysymys viimeksi. [Ben Zyskowicz: Kuulitteko kaikki, kaikki saavat enemmän! — Puhemies: Nyt aika on täyttynyt!]

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys koronatilanteesta tiedottamisesta (Sari Essayah kd)

Suullinen kysymys SKT 164/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Päivän seuraavaan aiheeseen, edustaja Essayah.

Keskustelu

16.48 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Koronatilanne on Suomessa valitettavasti pahentunut viimeisen viikon aikana. Lähes puolet Suomesta on tällä hetkellä joko epidemian kiihtymis- tai leviämisvaiheessa, ja tänään THL:n mukaan on kirjattu lähes 500 uutta tapausta. Ikävä kyllä, myöskin vanhemmissa ikäluokissa on jälleen tartunnan saaneita ja sairaalassa olevienkin määrä on kasvussa. Trendi on valitettavan selvä.

Epidemiatilanne edellyttää nyt äärimmäisen hyvää ja huolellista, nopeaa, selkeää ja kaikki kansalaiset tavoittavaa viestintää. Tällä hetkellä tässä tiedottamisessa painottuu alueellisuus. Valtakunnan mediat kertovat aika paljon siitä, mitä tapahtuu pääkaupunkiseudulla, mutta sitten maakuntalehdet ovat hyvin monissa maakunnissa erilaisten maksumuurien takana, ja tänä päivänä kaikki, esimerkiksi nuoremmat, eivät enää tilaa sanomalehtiä ja myöskin netissä oleva tiedotus voi olla välillä vääristynyttä. Millä tavalla tässä tilanteessa nyt pystytään varmistamaan, [Puhemies koputtaa] että kansalaiset saavat asianmukaista, nopeaa ja kaikki kansalaiset tavoittavaa tiedotusta?

16.50 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ettei kokoomukselle jää nyt äskeisestä keskustelusta väärää kuvaa, niin haluan vielä todeta sen, että silloin kun palveluntarve kasvaa, niin valtio tulee antamaan lisärahoitusta. Tästä käytiin viime hallituskaudella iso keskustelu, annetaanko sitä vai ei, ja tämä lakiesitys lähtee nimenomaan siitä, että siihen palveluntarpeen kasvuun reagoidaan kaikkien maakuntien osalta niin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt edustaja Essayahin kysymykseen.

Ja nyt mennään siihen koronakysymykseen, josta Essayah kysyi ja joka minusta on tärkeä, me olemme ennenkin keskustelleet täällä siitä. Nyt maakunnittain on koottu näiden pandemiatyöryhmien pohjalta tätä työtä yhteen niin, että kansalainen saisi oman maakunnan osalta yhdestä paikasta tietää. Yleensä nämä ovat koottuina sairaanhoitopiirien sivuilla. Itsekin aina katson sitä päivittäistilannetta sieltä, siellä ovat tuoreimmat tiedot ja tuoreimmat käänteet. Tämä on tärkeä kysymys sen takia, miten tässä mediamurroksessa seurataan sitä, mitä missäkin tapahtuu — se on ihan totta, juuri näin.

Ja sen takia, kun me elämme nyt tämän nykylainsäädännön mukaisesti, meidän pitää kuitenkin antaa alueille sitä tunnustusta, mitä siellä tarvitaan tässä vaikeassa tilanteessa, että siellä tehdään nyt kovaa ja näitä tiedotuksia tulee päivittäin. Minusta eilen esimerkiksi, kun katsoin, hyvin oli maakuntalehdissä kuitenkin päästy näillä tärkeimmillä viesteillä läpi, jotta ihmiset pysyvät alueilla kartalla, mistä on kysymys.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys koronakaranteenista (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 165/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt pyydän niitä edustajia, jotka tästä korona-aiheesta haluavat kysymyksiä esittää, nousemaan seisomaan ja painamaan sitä V-painiketta. — Edustaja Harkimo.

Keskustelu

16.51 **Harry Harkimo liik:** Arvoisa puhemies! Korona on levinnyt ympäri maata, niin kuin tiedämme. Keväällä meillä oli ongelmia Ruotsin-rajan kanssa. Kaksoiskansalaiset

saavat tulla Suomeen, koska suomalainen saa aina tulla tänne. Nyt kun Venäjällä korona ei ole hallussa ja tautitapauksia on ennätysmäärä, tulee Venäjältä kaksoiskansalaisia, jotka liikkuvat päivittäin edestakaisin rajan yli Suomeen. Viikonloppuna on esimerkiksi Kontiolahdella kisat, joihin odotetaan näitä kahden passin omistajia suuri määrä katsomoon. Pitäisikö Venäjältä tulevat asettaa karanteeniin?

16.52 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lähtökohtaisesti perusperiaate on se — niin kuin varmasti ministeri Ohisalokin toteaisi, jos hän olisi tässä paikalla vastaamassa tähän kysymykseen — että sillä mennään, että suomalaisten osalta perustuslakimme suojelee meitä myös niin, että me menemme ja me tulemme. [Naurua] Ja tältä osin valtioneuvosto voi suosittaa, niin kuin tänäänkin on tehty, että nyt pitää arvioida kaikkea toimintaa tässä muuttuneessa tautitilanteessa. Mikä meneminen on sellaista, että sitä pitää tehdä? Me olemme tehneet vahvat suositukset myös valtioneuvoston toimesta siinä, että pidättäydyttäisiin nyt tästä menemisestä.

Mitä tulee sitten edustaja Harkimon kysymykseen siitä, pitäisikö tässä arvioida näitä rajoja, niin voin kyllä todeta teille, että me arvioimme tätä kysymystä koko ajan, ja siltä osin myöskin tartuntatautilainsäädännöstä tulevat ne perusperiaatteet, miten toimitaan, mutta tässä tilanteessa myös terveysturvallisia toimia tarvitaan rajoillakin, ja niistä me käymme, itse asiassa tänään viimeksi kävimme, [Puhemies koputtaa] ministeriryhmässä keskustelua.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys koronaa koskevasta viestinnästä (Mari Holopainen vihr)

Suullinen kysymys SKT 166/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Holopainen Mari.

Keskustelu

16.53 **Mari Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! Koronatartunnat todellakin leviävät nyt nopeasti, jopa 30 prosenttia kasvua viikoittain. Jatkuva, laaja ja osuva viestintä on avainasemassa. Kysynkin pääministeri Marinilta: minkälaisiin toimiin valtioneuvoston kanslia ja viranomaiset ryhtyvät vaarallisten, koronaepidemiasta leviävien väärien tietojen torjumiseksi, ja sen lisäksi minkälaisiin toimiin ryhdytään valtiovallan ja kaupunkien oman koronaviestinnän tehostamiseksi ja resursoimiseksi kunnolla jo siinä vaiheessa, kun epidemia ei ole leviämisvaiheessa?

16.54 **Pääministeri Sanna Marin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Paras tapa vastustaa disinformaatiota ja puuttua siihen on se, että meillä on oikeaa informaatiota saatavilla matalalla kynnyksellä, helposti kaikille kansalaisille ymmärrettävällä tavalla. Oikean tiedon jakaminen on paras tapa torjua disinformaatiota, eli tietoa, joka ei pidä paikkaansa.

Me olemme lisänneet valtioneuvoston kanslian resursointia tiedottamiseen liittyen, ja myös täydentävässä talousarvioesityksessä on lisämäärärahoja viestinnän osalta, niin että viestintää ymmärrettävästi kansalaisten suuntaan voidaan tehdä. Mutta tässä on avainasemassa tietenkin myös se, millä tavalla suomalainen media, lehdet, tiedotusvälineet laajasti pitävät huolta siitä, että tieto on kansalaisten saatavissa ja se tieto on oikeaa. Tämä kasvava väärän tiedon levittäminen on iso ongelma. Se on iso ongelma yhteiskunnassa — paitsi korona-aikana, se on iso ongelma myös muutoin. Tämänkin osalta on varmasti paljon vielä tehtävää, ja tätä työtä jatketaan.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.6. Suullinen kysymys turkistarhauksesta koronatilanteessa (Mai Kivelä vas)
Suullinen kysymys SKT 167/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kivelä.

Keskustelu

16.55 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! Koronatilanne on vakava, ja lisää huolta aiheuttaa se, että virusta on löytynyt jo ainakin yhdeksässä maassa turkistarhoilta. Maailman terveysjärjestö WHO on nostanut esiin turkistarhauksen riskinä koronan leviämisessä. Tanskan linjaus tappaa kaikki maan tarhaminkit koronavirusmutaation takia on ollut paljon esillä, mutta myös esimerkiksi Hollanti ja Puola ovat nyt ajamassa turkistarhausta alas. Suomi onkin näiden Euroopan neljän suurimman turkistuottajamaan joukossa ainoa maa, joka ei ole vielä tehnyt tarvittavia päätöksiä.

Suurin syy turkistarhauksen kieltämiselle on eläinten oikeudet, mutta turkistarhat ovat myös pandemian leviämiseen ja rokotetehoon liittyvä riskitekijä. Kysyn ministeri Lepältä: miten Suomessa huomioidaan se, että nyt korona-aikana turkistarhausta rajoitetaan merkittävästi muualla Euroopassa?

16.57 **Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On totta, että minkkien ja muiden näätäeläinten välityksellä voi tarttua ja niihin tarttuu koronavirus. Se myös voi mutatoitua niissä, ja se on aiheuttanut huolta. Ja näissä kyseisissä maissa, mitä kysyjä tuossa luetteli, on ollut koronatartuntoja minkkitarhoilla ja viranomaiset ovat toimiin ryhtyneet.

Meillä erittäin tarkasti meidän Ruokavirastomme seuraa tilannetta, tutkii tilannetta, meillä on koko ajan otettu näytteitä. 30 ensimmäistä turkistarhaa, joita on tutkittu: kaikki näytteet negatiivisia, meillä ei ole yhtään virustartuntaa näillä tiloilla. Meillä on myös toimivat välineet viranomaisilla, eläintautilaki, joka antaa riittävät välineet puuttua heti, jos tällainen virusepidemiatartunta tiloilla ilmenee. Mutta semmoista ei ole vielä tapahtunut, ja näin ollen me emme ole mihinkään toimenpiteisiin ryhtyneet. Mutta seuranta on todella tarkkaa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.7. Suullinen kysymys koronarokotteiden hankkimisesta (Veronica Rehn-Kivi r)
Suullinen kysymys SKT 168/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ledamot Rehn-Kivi.

Keskustelu

16.57 **Veronica Rehn-Kivi r:** Arvoisa puhemies, värderade talman! Koronapandemia on osoittanut, mitä voidaan saavuttaa yhteistyöllä ja päättäväisyydellä. Rokotteiden tutkimus on lyhyessä ajassa ottanut harppauksia eteenpäin, ja testauksissa monet näistä rokotteista ovat osoittautuneet tehokkaiksi.

Den intensiva forskningen kring coronavaccinet har lett till goda resultat. Det finns hopp om att vi under nästa år sakta kan återgå till ett mera normalt liv där vi kan umgås med våra nära och kära. De första vaccinleveranserna förväntas börja nästa år.

Suomi on mukana EU:n tekemissä aiesopimuksissa rokotteiden hankkimisesta. Toimiva rokote on askel kohti normaalimpaa arkea, jossa saamme viettää aikaa läheistemme ja ystävien kanssa. Hyvät uutiset auttavat meitä kaikkia jaksamaan näiden vaikeiden aikojen yli. Arvoisa ministeri Kiuru, kuinka monta eri rokotetta uskotte, että Suomeen hankitaan? Milloin uskotte, että rokotukset voidaan aloittaa, ja miten jakelu ensi vaiheessa kohdistetaan?

16.59 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin on todettava, että tällä hetkellähän meillä on jo kolme eri rokotetta EU:n lääkeviranomaisen EMEAn myyntiluvan pohdinnassa, ja tältä osin se ratkaisee loppuviimeksi, minkälaisella aikataululla liikutaan. Eli kolme tuotetta on tällä hetkellä myyntilupa-arvioissa, ja siltä osin me olemme sitoutuneet kaikkeen siihen rokotehankintaan EU:n puitteissa, josta jo aikaisemmin on kerrottu.

No, kuinka nopeasti sitten voidaan edetä? Se riippuu siitä, saadaanko myyntilupia ja tätä kautta tuotteita markkinoille. Meidän lähtökohtanamme on se, että rokotteen kohderyhmät valitaan niin, että ne tehdään lääketieteellisin perustein. Tämä tarkoittaa tietysti sitä, että kun ryhmiä määritellään, on huomioitava lääkeviranomaisen ohjeistus siitä, minkä ikäisille mitäkin rokotetta voidaan antaa ja esimerkiksi liittyykö näiden rokotteiden käyttöön muita rajoitteita.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Kansalaisaloite Kannabiksen käytön rangaistavuuden poistamiseksi

Kansalaisaloite KAA 5/2020 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Tässä puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan nyt enintään yksi tunti. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Mennään keskusteluun. Edustaja Honkasalo.

Pyydän muita edustajia, jos on muihin aiheisiin liittyviä keskusteluja, siirtymään salin ulkopuolelle ja myös kauemmas niistä ulko-ovista, niin että kuullaan edustaja Honkasalon puhe.

Keskustelu

17.01 **Veronika Honkasalo vas:** Arvoisa puhemies! Tänään käsiteltävä kansalaisaloite on meille päättäjille tervetullut keskustelunaloitus. Kiitän tästä lämpimästi aloitteentekijöitä.

Aloitteessa esitetään kannabiksen käytön ja pienten määrien hallussapidon ja kasvatuksen rangaistavuuden poistamista. Aloitteessa ei ole esimerkiksi kyse kannabiksen myynnin laillistamisesta eikä muiden huumausaineiden rangaistavuuden poistamisesta. Keskustelua aloitteesta on kuitenkin vaikea käydä kiihkottomasti ja tutkittuun tietoon perustuen. Keskustelua leimaa usein niin sanottu narkofobia. Narkofobialla tarkoitetaan pelokasta ja tunnepitoista suhtautumista huumausaineisiin ja niitä käyttäviin ihmisiin. Narkofobia kuvaa hyvin sitä ilmapiiriä, jolla keskustelua kannabiksen käytöstä tänäänkin käydään — huumeita pelätään ja niitä käyttäviä henkilöitä leimataan. Tärkeää olisi kuitenkin pystyä keskustelemaan aloitteen hyödyistä ja haitoista faktoihin perustuen.

Tosiasia on, että kannabiksen käyttö on yhteiskunnassamme, kuten ympäri maailmaa, yleistynyt. Lähes neljäsosa suomalaisista on kokeillut kannabista ainakin kerran. Ero entiseen on suuri. Vuonna 92 vain 6 prosenttia suomalaisista oli kokeillut kannabista. Emme voi siis vain sulkea silmiämme ja ajatella, että kun huumeet täysin kielletään, huumerintamalla ei tapahdu mitään. Tosiasia on, että päihteitä käytetään, halusimme sitä tai emme. Meidän tehtävämme onkin tehdä viisasta politiikkaa, jolla vastataan niihin muutostarpeisiin, joita yhteiskuntamme tarvitsee.

Arvoisa puhemies! Lain tulee olla väline, ei päämäärä. Meidän tuleekin kysyä, mikä on se päämäärä, jonka päihdepolitiikalla haluamme saavuttaa. Minkälaisia ovat ne välineet, joita tarvitsemme? Tehtävänämme on katsoa nykyisen päihdepolitiikan vaikutuksia yhteiskunnassamme ja avoimesti pohtia, tarvitsemmeko muutosta. Me vasemmistoliitossa tavoittelemme yhteiskuntaa, jossa jokaisen hyvinvointi on tärkeää ja jossa jokaisen ihmisarvo toteutuu. Kuitenkin päihteidenkäyttäjät ovat usein se leimatuin ryhmä, josta puhutaan vailla ihmisarvon kunnioitusta. Päihteiden ongelmakäyttäjiä koskevat viimeaikaiset tutkimukset kertovat syvästä huono-osaisuudesta, joka on alkanut usein jo varhain. Päihteiden käyttäjiin suhtaudutaan helposti kielteisesti myös viranomaisten keskuudessa, jolloin hoitoon pääseminen ja avun hakeminen vaikeutuu. Päihteidenkäyttäjä helposti syrjäytyy. Onko tämä se päämäärä, jonka yhteiskunnassamme haluamme?

Arvoisa puhemies! Kriminalisointi ja kontrolli eivät ole paras keino huumausaineiden haittojen ehkäisyssä. Tiedämme, että rangaistuksiin perustuva huumepolitiikka ei ole johtanut kehuttaviin tuloksiin. Päihteiden käyttö ja kauppa eivät ole vähentyneet, ja käyttäjiä on sysätty marginaaliin. Rikosoikeuden käyttö vain pahentaa päihteiden aiheuttamia ongelmia aiheuttamalla kohtuuttomia oheisseuraamuksia. Moni käyttäjistä on satunnaisia käyttäjiä tai kokeilijoita. Käytöstä ja pienenkin määrän hallussapidosta rangaistaan rikosmerkinnällä, joka voi pysyä henkilön rekisterissä jopa kymmenen vuotta. Käyttörikoksia tulee poliisin tietoon vuosittain noin 15 000. Merkintä voi haitata työ- tai opiskelupaikan saamista, selvityksen mukaan yli 60 alalla. Voi vain kuvitella, mitä merkintä tarkoittaa nuoren elämässä, jolla on työnhaku ja elämä edessä. Tämä on myös yhteiskunnallista haaskausta ja vie suuren resurssin poliiseilta. Rikosoikeuden tulisi olla viimesijainen keino intressien suojaamiseksi. Päihdepolitiikkaa tulisi tehdä haittoja vähentäen, ei rangaistukset edellä. Meidän olisikin parannettava päihdehoito- ja kuntoutusjärjestelmäämme sekä turvattava enemmän resursseja mielenterveyspalveluihin rankaisemiseen perustuvan järjestelmän sijaan.

Arvoisa puhemies! Huumausainepolitiikassa on kyse vahvasti myös perus- ja ihmisoikeuksista. Päihteidenkäyttäjien vähäisenkin käytön rangaistavuus ja stigmatisointi loukkaa perusoikeuksia. Päihteidenkäyttäjät eivät aina uskalla käyttää sosiaali- ja terveyspalveluja viranomaisten ja rangaistusten pelossa. Palveluita saatetaan myös evätä päihteiden käytön takia.

Myös kannabiksen lääkekäyttö on tehty kohtuuttoman vaikeaksi aiheuttaen turhaa kärsimystä. Nykyinen käytäntö on kannabista lääkinnällisesti käyttäville mahdoton, kun kipuun kannabiksesta apua hakeva syyllistyy rikokseen ja joutuu jäämään vaille apua tai vaarantamaan itsensä. Lääkekäyttöä koskeva erillinen keskustelu on ehdottomasti tarpeen.

Tiedämme myös, että kansainvälisesti huumausainepolitiikka on tiiviisti kytköksissä ihmisoikeuksiin. Niin sanottu huumeiden vastainen sota on paitsi epäonnistunut huumeongelman ratkaisemisessa myös johtanut inhimilliseen kärsimykseen ja valtaviin sosiaalisiin, terveydellisiin ja ympäristöongelmiin ympäri maailmaa. Rangaistuksista huolimatta kansainvälinen huumebisnes kukoistaa ruokkien muun muassa lapsityövoimaa ja ihmiskauppaa.

Arvoisa puhemies! Kun puhutaan kannabiksen käytön ja hallussapidon rangaistavuuden poistamisesta, on hyvä puhua siihen liittyvien haittojen lisäksi sen hyödyistä. Rangaistavuuden poistamisen hyötynä olisi muun muassa se, että kannabiksen käytön ja hallussapidon rankaisemisen poisto vähentäisi käyttäjiin kohdistuvaa stigmaa ja madaltaisi käyttäjän kynnystä hakeutua avun ja tuen piiriin. Se tehostaisi hoitoonohjausta ja varhaista puuttumista. Se vähentäisi rikosmerkintöjä ja niistä aiheutuvia negatiivisia ilmiöitä sekä vapauttaisi poliisien resursseja.

Julkisen vallan velvoite on perustuslain mukaan edistää kansalaisten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta. Tämä velvoite koskee myös päihteiden käyttäjiä. Päihdepolitiikkaa tulisikin tehdä faktapohjaisesti tavoitellen hyvinvointia ja ihmisarvoista elämää kaikille. — Kiitos.

17.08 **Mari Rantanen ps:** Arvoisa puhemies! Ensin kommentoin edustaja Honkasalon puhetta. Näyttää siltä, että vasemmisto haluaa tässäkin asiassa muuttaa laittoman lailliseksi ja että asia sillä tavalla sitten järjestyy ja muuttuu paremmaksi.

Mutta palataan tähän debattiin. Arvoisa puhemies! Kansalaisaloitteessa ehdotetaan lakimuutosta, joka poistaisi rankaisemisen kannabiksen henkilökohtaisesta käytöstä ja sitä varten tapahtuvasta kannabiksen kasvattamisesta sekä omaa käyttöä varten tapahtuvasta pienen määrän hallussapidosta. Aloitetta perustellaan sillä, että nykyinen politiikka ei ole vähentänyt haittoja ja että kannabiksen tuominen lailliseen kontrolliin heikentäisi siihen liittyvää rikollisuutta. Näkisin asian täysin päinvastoin. Aloitteen mukainen kannabiksen dekriminalisaatio, eli käytön ja valmistuksen hyväksyminen, olisi omiaan lisäämään kannabiksen käyttöä ja siitä aiheutuvia haittoja. Vaikka kannabista olisi mahdollista kasvattaa kotona omaan käyttöön, on kuitenkin tosiasia, että huumekauppa on tiukasti järjestäytyneen rikollisuuden käsissä. Järjestäytynyt rikollisuus olisi mielissään tällaisen bisnesmahdollisuuden edessä.

Yhteiskunnan tehtävä on pyrkiä huumausaineiden käytön vähentämiseen. Siihen hallituskin on hallitusohjelman kirjauksen mukaisesti sitoutunut. Lähtökohta on oltava siinä, ettei kukaan alkaisi käyttämään huumeita ja että ne, jotka jo käyttävät, lopettaisivat sen. Yhteiskunnan tehtävä ei ole mahdollistaa käyttöä laillisesti ja seuraamuksetta. Lainsäädännön tarkoitus on osoittaa toivottavaa käytöstä ja pyrkiä nostamaan kynnystä ei-toivotulle käytökselle.

Arvoisa puhemies! Hallituksen sisältä kuuluu kuitenkin soraääniä. Vihreiden puheenjohtaja ja poliisiasioista vastaava ministeri Ohisalo on kertonut, että hänen puolueensa huumepolitiikka tavoittelee kaikkien huumausaineiden, jopa kovimpien aineiden, käytön ja hallussapidon dekriminalisaatiota. [Niikko: Onko näin?] Pyytäisin ministeriä itseään nyt kuuntelemaan oman hallinnonalansa ammattilaisten, eli poliisien, kommentteja. He ovat asiantuntijoita, jotka kohtaavat huumeiden haitat työssään kentällä. Suomen Poliisijärjestöjen Liitto suhtautuu kriittisesti niin kannabiksen kuin muidenkin huumausaineiden laillistamiseen. [Timo Heinonen: Totta kai!] Poliisiylijohtaja Seppo Kolehmaisella on hyvin suora kanta asiaan: huumeiden liberalisointia ei tule sallia. Hänen mukaansa poliisi näkee huumausaineisiin liittyvässä maailmassa kuolemaa, väkivaltaa, hyväksikäyttöä, prostituutiota, perheiden hätää, vanhempien tuskaa ja ylipäätään rikoksia.

Puheet huumausaineiden vapauttamisesta ovat vastuuttomia, jopa ylimielisiä niitä ihmisiä kohtaan, jotka kamppailevat lapsensa huumausaineiden käytön kanssa tälläkin hetkellä. Vastuullinen keskustelu ja politiikka ottaa huomioon nämä lapset ja nuoret. Me emme voi antaa sellaista käsitystä, että jotkut huumausaineet ovat vaarattomia ja että kaikkia voi käyttää ilman seuraamuksia. Huumausaineet eivät ole vaarattomia, edes kannabis, varsinkaan nuorille, kehittyville aivoille. Eikä sitäkään seikkaa tule sivuuttaa, että mitä nuorempana käyttö alkaa, sitä suurempi on riski vahvempiin aineisiin.

Olen itse istunut varsin monen kovien huumeiden käyttäjän kanssa ambulanssin takaosassa ja keskustellut huumeidenkäytöstä. Ja voin sanoa, että jokainen heistä, joka kykenee keskusteluun, katuu käytön aloittamista, ja lähestulkoon aina he ovat aloittaneet kannabiksella. Oudoksun kyllä hyvin paljon sitä tapaa, jolla tällä hetkellä kannabiksesta puhutaan jopa ihmisoikeuskysymyksenä ja ihmisoikeusnäkökulmasta, sillä ihmisoikeuksiin kuuluu hyvä elämä, ja hyvää elämää ei voi saada huumausaineita käyttämällä. On aivan selvää se, että jokaisesta, joka kannabista on kokeillut, ei tule kovien huumausaineiden käyttäjää. Mutta voi sanoa, että lähestulkoon kaikki ne, joiden tarinan luette lehdistä — jotka käyttävät kovia huumeita, jotka ovat pahasti koukussa — ovat aloittaneet kannabiksella. [Arto Satonen: Näin on!] Ja tämä on se fakta.

Kun tässä edellisessä puheenvuorossa kävi ilmi, että vuonna 92 vain kuusi prosenttia ihmisistä oli kokeillut kannabista, niin mitä on tapahtunut sen jälkeen? Nyt me olemme aivan valtavissa luvuissa. Jos itse katson tätä kehitystä tällä välin, niin meillä on käynyt asenteiden muutos. Me olemme ruvenneet puhumaan huumausaineista ikään kuin ne olisivat sallittavia, ikään kuin ne eivät olisi vaarallisia, ikään kuin viihdekäyttö olisi ok, ja toisaalta meille on tullut avoimet rajat. Meillä tulee tavaraa sisään huomattavasti enemmän kuin vuonna 92. Ja nämä on hyvä ottaa tässä asiassa myöskin huomioon.

Yksi niistä argumenteista, joita varmasti tänäkin iltana kuulette, on hoitoon hakeutumisen pelko rekisterimerkinnän takia. Mutta tämä ei pidä paikkaansa. Jos ihminen menee hakemaan huumausaineongelmiinsa apua, niin ei terveydenhuoltohenkilöstö ilmoita hänestä poliisille. Sitten on käytetty… [Hälinää]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Anteeksi, edustaja Rantanen. Voisivatko muut edustajat olla pikkuisen hiljempaa, täällä puhutaan tärkeää asiaa. — Olkaa hyvä.

Kiitos, puhemies! Saatatte kuulla tänään, että WHO on ottanut kantaa huumeiden dekriminalisointiin ja että WHO kannattaa sitä. Se ei pidä paikkaansa. WHO toteaa vuonna 2014 raportissaan, joka siis käsittelee hiviä, hivin ennaltaehkäisyä ja hoitoa, ettei huumausaineiden käyttäjille tulisi langettaa vankeusrangaistuksia. Siellä ei puhuta mitään koko dekriminalisaatiosta. Sen verran siellä puhutaan, että käyttäjiä ei tulisi hoitaa pakolla. YK ei myöskään ole virallisesti tällaista päätöstä tehnyt, eikä itse asiassa THL:kään kantanansa, vaan siellä on muutama tutkija ja heidän bloginsa, jotka tämän ovat nostaneet esiin.

Sitten kuulette Portugalista, joka on todella siis tehnyt dekriminalisoinnin. Mutta hyvin usein meillä keskustelussa puhutaan vain siitä, että rangaistuksia ei tule. Se on totta, siellä ei enää rikoslakirangaistuksia ole, mutta meille ei kerrota sitä, että siellä on hallinnollisia seuraamuksia, jotka ovat todella kovia. Eli käytännössä, vaikka ne on irrotettu rikosprosessista, poliisi on merkittävä toimija sielläkin. Kun poliisi kohtaa käyttäjän, tämä toimitetaan seuraamuskomiteaan, jossa tehdään haastattelu ja arviointi. Portugalin mallissa käyttäjälle voidaan antaa terapiaa, hoitoa, hänelle voidaan langettaa kielto liikkua tietyllä alueella, matkustuskielto, alentaa jopa sosiaaliturvaa [Perussuomalaisten ryhmästä: Oho!] ja langettaa sakko hallinnollisena seuraamuksena. Sakotusta ei kuitenkaan käytetä ongelmakäyttäjille. Lisäksi poliisi voi ottaa käyttäjän kiinni [Puhemies koputtaa] todistajan roolissa, jossa heitä systeemi ilmeisen tehokkaastikin käyttää. Toisin sanoen, Suomen malliin verrattuna Portugalin malli on aika tiukka. Enkä ole vielä nähnyt, että tätä seuraamuspuolta Suomessa...

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt, arvoisa edustaja, alkaa tämäkin malli olemaan tiukka ja aika tulee täyteen.

...olisi tuotu tässä keskustelussa millään tavalla esiin. Syytä olisi, sillä rusinoiden poimiminen pullasta ei tässä kohtaa käy.

Arvoisa puhemies! En kannata tätä kansalaisaloitetta.

17.16 **Rami Lehto ps:** Arvoisa herra puhemies! Monesti tänne saliin tuleva kansalaisaloite on kannatettava, mutta tätä kansalaisaloitetta en kannata. Edustaja Rantanen hyvin tässä totesi, mitä haittoja tässä on, ja olen hänen kanssaan aivan samaa mieltä. Toista mieltä oli

edustaja Honkasalo, joka vahvisti vasemmiston mielipiteen huumemyönteisenä puolueena. Perussuomalaiset ovat yleensä olleet tätä vastaan, että kannabis laillistettaisiin. Meillä ei saa lakupiippuja myydä, ja nyt pitäisi saada sitten käyttää huumeita — on aika ihmeellistä kyllä. Monesti tässä kyllä on se, että jos joku käyttää kannabista ja se laillistettaisiin, niin kyllä siinä moni muu kaveri alkaisi kanssa miettiä, että kun tuo on laillista, niin kokeilenpa minäkin sitten sitä. Siinä kaveripiiri koko aika sitten laajenisi huumeiden käytössä, kun se on laillista. Kun kukaan ei enää pelkäisikään, että siitä voi jotain rangaistusta saada, niin eiköhän kokeilla sitten. Sitten äkkiä ollaan niissä vahvemmissakin huumeissa.

No, sitten jos saisi kotonakin kasvattaa näitä, niin niitten nuorten aloe vera -kasvit muuttuisivat kannabiskasveiksi äkkiä, kerta se onkin laillista, ja kasvatetaan, ja kun vaikka kaverit tulevat kylään, niin tarjotaan niille ja ehkä sitten itsekin siinä voisi kokeilla. Ja sitten poliisinkin tai naapureiden olisi vaikea saada näitä kasvattajia kiinni. Kun nykypäivänähän useasti hajuhaitoista huomataan rappukäytävässäkin, missä tapahtuu sitä kasvatusta, niin tämän jälkeen ei enää pystyttäisi, vaikka olisi kuinka laajaa se kasvattaminen, kun epäillään, että siellä on vain se yksi kasvi, mistä ne hajuhaitat sitten tulevat. No, sitten on paljon ihmisiä, ketkä eivät käyttäisi kannabista. Nämä kannabiksen käyttäjät äkkiä vuokraisivat ikkunalautoja näiltä ei-käyttäjiltä: ”Neljä kasvia sulle, niin mä annan sulle parikymppiä siitä korvausta.” Äkkiä rikollisliigatkin alkaisivat tekemään sitä, vaatia ihmisiltä, että nyt näitä kasveja pitää teidän ikkunalaudoille laittaa, että saadaan niitä sitten myytäväksi.

Meillä on Lahdessa todella vakava huumeongelma. Olen seurannut sitä, kuinka siitä johtuen polkupyörät katoavat ja siellä on murtoja paljon, rikollisjärjestöjä, niillä on välienselvittelyitä paljon. Kaikki nämä liittyvät huumeiden käyttöön siellä, ja se on todella hankala tilanne. Ja tällainen, että laillistetaan miedot huumeet, äkkiä johtaa niihin vakavampiin rikoksiin kumminkin, ei välttämättä kaikilla, mutta jos se pienelläkin ryhmällä lisääntyy, niin se on todella vakava asia.

17.19 **Marko Kilpi kok:** Arvoisa puhemies! Huumausaineet puhuttavat meitä jälleen kerran, ja hyvä niin. Huumausaineiden käyttö lisääntyy jatkuvasti, ja samalla lisääntyvät niistä aiheutuvat haitat. Jotkut ovat jo valmiita julistamaan sodan huumausaineita vastaan hävityksi.

Henkilökohtaisesti olen ollut huumausaineiden kanssa tekemisissä yli kaksi vuosikymmentä — niin kauan kuin olen ollut poliisissa — ja siitä ajasta olen toiminut joitakin vuosia myös huumausaineiden kenttävalvonnassa keskittyen pelkästään huumausainerikollisuuteen, elikkä kouriintuntuvaa kokemusta huumausaineista ja niiden vaikutuksista kyllä löytyy.

Kansalaisaloitteen tahtotila on poistaa kannabikselta rangaistavuus. Se tarkoittaa sitä, että pienten määrien hallussapito ja käyttö ei olisi rangaistavaa. Näissä keskusteluissa hyvin usein asia perustellaan hoidolla ja sen mahdollistamisella. Käyttäjät eivät hakeudu hoitoon, koska siitä koituu ongelmia. Asiaa perustellaan hyvin usein myös yksilönvapaudella. Jokaisen pitäisi saada tehdä omalla kehollaan, mitä haluaa. Perustelut ovat varsin hyviä ja jalojakin mutta kovin yksioikoisia.

Meillä on jo käytössä depenalisointi varsinkin nuorten suhteen. Huumausaineiden käyttörikoksen yhteydessä poliisin on tarjottava mahdollisuutta hoitoon. Jos hoitoon suostuu, ei sakkorangaistusta saa antaa. Jostain kumman syystä varsin harva tarttuu tähän mahdollisuuteen, vaikka siinä vaiheessa siitä ei ole enää sen enempää haittaa. Alaikäisten, 15 vuot-

ta täyttäneiden kohdalla rangaistusta ei saa antaa ollenkaan, vaan ohjataan sosiaaliviranomaisten hoiviin ja muutenkin hoitoon.

Kannabiksen käyttö pitää jakaa kolmeen kategoriaan: lääkekäyttö, viihde- ja satunnaiskäyttö ja ongelmakäyttö. Lääkekäyttö on rajattava tästä keskustelusta pois, sitä ei kannata siihen sotkea. Satunnaiskäyttäjissä hyvin harva kokee käyttöä ongelmaksi ja sen vuoksi ei ole vailla sitä hoitoa. Ongelmakäyttäjissä ilmenee runsaasti sairaudentunnottomuutta, jonka ansiosta ei hoitoon hakeuduta. Muun muassa tämän vuoksi hoidolla perusteleminen ontuu pahemman kerran. Meillä ei ole pakkohoitoa eikä sellainen toimisi. Päihteistä irti pääseminen vaatii runsaasti omaa tahtoa, jotta siinä onnistutaan.

No, onko meillä riittävää hoitokapasiteettia? Esimerkiksi Kuopiossa katkolla on 12 hoitopaikkaa, joista kaksi on huumausaineiden käyttäjille. Jotta ajatellun kaltainen hoito voitaisiin järjestää, se vaatisi valtavia panostuksia hoitojärjestelmiin. Yleinen harhaluulo on myös se, että valvontaa ei enää tarvitsisi juurikaan tehdä. Kyllä tarvitsee, ja se muuttuisi entistä vaikeammaksi ja monimutkaisemmaksi. Yhdessä kädessä huumausaine olisi laitonta, ja toiseen käteen siirtyessä se muuttuisi lailliseksi. Tätä se tarkoittaisi, kun välittäminen olisi laitonta mutta hallussapito ja käyttäminen ei. Miten tällaista käytännössä valvotaan? [Leena Meri: Ei mitenkään!] — No ei mitenkään, juuri näin.

Kanadan kokemusten perusteella juuri valvonta on osoittautunut niin vaikeaksi ja monimutkaiseksi, että käyttäjienkin suunnalta on vaadittu paluuta entiseen laittomaan malliin, jotta tilanne olisi selkeämpi ja yksinkertaisempi. Ja täytyy muistaa se, että ei kannata säännellä sellaista, mitä ei voi valvoa, tämä on peruslähtökohta. Muuten se on täysin tyhjä kirjaus. Kansalaiset seuraisivat tarkkaan tätä asiaa ja sen toteutumista. Miten siihen reagoitaisiin, kun huomattaisiin, että toimivaa valvontaa ei voida järjestää eikä lainkuuliaisuutta juuri tässä asiassa vaadita. Miksi lainkuuliaisuutta pitäisi sitten muutenkaan noudattaa?

Kannabiksen käyttö näkyy kolmekin viikkoa seuloissa. Miten tätä asiaa valvotaan liikennevalvonnassa? Entä pitoisuudet? Ei ole olemassa yhtä ja ainoaa kannabista, vaan eri lajikkeilla on erilaisia THC-pitoisuuksia. Lajikkeita on valtavasti ja jatkuvasti jalostetaan lisää. Alkoholissa on tilavuusprosentit — miten THC-pitoisuuksia valvottaisiin? Se pitäisi kuitenkin tehdä laboratorion kautta. Mahdoton yhtälö.

Jos rangaistavuus poistettaisiin, se tarkoittaa sitä, että huumausaineiden käyttäjät pääsisivät käsiksi laillisesti aseisiin. Koska kyseessä ei ole rikos, ei olisi syytä evätä aselupia. Sisäministeri on linjannut, että rangaistavuuden poistaminen kannabikselta ei riitä, vaan rangaistavuus pitäisi poistaa kaikista huumeista. Kysynpä vain, onkohan sisäministeri tutustunut tähän asiaan riittävällä huolellisuudella. Nämä esittämäni seikat ovat vain muutamia poimintoja käytännön ongelmista, mitä tästä löytyy.

Hoitoon pääsy on äärimmäisen tärkeätä, siitä ei ole minkäännäköistä epäselvyyttä. Mikä meitä estää kehittämästä hoitoa ja sitä prosessia, miten hoitoon voidaan hakeutua? Ei tasan mikään. Me voimme vallan hyvin pitää huumeet laittomina ja kehittää siitä huolimatta hoitojärjestelmiä, käytäntöjä ja lainsäädäntöä. Ei tässä kannata lasta pesuveden mukana heittää menemään.

Ja lapsista puheen ollen, se suurin käytännön ongelma liittyy luonnollisesti nimenomaan lapsiin. Huumeiden saanti on anonyymiverkkojen ansiosta historiallisen helppoa. Kokeilu- ja käyttökynnys on ennätyksellisen matalalla. Jos rangaistavuus poistettaisiin, kynnys katoaisi lopullisesti. Tällaisissa asioissa on aina ensimmäisenä tutkittava lapsivaikutuksia. Kuka täällä haluaa, että lapset pääsevät mahdollisimman helposti käsiksi huumeisiin? Ja jos joku on sitä mieltä, että tämä on ihan ok, niin muistakaa se, että meillä ei ole

minkäänlaista päihdehoitoa lapsille eikä nuorille. Sekin kertoo jo aika paljon meidän järjestelmistä ja käytännöistä.

Arvoisa puhemies! Sota huumausaineita vastaan ei ole tarkoitettu voitettavaksi. Sitä ei voi voittaa. Siinä sodassa ei ole kuin häviäjiä. Kyse ei ole voittamisesta vaan tasapainosta. Yhteiskuntana meidän pitää säilyttää tässä asiassa edes jonkinlainen tasapaino, jotta voimme ylipäätään kutsua tätä uskottavasti ja perustellusti yhteiskunnaksi, jossa on turvallista elää. Rangaistavuuden poistaminen kannabikselta olisi merkittävä askel suuntaan, joka kaataisi tuon tasapainon.

Arvoisa puhemies! Pidän hyvin erikoisena, että ei sisäministeri eikä oikeusministeri ole täällä paikalla, [Timo Heinonen: Kyllä!] ja koska kumpikaan ei ole paikalla, niin ehdotan, että tämä asia pannaan pöydälle ja asian käsittelyä jatketaan esimerkiksi ensi torstaina. Tämä on sen verran vakava ja iso asia, että tämä vaatii kyllä sisäministerin ja ulkoministerin kuulolle. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kilpi on ehdottanut, että asia pannaan pöydälle, jos nopeasti lasken, 3.12. pidettävään täysistuntoon. Asia jää siis pöydälle.

Onko muita ehdotuksia pöydällepanon ajankohdasta?

Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kilpi teki hyvän ja kannatettavan ehdotuksen. Tämä on iso kansalaisaloite, ja kyllä silloin eduskunnan arvovallan ja kansanvallan arvon mukaista on se, että ministerit ovat täällä keskustelussa paikalla. Täällä ei ole paikalla oikeusministeri Henrikssonia, täällä ei ole paikalla sisäministeri Ohisaloa, ja meidän pitäisi keskustella Suomen kansan, ison joukon tekemästä kansalaisaloitteesta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt, edustaja Heinonen, tähän ajankohtaan, jos on jotain muuta ehdotusta.

Timo Heinonen kok: Mielestäni tämä ehdotus on hyvä ja kannatettava. Kannatan edustaja Kilven tekemää ehdotusta, että asian käsittelyä jatketaan torstaina 3. joulukuuta, ja puhemiehistö huolehtikoon, että ministerit ovat paikalla.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Sinänsä tämä ehdotus pöydällepanosta ei tarvitse kannatusta, mutta nyt sitä on kannatettu. Onko muita päivämääräesityksiä? — Edustaja Niikko, onko jokin toinen päivä?

Mika Niikko ps: Puhemies! Tietysti tämä 3. päivä joulukuuta torstaina kuulostaa erittäin hyvälle, mutta se ajankohta täytyisi nyt katsoa sellaiseksi, että myös edustajat ovat täällä läsnä, että sitä ei laiteta sinne hännän viimeiseksi. Nimittäin on tärkeää...

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt keskustelemme tästä päivämäärästä.

Mika Niikko ps: No, tässä just keskustellaan päivän ajankohdasta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Onko muita ehdotuksia päivämäärälle?

Mika Niikko ps: Kyllä tämä 3. päivä sopii erittäin hyvin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Eli ei tullut muita ehdotuksia. — Edustaja Purra, onko teillä toinen päivämäärä?

Riikka Purra ps: Arvoisa puhemies! Haluan huomauttaa, että tämä riippuu siitä, mitä muita kansalaisaloitteita on mahdollisesti jo laitettu listalle, jotta tämä ei siirrä niitä, mitä muuten käsittelisimme ensi torstaina.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Soinikoski.

Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa puhemies! Olisin kysynyt, onko ollut tapana, että aloitteiden käsittelyssä ovat aina paikalla asianomaiset ministerit.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ei liity nyt tähän. Ei tule yhtään muuta esitystä päivämäärästä. — Edustaja Meri.

Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Vireillähän on toinen kansalaisaloite, joten esittäisin keskiviikkoa 2.12. — Tehän voitte peruuttaa teidän esityksenne ja esitätte 2.12.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt on tehty kaksi esitystä. — Edustaja Kilpi.

Marko Kilpi kok: Arvoisa puhemies! Vedän pois tuon torstaivaatimuksen. Keskiviikko käy vallan mainiosti.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kiljunen.

Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Jäin pohtimaan sitä, että kun tässä oli kriteerinä, että ministeri olisi paikalla, niin olisiko syytä tarkistaa ministeriltä ja sopia vain, että se pannaan pöydälle, ja katsoa sopiva päivä sen pohjalta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt on kyse pelkästään päivämäärästä.

Keskustelu pöydällepanosta päättyi.

Asia pantiin pöydälle 2.12.2020 pidettävään täysistuntoon.

4. Hallituksen vuosikertomus 2019
Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle valtion vuoden 2019 tilinpäätöksen ja hallituksen vuosikertomuksen tarkastuksesta

Kertomus K 1/2020 vp
Kertomus K 17/2020 vp
Valiokunnan mietintö TrVM 6/2020 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on tarkastusvaliokunnan mietintö TrVM 6/2020 vp.

Keskustelu

17.31 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa herra puhemies! Tarkastusvaliokunta käsitteli lähes koko syksyn tätä hallituksen vuosikertomusta, ja päädyimme yksimieliseen mietintöön. Valitettavasti nyt, kun tässä istuntoaikataulussa tuli tämmöinen muutos, valiokunnan puheenjohtaja ei ole täällä esittelemässä — mutta varmaan rientää paikalle pikapuolin.

Nostan muutaman asian täältä. Ensinnäkin tarkastusvaliokunta keskusteli huoltovarmuustoiminnasta, ja tässä mietinnössä kerromme, että jatkossa aiomme ottaa valvontamme kohteeksi huoltovarmuustoiminnan. Ja miksi näin? Sen takia, että tämä korona-aika on osoittanut meille turvallisuuteen liittyvien asioiden merkityksen ja siinä yhteydessä myös Huoltovarmuuskeskuksen ja huoltovarmuustoiminnan tärkeyden ja sen, että se kokemus ja oppi, mitä tämän vuoden aikana olemme saaneet, tulisi mahdollisimman hyvin käyttöön ja tarvittavilta osin sitten osaisimme tehdä korjausliikkeitä, koska siihenkin varmasti tarvetta on. Olemme tietoisia, että tätä työtä jo tehdään useammalla eri taholla, mutta tarkastusvaliokunta perehtyy näihin valmisteilla oleviin selvityksiin ja tekee sen pohjalta sitten päätöksensä oman valiokuntatyön suuntaamisesta ja painopistealueista ja aikatauluista. Eli huoltovarmuustoimintaa tulemme käsittelemään.

Toinen asia liittyy poliiseihin, turvallisuusasiaa sekin. Vaalien allahan oli puhetta siitä — kaikki puolueet taisivat olla yksimielisiä siitä — että poliisien määrää kasvatetaan, ja nyt ei aivan päästä siihen, mitä hallituspuolueetkin ovat luvanneet. Se näkyy talousrikollisuuden tutkinnassa, harmaan talouden torjunnassa. Ja mitä valiokunta tästä asiasta sanoo? Sanomme, että rahoituksen poliisihallinnolle tulee olla pitkäjänteistä ja aiempaa paremmin ennakoitavissa olevaa. Torjuntatyö vaatii suunnitelmallisuutta, ja tämmöinen vuosittainen lisärahoituspoukkoilu ei helpota tilannetta.

Myös Hätäkeskuslaitokseen otimme kantaa. Siellä on tehty hyviä uudistuksia, mutta ongelmana on henkilökunnan hyvinvointi, henkilökunnan määrä, työssäjaksaminen ja henkilökunnan kuuleminen. Toivomme, että henkilöstön riittävyyteen, jaksamiseen ja osaamiseen sekä [Puhemies koputtaa] tietojärjestelmiin kiinnitetään jatkossa huomiota.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäkisalo-Ropponen. — Valiokunnan puheenjohtaja saapuikin paikalle. Mäkisalo-Ropponen ehdittiin jo kuuluttaa, mutta jos sopii, niin annetaan esittelypuheenvuoro. Pahoittelut, tässä tuli aikataulussa pieniä muutoksia. — Olkaa hyvä.

17.34 **Outi Alanko-Kahiluoto vihr** (esittelypuheenvuoro): Pahoittelen. Pyydän anteeksi, että vähän myöhästyin ja tulin hengästyneenä tuolta työhuoneeltani, kun yritin sieltä seurata istunnon kulkua, mutta vähän meni pieleen.

Eli käsittelyssä on tarkastusvaliokunnan mietintö hallituksen vuosikertomuksesta, ja tuon valiokunnan mietinnöstä esille seuraavia asioita.

Ensinnäkin valtionhallinnon riskienhallinta normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa:

Tarkastusvaliokunta on aiemmin käsitellyt valtionhallinnon riskienhallintaa helmikuussa 2019 mietinnössään. Tuolloin tarkastusvirasto oli selvittänyt, miten valtion virastot, laitokset ja ministeriöt olivat varautuneet turvaamaan oman toimintansa jatkuvuuden normaaliolojen häiriötilanteissa. Yksittäisten virastojen vastuu korostui, vaikka yhteiskunnan ja valtionhallinnon toimintatavat ja ongelmat ovat monimutkaistuneet ja monialaistuneet.

Yksittäisen viraston keinot olivat riittämättömät, eikä valtiokokonaisuuden kattavaa riskienhallintaa ollut olemassa. Valiokunnan mietinnön perusteella eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy välittömästi toimiin valtion riskienhallinnan parantamiseksi ja määrittelee vuoden 2020 loppuun mennessä valtioneuvostotasoiseen, hallinnonalatasoiseen ja virastotasoiseen riskienhallintaan yhteensopivat ja toimivat menettelytavat sekä määrittää asiassa vastuuministeriöt ja muut vastuusuhteet.

Meneillään oleva pandemia on tarkastusvaliokunnan mukaan edelleen korostanut tarvetta kokonaisvaltaisen riskienhallinnan järjestämiseen valtionhallinnossa. On tärkeää, että kokonaisvaltaista riskienhallintaa johdetaan keskitetysti ja että riskienhallinta on osa tietoon perustuvaa johtamista ja päätöksentekoa. Valiokunta katsoo, että kokonaisvaltainen riskienhallinta antaa mahdollisuuden tunnistaa taloudellisesti merkittävimmät riskit ja mahdollistaa myös resurssien tehokkaamman käytön.

Valiokunta korostaa lisäksi ennakointityöllä saatavaa tietoa sekä sen hyödyntämistä riskejä tunnistettaessa. On hyvä, että ennakointityön ja riskienhallinnan välinen sidos on tunnistettu. Valiokunnan mukaan myös menetettyjä mahdollisuuksia pitäisi pystyä tunnistamaan ja tarkastelemaan niitä riskeinä. Riskienhallinta on monitahoinen kokonaisuus ja vaatii onnistuakseen hyviä ammattilaisia sekä monipuolista osaamista.

Valtiovarainministeriö on asettanut keväällä 2020 työryhmän, jonka tehtävänä on valmistella joulukuun aikana ehdotukset valtioneuvostotasoisen riskienhallinnan keskeisimmistä tavoitteista ja toimintatavoista.

Koronapandemia ja sen vaatimat nopeat torjuntatoimet ovat myös nostaneet esiin uudenlaisia riskejä koskien eri viranomaisten yhteistyötä, toimivaltuuksia ja vastuusuhteita. Apulaisoikeuskansleri on käsitellyt tuoreessa ratkaisussaan viranomaisten toimivalta- ja vastuusuhteita kevään poikkeusoloissa.

Tarkastusvaliokunnan aikomuksena on jatkossa ottaa valvontansa kohteeksi huoltovarmuustoiminta. Valtiontalouden tarkastusvirasto on myös käynnistämässä tarkastusta huoltovarmuustoiminnasta. Lisäksi tekeillä on selvityksiä huoltovarmuustoiminnasta ja Huoltovarmuuskeskuksen toiminnasta. Valiokunta perehtyy niihin ennen oman työnsä käynnistämistä.

Toisena kokonaisuutena on harmaan talouden torjunta:

Valiokunta pitää hyvänä, että Suomessa on ollut lähes 25 vuotta käytössä harmaan talouden torjuntaa koskeva toimenpideohjelma. Uusin harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan strategia ja toimenpideohjelma on hyväksytty kesäkuussa vuosille 20—23. Se sisältää yli 20 erilaista hanketta ja yli 50 toimenpidettä. Hallitusohjelmassa on harmaan talouden torjuntaan varattu 20 miljoonan euron lisärahoitus tälle vaalikaudelle.

Valiokunta käsittelee mietinnössään harmaan talouden torjunnan tutkimustoimintaa sekä viranomaisyhteistyön kehittämistä ja viranomaisten resursseja. Harmaan talouden torjuntakeinojen vaikuttavuutta on joiltakin osin arvioitu, mutta tällainen jälkiseuranta ei ole tähän mennessä vakiinnuttanut asemaansa osana harmaan talouden tutkimustoimintaa, eikä sille ole myöskään osoitettu resursseja.

Uutta on, että valtioneuvoston periaatepäätöksessä vaikutusarvioiden tekemiseen on varattu 200 000 euroa. Valiokunta pitää hyvänä, että torjuntatyössä on otettu käyttöön jo toimenpiteitä suunniteltaessa vaikutusarviot ja että torjunnan vaikuttavuuden arviointia ja mittaamistapoja on myös lähdetty aiempaa järjestelmällisemmin kehittämään. Valiokunta korostaa työn vaativan riittävää resursointia.

Valiokunta pitää tärkeänä myös, että systemaattista tutkimustoimintaa ollaan nyt käynnistämässä aggressiivisen verosuunnittelun osalta. Näin tulevaisuudessa päätöksenteon pohjana on käytettävissä aiempaa parempaa ja laadukkaampaa tutkimustietoa. Valiokunta korostaa, että tutkimustoiminnalle tulee varata riittävät resurssit ja pääsy Verohallinnon olemassa oleviin aineistoihin ja samalla taata puolueettoman tutkimuksen edellyttämä riippumattomuus suhteessa verovalvontaan ja verovelvollisiin. Uusi tutkimustieto myös tulee saattaa avoimesti sekä päätöksentekijöiden että kansalaisten tietoon. Siksi myös tutkimusten julkaisuun on varattava tarvittavat resurssit ja tekniset toteutusmahdollisuudet.

Viranomaisten välisestä tietojenvaihdosta ja yhteistyöstä: Eduskunta edellytti viime vuonna valiokunnan ehdotuksen mukaisesti, että hallitus raportoi hallituksen vuosikertomuksen yhteydessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt viranomaisten välisen tiedonvaihdon kehittämiseksi harmaan talouden torjunnassa. Tänä vuonna on jo tullut voimaan elintarvikelakia ja lakia henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa koskevia säännöksiä, mitkä mahdollistavat viranomaisten välistä tietojenvaihtoa aiempaa paremmin. Lisäksi on vireillä useita lainsäädäntöhankkeita, joihin liittyy elinkeinonharjoittajan tai tämän lähipiirin luotettavuuden arviointia.

Viranomaisten resurssit:

Valiokunta on pitänyt tärkeänä viranomaisten toimintaedellytysten turvaamista harmaan talouden torjunnassa ja seurannut säännöllisesti resurssitarpeita. Uuteen toimenpideohjelmaan sisältyy hanke, joka koskee keskeisten viranomaisten yhteistä resurssiseurantajärjestelmää. Torjunnan vahvuus ja vaikuttavuus rakentuvat eri viranomaisten yhteistyöstä, minkä vuoksi keskeisten viranomaisten resursseja tulisi tarkastella vaikutusketjuina. Yhden viranomaisen resurssileikkaukset tai -lisäykset heijastuvat myös muiden viranomaisten toimintaan.

Torjuntatyö vaatii suunnitelmallisuutta sekä kykyä reagoida uusiin ilmiöihin ja hyödyntää uusinta tekniikkaa eri viranomaisten yhteistyönä. Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan resurssit tulee jatkossakin turvata, ja rahoituksen tulee olla pitkäjänteistä ja aiempaa paremmin viranomaisten ennakoitavissa.

Valiokunta pitää erittäin kannatettavina hankkeita moniviranomaisyhteistyömallien jatkokehittämisestä. On myös tärkeää saada pikaisesti käyttöön harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaan kohdennettujen henkilöstötyövuosien seurantajärjestelmä kaikkia keskeisiä viranomaistoimintoja koskien. Nyt käytettävissä olevien tietojen perusteella on vaikea arvioida harmaan talouden tuloksellisen torjunnan tarvitsemia kokonaisresursseja ja niiden kohdentumista eri viranomaisten kesken.

Ict-hankkeiden tuottavuushyödyistä:

Asiasta on voimassa eduskunnan kannanotto vuodelta 2014. Eduskunta edellytti tuolloin, että hallitus arvioi merkittävien ict-hankkeiden tuloksia, kustannuksia ja tuottavuushyötyjä osana hankesalkun seurantaa ja raportoi tuloksista eduskunnalle.

Tilannekuvaa valtionhallinnon merkittävistä tieto- ja viestintätekniikan hankkeista ylläpidetään nykyään Digi- ja väestöviraston hallinnoimassa yhteisessä hankesalkkupalvelussa. Vuoden 2019 lopussa hankesalkussa olevista yhteensä 160 hankkeesta oli 32 hankkeessa eli 20 prosentissa arvioitu hankkeen tavoitteena olevia euromääräisiä hyötyjä. Suurin hyöty kaavaillaan saavutettavan ympäristöministeriön hallinnonalalla ja pienin sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla. Asiantuntijakuulemisten mukaan STM:n osalta hankkeiden hyötylaskelmiin eivät sisälly kuntien ja kuntayhtymien hankkeet, mikä selittää STM:n hallinnon pientä osuutta tavoiteltavista taloudellisista hyödyistä.

Tarkastusvaliokunta ei pidä hallituksen raportointia ict-hankkeiden tuloksista, kustannuksista ja tuottavuushyödyistä riittävänä.

Nyt näyttää 10 minuuttia tulleen täyteen, mutta voinko jatkaa vielä hetken?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisa edustaja, niin hyvää puhetta, että mielelläni kuuntelen vielä muutaman lauseen.

No voi kiitos, ja korostettakoon, että tämä oli tarkastusvaliokunnan yhteisen mietinnön tekstiä.

On selvää, että ict-hankkeiden avulla saavutettavat hyödyt edellyttävät useimmiten myös itse toiminnassa tapahtuvia muutoksia, jolloin tuottavuutta tulee pystyä arvioimaan kokonaisuutena. Tämä aiheuttaa lisähaasteita arviointiin, mutta valiokunta pitää valitettavana, että kehittämistoimet asiassa ovat edenneet kovin hitaasti. Valiokunta korostaa tarvetta luotettaville ja yhdenmukaisille tiedoille ja katsoo, että valtiovarainministeriön tulee ryhtyä toimiin asian saattamiseksi kuntoon. Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että ohjeista huolimatta vain viidesosassa hankkeita on arvioitu hankkeella saavutettavia euromääräisiä hyötyjä ja vain joka kymmenennessä hankkeessa raportoidaan saavutettavista hyödyistä.

Lopuksi vielä perustoimeentulotuen siirrosta kunnilta Kansaneläkelaitokselle:

Tarkastusvaliokunta on käsitellyt perustoimeentulotuen siirtoa kunnilta Kelan hoidettavaksi jo kerran aiemmin, vuonna 2017. Tuolloin valiokunta kiinnitti vakavaa huomiota siihen, että perustoimeentulotuen Kelaan siirtämisen keskeinen peruste eli säästöjen aikaansaaminen osoittautui uusien laskelmien myötä virheelliseksi ja siirrosta todettiin päinvastoin koituvan jatkossa lisäkustannuksia. Tästä huolimatta siirtohanke toteutettiin. Valtiontalouden tarkastusviraston tänä vuonna julkaistun tarkastuskertomuksen mukaan viraston havainnot säästöjen saavuttamisesta henkilöstöresursseissa ja tietojärjestelmissä ovat yhteneväisiä valiokunnan aiempien havaintojen kanssa. Siirrolla tavoiteltiin säästöjä, mutta tavoite ei toteutunut, sillä perustoimeentulotuen toimeenpanon kustannukset ovat kolme kertaa ennalta arvioitua suuremmat.

Tarkastusvaliokunta kiinnittää vakavaa huomiota siihen, kuinka asiantuntijoiden valmisteluprosessin kuluessa esiin tuomia riskejä ei esitetty eikä arvioitu hallituksen esityksessä. Kuva perustoimeentulotuen Kela-siirron vaikutuksista jäi hallituksen esityksessä yksipuoliseksi. [Puhemies koputtaa] Lainvalmistelussa Kela-siirron vaikutuksia muihin viranomaisiin arvioitiin vain muutaman viranomaisen näkökulmasta. Lisäksi havainnot osoittavat, etteivät sähköiset järjestelmät ole tehostaneet kunnissa tehtävää toimeentulotukien ratkaisutyötä ja että päinvastoin heikossa asemassa olevien asiakkaiden asema on entisestään heikentynyt.

Tässä aikarajassa en ehtinyt käsitellä valiokunnan huomioita hätäkeskuspalveluiden uudistuksista, mutta ehkä siihen tulee tilaisuus seuraavissa puheenvuoroissa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kyllä, ja itsekin pääsette vielä toki varaamaan puheenvuoroja.

17.48 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Tarkastustoiminnan tavoitteena on aina oppiminen. Asioiden jälkikäteen arvioinnilla voimme oppia ensinnäkin hyvistä ja toimivista käytännöistä, vahvistaa niitä ja viedä järkeviä toimintatapoja laajemmallekin.

Virheistä voimme oppia asioita, joita ei kannata tehdä ja jotka vaativat korjausta. Näin toimii myös tarkastusvaliokunta. Kiitos puheenjohtaja Outi Alanko-Kahiluodolle mietinnön esittelystä. Tuon tässä omassa puheenvuorossani esille muutamia yhteiskunnallisia oppimistarpeita.

Ensinnäkin koronaepidemia toi selvästi esille sen, että meillä on paljon korjattavaa riskienhallinnassa. Riskienhallinta on pirstaloitunutta, ja siinä on suoranaisia puutteita. Kokonaisvaltaista riskienhallinnan järjestelmää ei ole, eikä vastuutahoja ole määritelty. Tämän johdosta emme olleet varautuneet koronapandemian kaltaiseen kriisiin. Nyt onneksi on käynnistynyt asiantilan korjaamiseksi uudistuksia, joiden toteutumista tarkastusvaliokunta aikoo seurata. Erityisen valvonnan kohteeksi olemme ottaneet huoltovarmuustoiminnan, jonka tarkoituksena on varautuminen ylläpitämään yhteiskunnalle elintärkeitä toimintoja häiriö- ja poikkeustilanteissa. Korona ei ole viimeinen epidemia, jonka me kohtaamme, ja jos opimme tästä, olemme paremmin valmistautuneita seuraavaan vastaavanlaiseen kriisiin.

Valiokunnassa keskusteltiin myös riskienhallinnan ja ennakointityön suhteesta ja yhdyspinnoista. Koronapandemia ei siis ennakointitiedon valossa ollut mikään yllätys. Kansainväliset tutkimuslaitokset olivat tämänkaltaisen pandemian riskeistä puhuneet jo useamman vuoden ajan. Suomessa myös tulevaisuusvaliokunta jo viime kaudella mietinnössään totesi, että meidän olisi syytä varautua paremmin mahdolliseen viruksen aiheuttamaan pandemiaan ja epidemiaan. Ennakointitietoa ei kuitenkaan otettu vakavasti, ja asialle ei tehty mitään. Toivottavasti olemme nyt läksymme oppineet. Ennakointitietoa on opittava hyödyntämään ja tiedon perusteella myös tarkistamaan riskienhallintasuunnitelmia.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan mietinnössä on otettu kantaa myös toisenlaisten riskien hallintaan, eli olemme arvioineet hätäkeskusuudistuksen onnistumista ja toiminnan kehittämistarpeita. Hätäkeskuslaitoksella on keskeinen rooli sisäisen turvallisuuden ylläpitäjänä sekä kansalaisten perusturvallisuuden tuottajana. Suomessa siirryttiin valtion ylläpitämään hätäkeskustoimintaan jo vuonna 2001, jolloin erillään toimineet pelastustoimen kunnalliset hätäkeskukset ja poliisitoimen hälytyskeskukset yhdistettiin valtion ylläpitämiksi hätäkeskuksiksi. Vuosina 2001—2005 toimeenpannussa uudistuksessa eri puolille maata perustettiin 15 valtion ylläpitämää hätäkeskusta. Vuosina 2011—2014 toteutetussa uudistuksessa hätäkeskusten määrä vähennettiin kuuteen yhdistämällä ja lakkauttamalla hätäkeskuksia. Hätäkeskuspalveluiden taso on vuonna 2011 alkaneen uudistuksen seurauksena parantunut. Muun muassa palveluiden vastausajat ovat lyhentyneet, alueelliset erot palveluiden saatavuudessa ovat vähentyneet ja toimintavarmuus on parantunut. Myönteistä on, että palvelut ovat saatavissa ympäri vuorokauden yhdestä ja samasta hätänumerosta ja uudistusten myötä koko viranomaisketjun toimintatavat on valtakunnallisesti yhtenäistetty.

Hätäkeskustoimintaan liittyy tällä hetkellä myös merkittäviä huolia. Erityisenä huolena on osaavan päivystyshenkilöstön riittävyys. Henkilöstön määrä on tällä hetkellä jo niin pieni, että se aiheuttaa riskin hätäkeskuspalveluiden laadukkaalle tuottamiselle. Henkilöstö on vähentynyt, vaikka vastaanotettujen hätäilmoitusten määrä on kasvanut. Tarvittavien päivystäjien määrää ei ole kyetty arvioimaan oikein uudistuksissa, eivätkä toimet päivystäjien määrän lisäämiseksi ole olleet riittäviä. Tämä on johtanut siihen, että henkilöstön tyytyväisyys on huolestuttavan matalalla, sairauspoissaolot muuta valtionhallintoa korkeammalla tasolla ja alueittain on rekrytointiongelmia. Päivystäjien irtisanoutuminen on lisääntynyt niin, ettei koulutuksesta valmistuneiden määrä riitä kattamaan vuosittaista

poistumaa. Valiokunta pitää tärkeänä, että henkilöstön riittävyyteen, jaksamiseen ja osaamiseen kiinnitetään jatkossa huomiota, jotta voidaan turvata hätäkeskuspalveluiden hyvä toimivuus.

Hätäkeskustoiminta perustuu moniammatillisuuteen, mutta tarkastusvaliokunnan kuulemisissa tuli myöskin esille, ettei tilannearviointia tehdessä riittävästi hyödynnetä esimerkiksi terveysalan ammattilaisia ja etälääketiedettä sekä siihen liittyen kuvien ja videoiden hyödyntämistä arviointitilanteissa. Erityisen tärkeää tämänkaltainen yhteistyö on ikäihmisten akuuttitilanteiden arviointia tehtäessä. Myös kotipalvelun liikkuvia yksiköitä tulisi perustaa enemmän. Näin päästäisiin inhimillisempiin ja usein myös yhteiskunnan resurssien kannalta järkevämpiin ratkaisuihin.

Puhemies! Kolmantena oppimiskohtana käsittelimme vuonna 2017 toteutunutta perustoimeentulotuen siirtoa kunnilta Kansaneläkelaitokselle. Tämä aihe liittyy oleellisesti myös valiokunnan oman hankkeeseen, jonka aiheena on lakiesitysten vaikutusten arvioinnin kehittäminen. Tarkastusvaliokunta käsitteli asiaa jo vuonna 2017 ja totesi silloin, että Kelaan siirtymisen keskeinen peruste eli säästöjen aikaansaaminen osoittautui uusien laskelmien myötä virheelliseksi ja siirrosta todettiin päinvastoin koituvan jatkossa lisäkustannuksia. Kustannusten kasvu selittyy osittain toimeentulotuen asiakasmäärän kasvulla. Tämän ohella Kelan etukäteisarvio tarvittavan henkilöstön määrästä osoittautui liian pieneksi. Alun perin toimeentulotuen siirrosta arvioitiin saatavan säästöä erityisesti siksi, että Kelan tehokkaiden tietojärjestelmärakenteiden oletettiin tehostavan hakemusten käsittelyä. Näin ei kuitenkaan käytännössä tapahtunut, vaan siirrosta on jopa seurannut manuaalista lisätyötä. Henkilöstöresussien tarve on ollut kaksinkertainen etukäteen arvioituun verrattuna.

Jo Kela-siirtoa valmistelleen asiantuntijatyöryhmän raportissa sekä hallituksen esityksestä annetuissa lausunnoissa tuotiin esille mallin toimeenpanoon ja tavoiteltuihin säästöihin liittyviä varaumia. Näitä esitettyjä riskejä ei kuitenkaan tuotu esille varsinaisessa hallituksen esityksessä. Lainvalmistelussa Kela-siirron vaikutuksia muihin viranomaisiin arvioitiin vain muutaman viranomaisen näkökulmasta. Myöhemmin on osoittautunut, että uudistus on lisännyt muun muassa TE-palveluiden asiantuntijoiden sekä valitus- ja kanteluviranomaisten työmäärää. Arvioinnissa olisi tullut ottaa huomioon laajemminkin toimeentulotukilaista ja eri viranomaistahoille aiheutuvat vaikutukset, jolloin myös edellytykset arvioida uudistuksen vaikutuksia viranomaishallinnon työmääriin ja kustannuksiin olisivat olleet paremmat. Myös kuntien osalta tapahtui vakavia etukäteisarvioinnin puutteita, mutta näistä minä taidan puhua seuraavassa puheenvuorossa. — Kiitos.

17.55 **Päivi Räsänen kd:** Arvoisa herra puhemies! Tässä tarkastusvaliokunnan yksimielisessä mietinnössä hallituksen vuosikertomuksesta vuodelta 2019 sekä Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomuksesta vuodelta 2019 käsitellään todellakin monta erittäin tärkeää asiaa. Tämä mietintö on omasta mielestäni erittäin hyvä. Olen myös tarkastusvaliokunnan jäsen, ja toivon, että moni kansanedustaja ennättäisi tähän myös hyvin paneutua. Tässä on nimittäin monta tärkeää kysymystä liittyen ajankohtaiseen huoltovarmuuskeskusteluun, harmaan talouden torjuntaan, samoin hätäkeskuspalveluiden uudistukseen ja perustoimeentulotuen siirtoon Kelaan, samoin kuin näihin ict-hankkeiden tuottavuushyötyihin.

Koronapandemia, joka tuli vasta vuoden 2019 jälkeen meille, nosti esiin sen, miten tärkeää on huolehtia huoltovarmuudesta erilaisten poikkeuksellisten aikojen varalta. Ja luot-

tamus huoltovarmuuteemme on ollut varmasti aika syvää — me suomalaiset olemme suorastaan olleet ylpeitä tästä Huoltovarmuuskeskuksestamme ja siitä, miten olemme vaikkapa elintarvikkeiden huoltovarmuuteen varautuneet — mutta kyllä tämä luottamus sai valitettavasti kolauksen nyt tämän koronapandemian tultua, kun elimme pitkään erilaisten terveydenhuollon tarvikkeiden puutteessa. Sen vuoksi pidän kyllä erittäin tärkeänä sitä, että Valtiontalouden tarkastusvirasto on käynnistämässä tarkastusta huoltovarmuustoiminnasta ja myös tarkastusvaliokunta aikoo jatkossa ottaa valvontansa kohteeksi huoltovarmuustoiminnot.

Ihan toisena asiana haluan, arvoisa puhemies, kiinnittää huomion tähän harmaan talouden torjuntaan, joka on kaikkina vaalikausina ollut erittäin tärkeä asia mutta on edelleen. Ja tässä kiinnitän nyt huomiota siihen, että on tärkeää, että harmaan talouden torjunnassa ei tässä viranomaisten ketjussa synny mitään sellaista pullonkaulaa, joka ikään kuin estäisi hyvän asioiden loppuun saattamisen, eli tarvitaan sitä, että sekä Verohallinnolla, sisäministeriöllä, Poliisihallituksella, Tullilla että myös oikeuslaitoksella on riittävät resurssit ja viranomaisilla myös riittävät yhteistyövalmiudet harmaan talouden torjunnassa.

17.58 **Pia Viitanen sd:** Arvoisa puhemies! On oikeastaan aika hyvä, että edellinen edustaja päätti harmaaseen talouteen. Ajattelin itsekin nyt keskittää puheenvuoroni tästä laajasta kokonaisuudesta nimenomaan siihen, koska siellä on mielestäni tärkeitä kirjauksia.

Tarkastusvaliokuntahan on ollut vuosien varrella hyvin aktiivinen nimenomaan koskien harmaan talouden torjuntaa. Se on mielestäni hyvä valiokunnan meriitti pitkältä ajalta, ja kiitos puheenjohtajalle, että se on taas kerran ollut meidän esityslistallamme tällä tavalla.

Kaiken kaikkiaan tästä on täällä yksi tärkeä kirjaus, joka minusta on sellainen tulevaisuuskirjaus, joka kannattaa myös tämän eduskunnan pistää merkille, ja siinä puhumme riippumattomasta tutkimuksesta ja sen lisäämisestä nimenomaisesti aggressiiviseen verosuunnitteluun. Kaiken kaikkiaanhan on hyvin tärkeää se, että emme menettäisi niitä arvokkaita verorahoja pois sen takia, että ihmiset tai yhteisöt pystyvät suunnittelemaan verotusta ja tekemään erilaisia toimenpiteitä minimoidakseen oman verotasonsa, ja sitä kautta yhteinen hyvä, vaikkapa se vanhustenhoiva tai lasten koulutie, ei saisi niin paljon resursseja kuin sille sinänsä, aivan oikeudenmukaisuutta ajatellen, voisi kuulua. Ja tässä on tarkoituksena nyt sen harmaan talouden torjuntaohjelman kautta, jonka valtioneuvosto on juuri hyväksynyt — siinä on monta hyvää toimenpidettä, yksi niistä on tämä — laajentaa tätä tutkimusta riippumattomaksi tutkimukseksi, jotta saamme päätöksenteon tueksi kyllin paljon tietoa tästä ilmiöstä, minkälaista lainsäädäntöä kenties tarvitaan, jotta voimme tätä asiaa edistää ja kehittää hyvään suuntaan.

Parhaillaan on meneillään selvitystyö, miten voitaisiin organisoida tämä riippumaton tutkimustoiminta tulevaisuudessa, ja Verohallinto parhaillaan miettii, olisiko siellä tehtävissä joku sisäinen järjestely, josta tämä tietynlainen tutkimusyksikkö tulisi. Sen suhteen ylipäätään, tämän mietinnän suhteen, annamme tässä valiokunnalta terveiset siihen, että mielestämme niissä malleissa tulisi varmentaa kaikin puolin tämän harmaan talouden tutkimuksen riippumattomuus esimerkiksi juuri suhteessa Verohallintoon itseensä tai verovalvojaan tai muuhun, että tämä olisi itsenäinen ja kyllin resursoitu, jotta sillä olisi mahdollisuudet toimia. Viittaamme tässä myös Norjaan, jossa on olemassa esimerkiksi verotutkimuskeskus. Siellä on ihan parikymmentä ihmistä töissä, ja he tuottavat tietoa tästä.

Uskoisin, että tämänkaltaisilla kehittämistoimilla tulemme, puhemies, saamaan jatkossa myös lisää voimavaroja ja harteita ehkä sitten nähdä, [Puhemies koputtaa] millaisia lainsäädäntöuudistuksia tarvitsemme.

18.01 **Minna Reijonen ps:** Arvoisa puhemies! Ongelmiin ja asioihin varautuminen on hyvin tärkeätä. On merkittävää, että huoltovarmuus toimii. Varsinkin tämä korona on nyt meille näyttänyt, että on todella merkittävää huolehtia siitä. Ja mistä kaikesta pitää huolehtia, niin totta kai ruokahuolto on sellaista, terveydenhuollon tarvikkeet, viljat, sairaalatarvikkeet, lääkkeet ja kaikenlaiset terveydenhuollon muutkin tuotteet — ja öljy. Tietenkin huolta vähän kannan myös tästä energiapuolen omavaraisuudesta. Kun kävi nyt niin, että tätä turvetta yritetään ajaa alas, niin siitä kyllä koen huolta.

Kuulemani mukaan aiemmin tähän huoltovarmuuteen on suhtauduttu aika lailla vakavasti. Ne varastot ovat olleet paljon laajemmat ja suuremmat, ja ne tuotteet ovat olleet laajemmalle alueelle levitettyinä, mutta nykyisin ei olekaan ihan niin. Toivoisin, että huomioitaisiin vähän enemmän myös tämä, että niitä huoltovarmuustuotteita olisi leviteltynä laajemmalle alueelle Suomeen, koska kriisin uhatessa on ihan hyvä, että ne eivät ole pelkästään yhdessä ainoassa kohtaa.

18.02 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Haluan jatkaa vielä edellistä puheenvuoroani perustoimeentulotuen siirrosta Kelaan, sen vaikutuksista, ja nyt muutama sana tästä, mitä se tarkoitti kuntien kannalta.

Kuntien osalta Kela-siirrossa oli tavoitteena vapauttaa henkilöstöresursseja aikuissosiaalityössä aktivoivaan sosiaalityöhön ja sosiaalityön kehittämiseen. Tämäkään tavoite ei kuitenkaan edistynyt merkittävästi. Toimeentulotukipäätösten tekemiseen tarvittava etuuskäsittelijöiden määrä ja siten myös tähän liittyvät henkilöstömenot kunnissa ovat laskeneet, mutta kuitenkin samaan aikaan toimeentulotukityöhön osallistuvien sosiaalityöntekijöiden, sosiaaliohjaajien ja sosiaalityön johtajien määrä on lisääntynyt. Syy tähän kehitykseen on muun muassa se, että muiden sosiaalialan ammattilaisten työaikaa kuluu nyt perustoimeentulotukeen liittyvien asioiden hoitamiseen.

Erityistä huomiota tarkastusvaliokunta kiinnitti siihen, että taloudellisten vaikutusten arvioinnin puutteiden lisäksi asiakasvaikutusten arviointi tehtiin erittäin puutteellisesti. Kaikkein heikoimmassa asemassa olevien asema ei parantunut vaan pikemminkin päinvastoin huononi. Palvelujen saatavuus ja saavutettavuus ovat vaikeutuneet erityisesti sellaisilla asiakkailla, jotka eivät syystä tai toisesta pysty hakemaan toimeentulotukea sähköisesti. Yhteenvetona voidaan todeta, että uudistus on hyödyttänyt niitä, jotka hakevat vain perustoimeentulotukea ilman erityistarpeita. Täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen hakeminen on monimutkaistunut, sillä ensin on haettava ja saatava päätös perustoimeentulotuesta, ennen kuin voi hakea täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea. Toivottavasti tästä prosessista opitaan se, että kansalaisten perusturvaan liittyvän lainsäädännön toimivuutta tulisi aina arvioida heikoimmassa asemassa olevan ihmisryhmän näkökulmasta.

Valiokunta pitää huolestuttavana myös asiantuntijakuulemisessa esiin tullutta tietoa sosiaalityön ja toimeentulotuen välisen yhteyden heikkenemisestä. Perinteisesti toimeentulotuen ja kunnissa tehtävän sosiaalityön välillä on ollut vahva kytkös, ja nyt tämä kytkös heikkeni huomattavasti.

Arvoisa puhemies! Neljäntenä oppimiskohteena — edellisessä puheenvuorossani käsittelin nämä kolme oppimiskohdetta — kirjasimme mietintöön harmaan talouden torjunnan,

josta täällä on käytetty hyviä puheenvuoroja. Myönteistä on, että valtioneuvosto on hyväksynyt uuden harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan strategian ja toimenpideohjelman vuosille 2020—2023. Hallitusohjelmassa tähän on varattu 20 miljoonaa euroa lisärahaa tälle vaalikaudelle, ja tässä toimenpideohjelmassa on 20 erilaista hanketta ja yli 50 toimenpidettä, jotka toteutetaan eri viranomaisten yhteistyönä.

Valiokunta kiinnittää erityistä huomiota toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointiin ja resursointiin sekä harmaan talouden torjunnan tutkimustoimintaan. Tutkittavien tapausten monimutkaistuessa viranomaisilla on oltava riittävät resurssit sekä mahdollisuudet tehdä viranomaisten välistä yhteistyötä. Ilman Verohallinnon, poliisin ja Tullin saumatonta yhteistyötä ei harmaan talouden torjunta onnistu. Valiokunta on pitänyt tärkeänä jo vuosia viranomaisten toimintaedellytysten turvaamista harmaan talouden torjunnassa ja seurannut säännöllisesti resurssitarpeita. Viranomaiset kaipaavat lisärahoitusta muun muassa viranomaisyhteistyön tehostamiseen, tietojenvaihdon teknisten rajapintaratkaisujen kehittämiseen ja analyysitoimintaan. Yhden viranomaisen resurssileikkaukset tai -lisäykset heijastuvat muiden viranomaisten toimintaan. Nyt on tarkoitus luoda ketjuajatteluun perustuva resurssinseuranta keskeisten viranomaisten resursseista. Valiokunta pitää yhteistä resurssienseurantaa tärkeänä, ja sen avulla on mahdollista turvata viranomaistoiminnan toimivuus kokonaisuutena.

Harmaan talouden torjuntakeinojen vaikuttavuuden arviointi ei ole vakiinnuttanut asemaa osana harmaan talouden tutkimustoimintaa — tähän kiinnitimme valiokunnassa huomiota — eikä sille ole aikaisemmin osoitettu myöskään resursseja. Nyt valtioneuvoston periaatepäätöksessä vaikutusarvioiden tekemiseen on varattu 200 000 euroa ja kaikille hankkeille on nimetty vastuulliset ministeriöt ja viranomaiset, joiden velvollisuus on huolehtia kyseisen hankkeen vaikutusten arvioinnista ja löytää toimenpiteiden arviointiin soveltuvat menetelmät. Tämä asia ei ole välttämättä helppo, ja haasteita on erityisesti tilanteissa, joissa käsiteltävä tapaus ylittää viranomaisten ja hallintoalojen rajat. Haasteita tuovat myös erilaiset kirjaamistavat sekä tilastointia koskevat järjestelmät. Erityisen haasteelliseksi koetaan vaikuttavuuden mittaaminen ennalta ehkäisevässä toiminnassa, mutta toisaalta, kun nyt on nämä haasteet tunnistettu, on varmaan myöskin helpompi löytää ratkaisuja, koska näissä asioissa meidän on joka tapauksessa päästävä eteenpäin.

Ja sitten ihan viimeisenä oppimiskohteena valiokunta tarkasteli ict-hankkeiden tuottavuushyötyjen arviointia. Digi- ja väestöviraston hallinnoimassa yhteisessä hankesalkkupalvelussa vuoden 2019 lopussa oli 120 käynnissä olevaa ja 40 päättynyttä yli miljoonan euron hanketta. Näistä 32:ssa ict-hankkeessa on vastaavien viranomaisten toimesta arvioitu tavoitteena olevia euromääräisiä hyötyjä, jotka muodostavat yhteenlaskettuna noin 1,7 miljardin euron kumulatiivisen hyötypotentiaalin vuoteen 2024 mennessä. Valiokunta kiinnitti kuitenkin huomiota siihen, että kustannushyötyjen arviointi oli erittäin epäyhtenäistä ja osittain hyvin puutteellista. Ohjeista huolimatta vain viidesosassa hankkeita on arvioitu hankkeella saavutettavia euromääräisiä hyötyjä, ja vain joka kymmenennessä hankkeessa raportoidaan saavutetuista hyödyistä. Tämä on huolestuttavaa, sillä valtiovarainministeriön ohjeen mukaan valtion yhteiseen hankesalkkuun raportoivien tulisi tehdä yhteenveto hankkeen hyötyjen toteutumisesta 6—12 kuukauden kuluttua hankkeen päättymisestä. Tällä hetkellä hankesalkussa päättyneeksi merkityistä yli miljoonan euron hankkeista vain noin 10 prosentissa on noudatettu tätä ohjetta. Asiantuntijakuulemisten perusteella valtiovarainministeriöllä ei ole ollut vakiintunutta käytäntöä, jonka avulla olisi mahdollista todentaa kattavasti hankesalkussa olevien hankkeiden hyötyjen toteutuminen. Valiokun-

nan mielestä valtiovarainministeriön olisi luotava toimivat hyötyjen seurantakäytännöt vähintään niin sanottua tuottavuusrahoitusta saaneille kohteille. Valiokunta korostaa tarvetta luotettaville ja yhdenmukaisille tiedoille ja katsoo, että valtiovarainministeriön tulee ryhtyä toimiin asian kuntoon saattamiseksi. — Kiitos.

18.10 **Outi Alanko-Kahiluoto vihr:** Arvoisa puhemies! Tästä valiokunnan yhteisestä yksimielisestä mietinnöstä minulta jäi äsken kesken se, mitä olin aikonut puhua Kela-siirrosta, ja sitten myöskin hätäkeskusuudistuksesta muutama sananen, elikkä kapusin tänne vielä niitä lukemaan.

Eli lainvalmistelussa Kela-siirron vaikutuksia muihin viranomaisiin arvioitiin vain muutaman viranomaisen näkökulmasta. Tarkastusviraston mukaan uudistus on lisännyt muun muassa TE-palveluiden asiantuntijoiden sekä valitus- ja kanteluviranomaisten työmäärää ja lisännyt siten viranomaishallinnon kustannuksia. Tarkastusvaliokunnassa totesimmekin yksimielisesti, että viranomaisvaikutuksia arvioitiin lainvalmistelussa liian suppeasti. Arvioinnissa olisi tullut ottaa huomioon laajemmin toimeentulotukilaista eri viranomaistahoille aiheutuvat vaikutukset, jolloin myös edellytykset arvioida uudistuksen vaikutuksia viranomaishallinnon työmääriin ja kustannuksiin olisivat olleet paremmat.

Tarkastusviraston tarkastushavainnot osoittavat, etteivät sähköiset järjestelmät ole tehostaneet kunnissa tehtävää toimeentulotukien ratkaisutyötä siinä määrin kuin etukäteen oletettiin. Samaan asiaan on valiokuntakin kiinnittänyt jo aiemmin huomiota. Alun perin toimeentulotuen siirrosta arvioitiin saatavan säästöä erityisesti siksi, että Kelan tehokkaiden tietojärjestelmärakenteiden oletettiin tehostavan hakemusten käsittelyä. Uudistus on hyödyttänyt sellaisia toimeentulotukiasiakkaita, jotka hakevat vain perustoimeentulotukea ilman erityistarpeita. Täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen hakeminen on kuitenkin monimutkaistunut. Ensin on haettava ja saatava päätös perustoimeentulotuesta ennen kuin voi hakea täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea. Palvelujen saatavuus ja saavutettavuus ovat pikemminkin vaikeutuneet sellaisille asiakkaille, jotka eivät syystä tai toisesta pysty hakemaan toimeentulotukea sähköisesti.

Tarkastusvaliokunta kiinnittääkin vakavaa huomiota siihen, että asiakasvaikutusten arviointi tehtiin erittäin puutteellisesti perustoimeentulotuen Kela-siirtoa valmisteltaessa. Kaikkein heikoimmassa asemassa olevien asema ei parantunut, pikemminkin päinvastoin. Valiokunta korostaa, että kansalaisten perusturvaan liittyvän lainsäädännön toimivuutta tulisi aina arvioida heikoimmassa asemassa olevan ihmisryhmän näkökulmasta.

Valiokunta myös pitää huolestuttavana sosiaalityön ja toimeentulotuen välisen yhteyden heikkenemistä. Vallitseva tilanne on huolestuttava, sillä sen seurauksena hakemusten käsittelyajat pidentyvät ja ongelmiin puuttuminen pitkittyy. Tilanne myös heikentää osaltaan toimeentulotukilain tavoitteiden saavuttamista eli mahdollisuuksia muun muassa toimeentulotukiasiakkaiden itsenäisen selviytymisen edistämiseen ja pitkäaikaisten toimeentulotukiasiakkuuksien ehkäisemiseen.

Ja sitten vielä hätäkeskuspalveluiden uudistuksista. Hätäkeskuspalvelut ovat olleet viime vuosikymmeninä jatkuvien uudistusten ja rakenteellisten kehittämistoimien kohteena. Vuonna 2001 siirryttiin valtion ylläpitämään hätäkeskustoimintaan. Vuosina 2001—2005 toteutetussa uudistuksessa eri puolille maata perustettiin 15 hätäkeskusta. Vuosina 2011–2014 keskusten määrää vähennettiin kuuteen yhdistämällä ja lakkauttamalla hätäkeskuksia.

Valiokunta on arvioinut uudistuksia kokonaisuutena myönteisesti. Palveluiden saatavuus on parantunut, ja ne tuotetaan uudistuksia edeltävään aikaan verrattuna tasapuolisemmin koko maassa. Palvelut ovat myös saatavissa ympäri vuorokauden yhdestä hätänumerosta 112. Valiokunta nostaa kuitenkin esille muutamia ongelmakohtia, jotka muodostavat riskin hätäkeskuspalveluiden laadukkaalle tuottamiselle.

Ensinnäkin hätäkeskuspalveluiden uudistukset ovat merkinneet henkilöstölle suuria jatkuvia muutoksia. Uudistukset ovat vieneet henkilöstön voimavaroja, henkilöstöä on vähennetty merkittävästi ja lukuisat työntekijät ovat joutuneet siirtymään uudelle paikkakunnalle. Valiokunta katsoo, ettei hätäkeskuspäivystäjien määrää ole kyetty arvioimaan oikein uudistuksia tehtäessä ja toimintaa kehitettäessä. Päivystäjien määrä on vähentynyt samaan aikaan, kun keskusten vastaanottamien hätäilmoitusten määrä on lisääntynyt. Päivystäjäkohtainen tehtävämäärä on kasvanut merkittävästi. Valiokunnan arvion mukaan päivystäjien määrä on tällä hetkellä niin pieni, että se aiheuttaa riskin hätäkeskuspalveluiden laadukkaalle tuottamiselle. Päivystäjien koulutuksesta valmistuneiden määrä ei ole viime vuosina riittänyt kattamaan edes vuosittaista poistumaa. Tärkeää olisi järjestää myös enemmän alueellisia resursseja. Esimerkiksi Varsinais-Suomesta ei ole juuri lähdetty opiskelemaan Kuopiossa sijaitsevaan Pelastusopistoon. Haasteellisin henkilötilanne on nimenomaan Turun ja myös Keravan toimipisteessä. Valiokunta pitää erittäin huolestuttavana päivystäjien työn pahenevaa kuormittavuutta, joka on johtanut korkeisiin ja kasvaviin sairauspoissaoloihin ja työtyytyväisyyden laskuun. Hätäkeskuspalvelujen laadun varmistamisessa ja muun muassa avun tarpeen tunnistamisessa ja tarkoituksenmukaisen avun välittämisessä valiokunta korostaa päivystäjien korkeatasoisen ammatillisen koulutuksen ja jatkuvan täydennyskoulutuksen tärkeyttä. Osaamisen kehittämistarve liittyy esimerkiksi alan alati lisääntyviin vanhusten akuuttitilanteisiin ja niiden tunnistamiseen. Mahdollisimman nopea puheluun vastaaminen ja ambulanssin välittäminen ei ole aina tilanteen ratkaisun eikä valtion varojen käytön kannalta tarkoituksenmukaista.

Sitten vielä lopuksi se huomio, että tarkastusvaliokunnan mietinnössään esille nostamat aiheet pohjautuvat suurelta osin eduskunnan voimassa oleviin ja myös voimaan jääviin kannanottoihin, joten valiokunnan päätösehdotukseen ei nyt sisälly eduskunnan hyväksyttäväksi varsinaisia uusia kannanottoja. Valiokunnan kannanottoehdotus onkin, että ”eduskunta edellyttää, että hallitus ottaa asianmukaisesti huomioon sekä tähän mietintöön että sen liitteenä oleviin erikoisvaliokuntien lausuntoihin sisältyvät eduskunnan aiempia lausumia ja muitakin seikkoja koskevat kannanotot”.

Arvoisa puheenjohtaja! Ihan lopuksi haluan kiittää vielä meidän tarkastusvaliokuntaa erittäin hyvästä ja rakentavasta [Puhemies koputtaa] yhteistyöstä ja aktiivisista puheenvuoroistanne paitsi pitkin syksyä kokouksissamme niin myöskin tänä iltana. — Kiitos.

18.17 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa herra puhemies! Yksimielinen mietintömme alkaa valtionhallinnon riskienhallinnasta normaaliaikoina ja häiriötilanteissa. Toteamme ja nostamme esiin tässä mietinnössä tämän koronapandemian aikaiset tilanteet, torjuntatoimet ja sen, miten viranomaisten yhteistyö ja toimivaltuudet ja valtasuhteet toimivat. Tällaisena poikkeuksellisena hetkenä tai vuotena, niin kuin tänä vuonna, näitä ongelmakohtia on tullut jonkin verran esiin. En esitä tätä syyttävään sävyyn, vaan esitän sen valiokunnan hengen mukaisesti siihen sävyyn, että kun ongelmia tulee esiin, ne on kirjoitettava auki ja siitä on sitten otettava oppia.

Yksi tällainen asia, mikä keväämmällä tuli ilmi, oli lentokenttiin liittyvät asiat ja toimivaltuuksien rajat. Otetaan vaikka Helsinki-Vantaan lentoasema. Siellä toimii Finavia valtioneuvoston kanslian alaisuudessa, poliisi ja Rajavartiolaitos sisäministeriön alla, Tulli valtiovarainministeriön alla, ja sitten kun otetaan ministereitä, niin kyseeseen tulevat ainakin omistajaohjausministeri, sisäministeri ja valtiovarainministeri ja tietysti pääministeri pääministerin roolissa. Täällä mietinnössämme lukee, suora sitaatti: "Apulaisoikeuskanslerin mukaan hallituksen linjauksen mukaisten toimenpiteiden olisi pitänyt konkreettisesti näkyä lentoasemilla huomattavasti tapahtunutta nopeammin, ja tapahtumat maaliskuussa 2020 lentoasemilla osoittivat, että koronapandemian aiheuttamaan kriisiin ei ollut osattu varautua." Ja tämä on nyt valiokunnalta yksi semmoinen merkittävä valvontahavainto, joka kannattaa kyllä ottaa nyt tarkempaan mietintään ja on varmasti otettukin. Jokainen kriisi on tilaisuus oppia uusia asioita, ja sitten kun seuraavan kerran tilanne on päällä, niin sitten [Puhemies koputtaa] niitä samoja virheitä ei enää toisteta.

Viimeisenä asiana sanon sen, että — se on tässä ehkä kertaalleen tainnut tullakin — valiokunnan mukaan myös menetettyjä mahdollisuuksia pitäisi pystyä tunnistamaan ja tarkastelemaan niitä riskeinä. Siis myös se, että ei tehdä mitään, on riski. Eli ”jos ei tehdä mitään, ei tehdä virheitä” on väärä lähestymistapa, [Puhemies koputtaa] ja se kannattaa myös pitää mielessä.

18.21 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Vielä yhden opittavan asian haluan tähän loppuun mainita ict-hankkeiden tuottavuushyötyjen arvioinnista.

Kuten äsken puheenvuorossani sanoin, arviointia ei tehdä eikä sitä tehdä aina ohjeiden mukaan. Mutta toinen tärkeä viesti tarkastusvaliokunnalla on se, että ministeriöiden tulisi varmistaa, että virastojen tietojärjestelmäinvestointien päätöksentekoa varten tuottamissa valmisteluaineistoissa tuotaisiin selkeämmin esille, mihin esitetyt kustannusarviot perustuvat ja kuinka tarkkoina niitä voidaan pitää. Tällä hetkellä nimittäin hyötypotentiaalista esitetyt arviot perustuvat pelkästään hankkeista vastaavien viranomaisten itse antamiin tietoihin, joten tietojen luotettavuuteen ja realistisuuteen liittyy kyllä aika paljon epävarmuutta. Tämä ei ole hyvä käytäntö. No, nyt valtiovarainministeri on pyrkinyt ratkaisemaan ongelman antamalla valtion virastoille ja laitoksille uuden ohjeen — se on tapahtunut tänä vuonna. Ja tämän toteutumista on sitten syytä seurata, koska kysymys on kyllä ict-hankkeissa suurista rahoista.

Mutta, puhemies, minä todella toivon, että tätä valiokunnan hyvää ja yksimielistä mietintöä hyödynnetään oppivassa hengessä eri tahoilla — aivan kuten edustaja Kiurukin äsken totesi, että virheistä täytyy oppia. Ja meidän pitää oppia myöskin hyödyntämään sitä ennakointitietoa paremmin kuin mitä tähän asti on hyödynnetty, ja sitten me pääsemme myöskin riskienhallinnassa parempiin toimintatapoihin kuin mitä tällä hetkellä on. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomusten K 1/2020 vp ja K 17/2020 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tullilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 172/2020 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 21/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 21/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Yleiskeskustelu, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Purra.

Keskustelu

18.23 **Riikka Purra ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Esittelen lyhyesti valiokunnan mietinnön.

Tällä käsiteltävänä olevalla lakiehdotuksella täydennetään kulttuuriesineiden tullialueelle siirtämisestä ja tuonnista annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta. Tällä sääntelyllä pyritään ehkäisemään kulttuuriesineiden laitonta kauppaa ja ylipäätänsä terrorismin rahoittamista.

EU-asetuksella luodaan kolmansista maista Euroopan unioniin tapahtuvalle asetuksessa määriteltyjen kulttuuriesineiden maahantuonnille valvontajärjestelmä. Asetuksessa edellytetään, että jäsenvaltiot vahvistavat asetuksen rikkomiseen sovellettavia seuraamuksia koskevat säännöt ja toteuttavat tarvittavat toimenpiteet seuraamusten täytäntöönpanon varmistamiseksi. Seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia.

Tällä hetkellä Suomessa on säännelty lähinnä vain kulttuuriesineiden maastavientiä, mutta Suomi on laittomasti alkuperämaastaan vietyjen esineiden osalta kauttakulkumaan lisäksi myös kohdemaa. Eli viime aikoina on havaittu, että taustaltaan epäilyttäviä kulttuuriesineitä on tuotu Suomeen vailla kauttakulkutarkoitusta.

Kieltoa siirtää EU:n tullialueelle lainsäädännön vastaisesti vietyjä asetuksen tarkoittamia kulttuuriesineitä sekä kieltoa koskevaa sanktiointivelvoitetta aletaan soveltaa jo vuoden lopussa, jolloin nyt ehdotettujen muutosten on määrä tulla voimaan.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta pitää tätä esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena ja puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä voimaantulosäännökseen tehtävin pienin teknisin muutoksin. — Kiitoksia.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 172/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

6. Lakialoite laiksi vuosilomalain 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Lakialoite LA 18/2020 vp Vilhelm Junnila ps ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

18.25 **Vilhelm Junnila ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Esittelen lakialoitteeni vuosilomalain väliaikaisesta muuttamisesta. Tämä jo toukokuussa vireille pantu lakialoite saapuu lähetekeskusteluun varsin myöhään, sillä osa siitä uhkaa jo hapantua käsiin. Mutta korostan, että vuosilomalakia on tärkeä muuttaa väliaikaisesti ainakin ensi toukokuuhun saakka, koska koronapandemia on pitkittynyt siitä, kun tämä aloite jätettiin. Esimerkiksi majoitus-, ravintola- ja vapaa-ajanpalvelualan sekä niihin liittyvän hyvinvointipalvelualan yrittäjien ja työnantajien edunvalvoja ja työmarkkinajärjestö MaRa ovat jo sopineet Palvelualojen ammattiliiton kanssa vuosilomien jaksottamisesta siten, että puolet pidetään tai pidettiin ennen syyskuuta ja toinen puoli viimeistään ensi vuoden huhtikuun loppuun mennessä, mutta muiden työehtosopimusten osalta toivotaan muutosta edelleen. Hallitus on antanut tässä poikkeuksen terveydenhuoltoon ja sosiaalitoimeen, mikä on ihan hyvä asia.

Nykyisessä vuosilomalaissa on lain 4 §:n 2 kohdassa määritelty lomakausi ajalle 2.5.—30.9. Koronapandemian aikana tämä käytännössä sitoo sekä pääomaa että yritysten mahdollisuuksia järjestää henkilökuntaa ajalle, jolloin sitä eniten tarvitaan, ja toisaalta viettää lomaansa silloin, kun yrityksillä on kaikkein hiljaisinta aikaa — esimerkiksi hotellihenkilökunnan osalta tämä tarkoittaa ensi vuonna hyvin todennäköisesti tammikuuta. Lain 20 §:n mukaan vuosilomasta 24 arkipäivää on kuitenkin sijoitettava edellä mainitulle lomakaudelle eli toukokuun ja syyskuun väliin.

Kuten aloitteen perusteluissa mainitaan, poikkeusoloista selvinneillä yrityksillä ei välttämättä ole edes kassavaroja maksaa lomarahoja välittömästi pandemian loputtua. Muuttamalla vuosilomalakia väliaikaisesti niin, että lomakautta pidennetään tässä uudessa tilanteessa ehkä toukokuuhun saakka, työnantajille ja työntekijöille annetaan mahdollisuus joustoon kesäloman viettämisessä, jos yrityksen tai työntekijän etu sitä vaatii. Vuosiloman siirtämisen tulee aina perustua todelliseen ja perusteltuun tarpeeseen.

Tässä aloitteessa esitetty väliaikainen lakimuutos tukee nykyisen vuosilomalain 27 §:ää, jonka mukaan työnantaja ja työntekijä voivat sopia 18 päivää ylittävän osan lomasta pidettäväksi seuraavalla lomakaudella tai sen jälkeen säästövapaana. Ilman sopimustakin työntekijällä on oikeus säästää 24 päivää ylittävä osa vuosilomastaan, jos siitä ei aiheudu työpaikan tuotanto- ja palvelutoiminnalle vakavaa haittaa. Poikkeuksellisina aikoina keskinäisellä sopimisella on kuitenkin normaalia huomattavasti suurempi tarve, ja lainsäädännön on tässä tilanteessa annettava sille myös mahdollisuus, jotta selviämme kriisistä niin hyvin kuin se vain on tässä tilanteessa enää mahdollista. — Kiitos.

18.29 **Jari Myllykoski vas:** Rouva puhemies! Oli ilo kuunnella lain esittelyä ja huomata, että edustaja on perehtynyt vuosilomasäädöksiin. Siltä osin halusin vain tuoda esille sen, että arjessa toki tätä joustavuutta käytetään vielä ehkä suuremmin, mitä lainsäädäntö siihen luo mahdollisuuksia. Tänä päivänä henkilökunnan ja yritysten välillä tehdään sitä niin sanottua paikallista sopimista erittäin paljon, sillä ihmisten omat lomatarpeet ollaan huomioitu enenevässä määrin siinä suhteessa, että ihmisillä on omia harrastuksia, joita he haluavat tehdä sen lomakauden ulkopuolella, ja yleensä työpaikoilla yhteensovittaminen, kun sen henkilöstö yhdessä työnantajansa kanssa tekee, on melko joustavaa.

Toisaalta edustaja Junnilan lakialoitteessa on juuri niitä asioita, joita pitää huomioida. On luotava mahdollisuuksia siihen, että yrityksen henkilöstö ja työnantaja voivat poikkeavissa olosuhteissa sopia lakia joustavammin, ja siinä mielessä en ole täällä poikkiteloin tämän asian suhteen, vaan toivotaan nimenomaan, että lainsäädäntö, mitä tehdään poikkeusoloissa, palvelee juuri niitä käytänteitä, millä pystytään turvaamaan sekä henkilöstön että yrityksen toimintaedellytykset.

18.31 **Jaana Pelkonen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Otin puheenvuoron tähän kohtaan kehuakseni edustaja Junnilan hyvää aloitetta. Tämä aloite on siis, kuten kuulimme, jätetty jo toukokuussa mutta on valitettavasti lähetekeskustelussa vasta nyt marraskuun lopulla eli kovin myöhään siihen nähden, että tässä aloitteessahan oli tarkoitettu, että sisältö astuisi voimaan jo tälle kuluvalle vuodelle. Mutta kuten edustaja Junnila itsekin totesi, vastaavaa muutosta vuosilomalakiin tarvitaan varmasti myös tulevalle vuodelle, sillä korona ei valitettavasti ole katoamassa keskuudestamme aivan lähiaikoina.

Halusin vain kiittää hyvästä aloitteesta, ja mikäli vastaavanlainen aloite tehdään tulevalle vuodelle, kannatan sitä ilomielin.

18.31 **Ari Koponen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitos myös edustaja Junnilalle tärkeästä aloitteesta vuosilomalain väliaikaisesta muuttamisesta. Sen perusteluissa on hyvin tuotu esille, miksi lomakauden laajentaminen olisi perusteltua. Vuodenvaihteeseen ja hiihtolomakaudelle suunnitellut lomamatkat ovat monilla peruuntuneet, eikä ensi vuoden kesälläkään välttämättä ole mahdollista matkoja tehdä, ellei koronatilanteeseen saada helpotusta. Tässä tilanteessa lomakauden pidentäminen olisi sekä työnantajien että työntekijöiden etu.

18.32 **Sheikki Laakso ps:** Arvoisa rouva puhemies! Tosiaankin Junnilan ehdotus on äärimmäisen hyvä. Tietysti harmittavasti nyt tässä kohtaa näyttää siltä, että tämä käsittely on jäänyt vähän liian myöhäiseksi. Elikkä olisi aivan loistavaa, että saataisiin se ensi kaudelle vielä menemään.

Sen verran täytyy tässä sanoa, että oli ilo kuulla, miten edustaja Myllykoski on ymmärtänyt sen, että etenkin tällä hetkellä, kun korona meitä runtelee, tuolla aika paljon työnantajat ja työntekijät etenkin pk-sektorilla kävelevät vähän käsi kädessä ja halailevat toisiaan, että miten tästä selvitään. Aika paljon on paikallista sopimusta ilman koronaakin tehty, enemmän kuin mitä työehtosopimukset ja oikeastaan lakikaan antaisivat myöden.

Ainoa, mikä itseäni tässä yhtälössä vain harmittaa, on se asia, että jos tehdään tällaisia sopimuksia, niin "lainvastaisuuden" niin sanotusti vastuun kantaa vain ja ainoastaan työnantaja. Ja tämän takia tähän asiaan olisi joskus hyvä saada jonkunnäköistä muutosta. Yhdessä se kuitenkin aika usein on, melkein kaulakkain, tehty. — Kiitoksia.

18.33 **Vilhelm Junnila ps:** Arvoisa puhemies! Kiitoksia edellisille puhujille palautteista. Ja kun tässä edustaja Pelkonen toivoi jo päivitettyä lakialoitetta huomioimaan ensi vuoden tilanteen, niin saattaa olla, että sellainen sitten ensi viikolla vaikka laitetaan vireille, ja toivotaan, että se saadaan sitten lähetekeskusteluun joulukuun puolella, jotta se oikeasti huomioisi sitten vuoden 2021, esimerkiksi tammikuun 1:sestä joulukuun 31:seen asti, kun mehän emme vieläkään tiedä, kauanko tämä koronapandemia kestää. Ja kuten tiedämme, nykylaissa edelleen on maininta siitä toukokuun 2. päivästä syyskuun loppuun, niin että tämähän ei missään nimessä huomioi tätä nykyistä tilannetta kaikkien alojen kohdalla. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

7. Lakialoite laiksi kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 21/2020 vp Sheikki Laakso ps

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

18.35 **Sheikki Laakso ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Todellakin aloitteen pääasiallinen sisältö on, että lakialoitteen tarkoituksena on muuttaa kuluttajansuojalakia 38/78 siten, että kuluttajansuojalain kuluttajaluottoa koskevan luvun soveltamisalaan kuuluville luotoille — hyödykesidonnaiset luotot mukaan lukien — asetettaisiin 10 prosentin korkokatto. Korkokattoa sovellettaisiin sekä lain voimaantulon jälkeen tehtäviin sopimuksiin että kahden kuukauden siirtymäajan jälkeen myös ennen lain voimaantuloa tehtyihin jatkuvaa luottoa koskeviin sopimuksiin siltä osin kuin kyse on lain voimaantulon jälkeen tehtävistä luoton nostoista. Perustana tässä on, että tiukentamalla luottojen hintasääntelyä siten, että nostetulle luotolle perittävä korko saisi olla enintään 10 prosenttia, voidaan estää helpon rahan tarpeessa olevien houkuttelua kohtuuttoman korkeakorkoisiin lainoihin ja siten merkittävissä määrin vähentää velallisten riskiä ajautua syvään, loppuelämän kestävään velkakierteeseen. Sääntelyn positiiviset vaikutukset tulevat näkymään paitsi luottotietonsa menettäneiden määrän laskuna, myös heikossa rahatilanteessa korkeakorkoista lainaa jo ottaneiden kasvavana ostovoimana.

Ja ajatuksenahan tässä tosiaan — silloin, kun tätä on tehty — on aika pitkälle ollut tämän aloitteen kokonaisena, tällaisenaan niin sanotusti laitto tai voimaan saattaminen, ja tietysti on ollut ilo huomata, että hallituksella on ollut sama linja nytten tässä koronakurjimuksessa. Kuitenkin, vaikka tähän löytyy hyvät perusteet koronan aikana, ei tämä asia muutu tässä tulevaisuudessa mihinkään, vaikka korona meiltä häviäisi kokonaankin, koska tilanne on se, että joskus ammoisina vuosina puhuttiin niin sanotusti koronkiskonnasta,

ja asia on nyt jossain vaiheessa tässä meidän maassamme päässyt vähän niin kuin karkaamaan sille tolalle, että meillä on koronkiskonta käytännössä katsoen laillistettu. Ehdotankin, että me todellakin jatkaisimme nyt tässä koronan jälkeisessäkin elämässämme tällaista 10 prosentin korkokattoa näille luotoille. — Kiitoksia.

18.37 **Vilhelm Junnila ps:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Laakso on tehnyt perustellun lakialoitteen. Periaatteessa en kannata markkinoiden tarkkaa sääntelyä, mutta tässä asiassa on huomioitava inhimillinen näkökulma — ylivelkaantuminen ja siitä seuraavat lieveilmiöt, jotka koskettavat laajasti yhteiskuntaa. Koronkiskonta on alhaista ja pikavippitehtailu johtaa helposti jatkohakemuksiin, joissa edustaja Laakson mainitsemaa korkoa korolle kasvaa niin paljon, ettei ihminen enää selviä omista velvoitteistaan.

Pelkkä koron laskeminen ei kuitenkaan ehkä ole riittävää, vaan tarvittaisiin lisäksi toimia, jotta luottotietomerkinnät eivät tuhoa tavallista elämää. On käsittämätöntä, että merkinnöistä seuraa 2—4 vuoteen ulottuva yhteiskuntakelvottomuus, jolloin on vaikea saada palveluja tai tehdä sopimuksia vastaavin ehdoin, joita tarjotaan muille ihmisille. Luottotietojen palautumista pitäisi edistää ja antaa ihmisille mahdollisuus oppia virheistään. Jos laskut on asianmukaisesti hoidettu ja henkilö ei ole samanaikaisesti syyllistynyt rikoksiin tai muuhun raskauttavaan, on tärkeää, että kuluttajansuojalakia muutetaan, mutta yhtä tärkeää tai ehkä tärkeämpääkin olisi muuttaa luottotietolakia. No, ehkä tämän keskustelun aikana jo tuli muutamia ideoita, joten jouluun mennessä taitaa lakialoitetta pukata myös tästäkin aiheesta ja suunnasta.

Mutta kiitän edustaja Laaksoa työstä pienituloisten ja vähäosaisten hyväksi.

18.39 **Ari Koponen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitän myös edustaja Laaksoa tästä hyvästä aloitteesta. Olen itse useasti ottanut kantaa tähän ylivelkaantumisongelmaan, joka ei ole yksilötason vaan koko yhteiskuntamme ongelma. Syyt tähän ovat moninaisia, mutta etenkin pikavippiyhtiöiden harjoittama toiminta ja sääntelyn kiertäminen ovat ajaneet monia kansalaisia ahdinkoon. Olenkin pettynyt, ettei perussuomalaisten vastalauseen ehdotus hyödykesidonnaisten luottojen korkokatosta saanut viimeksi salissa tarpeeksi kannatusta. Hyödykesidonnaiset luotot muodostavat tutkitusti suuremman riskin etenkin työssä käyvien kotitalouksien impulsiiviselle velkaantumiselle.

Edustaja Laakson vastalauseen mukainen ehdotus luottojen tiukemmasta hintasääntelystä ja 10 prosentin korkokatosta on näin ollen kannatettava. Sääntelyn positiiviset vaikutukset tulisivat näkymään paitsi luottotietonsa menettäneiden määrän laskuna myös heikossa rahatilanteessa korkeakorkoista lainaa jo ottaneiden kasvavana ostovoimana. Kysymystä tulisi tarkastella laajempana kokonaisuutena, esimerkiksi pikavippien mainonta on tärkeä osa sitä. On hyvä, että tähän on sentään nyt poikkeusoloissa puututtu, mutta mainonnan ja suoramarkkinoinnin hillitsemisen tulisi olla osa lainsäädäntöämme myös jatkossa ja pysyvästi.

18.40 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! Kyllä edustaja Laakso on oikealla asialla, kiistatta tulisi tarkastella juuri — ajattelen samalla tavoin — kokonaisuutena. Nyt hallitus on toiminut kuitenkin tässä koronatilanteessa, ja nyt saadaan sitä kokemuspohjaa, jolloin on ehkä sitten hyvä ruveta sitä valmistelemaan, niin että siinäs näitte.

Nythän juuri tänään on tullut tieto, että hallitus tulee esittämään edelleen korkokaton pitämistä 10 prosentissa — sen piti jo loppua, mutta nyt sitä edelleen jatketaan — sekä suo-

ramarkkinointikieltoa, josta lakiesityksen on tehnyt edustaja Satonen jo aiemmin. Toivotaan, että näillä on nyt jatkumo. Ja nämä ovat kyllä hallitusohjelmaankin soveltuvia esityksiä, ja itse ainakin kannatan kovasti sitä, että meillä nyt pystyttäisiin rakentamaan elementtejä, joilla rahoitusvaikeuksiin joutuneet henkilöt voisivat selvitä ilman pikavippejä ja korkeita korkoja. Toivonkin, että kun sote-uudistusta tehdään, niin se hallitusohjelman kirjaus sosiaalisen luototuksen ulottamisesta koko maahan toteutuu.

Nyt pitää vain huolehtia täältä hallituspuolueista, ja toivotaan vielä apua oppositiostakin, että muistutetaan hallitusta ja vastaavia ministereitä siitä, että kun tätä sote-uudistusta sitten viedään hyvinvointialueilla eteenpäin, niin siinä vaiheessa jo otetaan huomioon, ettei se pirstaloidu niin sanotusti, että eri alueilla voisi olla omia, vaan mentäisiin hallitusohjelman mukaan, niin että se tulee käsittämään koko maan. Selvitystä ollaan tekemässä, ja näkisin, että tämä sosiaalisen luototuksen asian on tärkeä.

Itse luotan siihen, että nämä luottotietoasiat nyt etenevät. Ainakin ministeri Henriksson on näin täällä salissa todennut, että nyt kun se on positiivisesta luottorekisteristä revitty irti, etenee omana lainvalmistelunaan, niin on mahdollista, että me tuossa alkuvuonna tai varmasti kevään korvalla jo saisimme tänne saliin esityksen siitä, että maksuhäiriömerkinnät poistuvat nykyistä nopeammin. Ja tietysti ainakin siinä omassani — ja muiden mukana olleiden kansanedustajien — aloitteessa se lähti kuukaudesta.

18.43 **Rami Lehto ps:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Laakson tekemä lakialoite on hyvä ja kannatettava. On todella huolestuttavaa, että nuoretkin ylivelkaantuvat todella rankasti, ja siinä menee useasti sitten ainakin alkuaikuiselämä pilalle, kun niitä yritellään sitten maksaa ja luottotiedot menevät ja tulee monenlaisia ongelmia. Myös vanhemmat ihmiset sortuvat näihin lainoihin, korkeakorkoisiinkin lainoihin. Kun on työttömyyttä tai pieni eläke, niin sitten on välillä pakko ottaa lainaa, jos jotain haluaa.

Ihmisille tyrkytetään kaikennäköisiä lainoja koko aika, niin pikavippejä kuin hyödykesidonnaisia luottoja. Ajatellaan, että ostat vaikka tietokoneen osamaksulla, saat siihen sen luoton, niin sinulle lähetetään pyytämättä luottokortti kotiin, luottoyhtiön tarjoama luottokortti. Elikkä se nuori ihmettelee, että mikäs tämä on, nyt hän saa lainaa taas ihan tuosta noin vain, eikä tarvitse edes pyytää sitä, kun se luottokortti tulee sen tavaran mukana. Nyt varsinkin, kun joulu lähestyy, on paljon lomautuksia ja näitä, niin on hirveästi houkutuksia ostaa kaikennäköistä tavaraa. Black Friday on nyt Black Week, laajennetaan koko aika, tulee hirveästi näitä houkutuksia, myydään muka halvalla, ja moni sitten sortuu ostamaan luotolla paljon näitä tuotteita, ja sitten se arki saattaakin tulla vastaan ensi vuoden puolella, kun pitäisi alkaa maksaa näitä.

18.45 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Laakson tekemä lakialoite on todella, todella hyvä ja asiallinen. Olen monesti itsekin ihmetellyt tätä samaa ongelmaa, että kun näitä pikavippejä otetaan, niin voisi sanoa, rohkenen väittää, että se pikavipin ottaja on monesti oikeustoimikelvottomassa kunnossa eikä hän tiedä siinä tilanteessa, mitä hän oikeasti tekee. Tällaiset tilanteet johtavat sitten ylivoimaisiin tilanteisiin ihmisen elämässä, kun hän menettää siinä luottokelpoisuutensa ja sen jälkeen tulevat kaikki muut vaikeudet päälle, ja pahimmillaan käy vielä niin, että sitä vippiä sitten ruvetaan perimään perintäyhtiöiden kautta, ja se se vasta sitten kallista puuhaa on.

Olen erään pitkälti oikeusoppineen henkilön kanssa asiasta keskustellut jo aikaisemmin, että millaiseen menettelyyn tässä voitaisiin mennä. Nythän nämä tällaiset velkomus-

asiat viedään käräjäoikeuksien kautta, jolloin niitä ruvetaan perimään, ne menevät summaarisina asioina läpi niin, että ei niitä kukaan tarkista, kun on pitkä lista, ja yksi nuijankopautus, niin se on siinä. Silloin tämä velkaa perivä, vaikka nyt yhtiö, voi mielin määrin velallista kohdella. Sanotaanko, että velallinen on säälittävässä asemassa, kun tämmöinen yhtiö on perimässä muutama vuosi sitten otettuja saatavia. Hän on aivan avuton siinä tilanteessa.

Tässä pitäisi mennä sellaiseen menettelyyn, että kun oikeudessa näitä asioita käsitellään, niin sen velkojan pitäisi näyttää toteen kaikki, mitä velkoja hän haluaa, ja ne pitäisi määritellä tarkasti. Nyt ne menevät summaarisina asioina läpi niin, että kukaan ei niistä ole sen jälkeen edes tietoinen. Voi olla kymmeniä asioita samalla paperilla, ja yksi nuija pöytään, ja se on siinä. Näistä meidän pitäisi päästä irti.

Kun tehdään tämmöinen merkittävä oikeustoimi, kuten lainanotto — edustaja Laakson ajatus on tässä asiassa aivan oikein — ne velat saatettaisiin sellaisen tilanteeseen, että ihmisellä olisi mahdollisuus päästä niistä irti. Myös se velanottohetki pitäisi saada sellaiseksi, että se on oikeudenmukainen myös sille velanottajalle. Nythän se sitä ei ole. Monesti se, niin kuin sanoin tuossa alussa, velanottaja voi olla sellaisessa kunnossa, että hän ei ymmärrä, mitä hän tekee. Kaikissa muissa oikeustoimissa — kun ihminen menee asioimaan, ostaa vaikka auton taikka vuokrasopimuksen tekee asunnosta — se vastapuoli kyllä pitää huolen siitä, että allekirjoittava henkilö on ihan täydessä vireessä ja pystyy hommansa hoitamaan. Mutta tässä asiassa, ikävä kyllä, asiat eivät ole niin.

Toivon, että tämä asia etenee. Edustaja Myllykoski alusti kyllä erinomaisesti, mitä hallituksella on tässä vireillä. Toivon, että nämä asiat etenevät nopeasti ja tämä erittäin ongelmallinen asia saadaan kerralla pois päiväjärjestyksestä.

18.47 **Minna Reijonen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Laakson tekemä aloite lainojen korkokatosta on erittäin hyvä ja kannatettava ja erittäin järkevä. Korkokatto on järkevä. Ja jos miettii näitä muitakin maksuja, mitä tahtoo tulla sitten, jos niitä lainoja ja muita laskuja ei hoideta ajoissa, niin ne perintäkulut ovat sitten valtavia, ja ne paisuvat kuin lumipallo, kun ne vyöryvät ja vyöryvät, aina suurempia ja suurempia, ja tosi isoiksi tulevat ne summat. Pitäisi huolehtia kyllä siitä, että kun sitten saa joskus maksettua nämä lainat — ja jos tulee niitä merkintöjä sinne, että on luottotiedot mennyt — niin ne eivät koko elämää, vuosikausia sitten seuraa. Että kun asiat on saanut kuntoon, maksettua ja elämänsä kuntoon, niin ne luottotietomerkinnät pitää sieltä poistaa — että kun asiat ovat kunnossa, ihminen voi jatkaa normaalia elämäänsä.

18.48 **Markku Eestilä kok:** Arvoisa puhemies! Tämä on aika kestoaihe jostakin syystä, me emme saa kansanedustuslaitoksena kuriin tätä ilmiötä, ja edustaja Laakson lakialoite on erinomainen.

Kyllä tässä täytyy sanoa, että vaikka itsekin olen kokoomuksen edustaja, niin kyllä tässä pääoma on kyllä täysin väärissä töissä. Tässä on tasan kaksi häviäjää. Ensimmäinen on tietenkin se, joka ottaa näitä pikavippejä, ja toinen on sitten valtio, joka häviää siinä mielessä, että kyllähän me tiedämme, että aika moni nuori, joka sitten joutuu näihin vaikeuksiin, syrjäytyy, ja voi pahimmassa tapauksessa käydä niin, että koskaan yhteiskunta ei hänestä saa niin sanottua työmiestä, kun ei siihen ole enää mahdollisuutta. Ja näin ollen tämä lasku tulee olemaan iso, koska näitä jatkuvasti tulee ja nämä koskevat nimenomaan sitä, kuten tääl-

lä hyvin selvitettiin, että yritetään ostaa sitten sen verran, että omat varat eivät siihen riitä, ja tämä on kyllä ikävää hommaa.

Tässä on kysymyksessä myös iso oikeusvaje sen takia, kun... Jos minä luen täältä ihan MOT-ohjelmasta Vanhan velan metsästäjät: ”Kun perintätoimisto karhuaa velkoja oikeuden kautta, velallisen voi olla erittäin hankalaa selvittää, onko mukana jo vanhentuneita saatavia. Asian riitauttaminen on kallista ja epävarmaa.” Ja kun me tiedämme monesti, minkälaisia ihmisiä he ovat — heillä on moninaisia vaikeuksia, he ovat oikeudessa — niin kyllä he ovat alakynnessä näitä juridisesti erittäin päteviä perintätoimistoja vastaan. Olen sen monta kertaa sanonut ja kirjoittanut, että jos itse saisin päättää ja perustuslaki ei olisi esteenä, niin minä kieltäisin nämä pikavippifirmat, koska silloin me pääsisimme nimenomaan tästä koronkiskonnasta.

Ja totean vielä puheenvuoron lopuksi, että nyt on pääoma kyllä täysin väärissä töissä.

18.50 **Mari-Leena Talvitie kok:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Laakson tekemä lakialoite on tosiaan tärkeä, ja olisin sen mielellään keväällä allekirjoittanutkin, jos vain olisin tiennyt, että edustaja Laakso on sitä jättämässä. Mutta on tärkeää, kun korona on näitä lakialoitteenkin lähetekeskusteluja viivästyttänyt, että käydään tätä keskustelua nyt.

Kyseessä on tosiaan pitkäaikainen ongelma, kuten moni edustaja on sanonut. Muistan, että kun noin 10 vuotta sitten toimin eduskunta-avustajana, niin silloin sain työtehtäväksi selvittää näitä pikavippien korkoja — edustaja Pihlajaniemi, yrittäjä tuolta Etelä-Pohjanmaalta, oli kansanedustajana. Selvitin sitten ja myöskin kyselin ja testasin, miten olisin saanut itse pikavippejä. Ja se oli kyllä järkyttävää silloin 10 vuotta sitten, miten helposti niitä pystyi saamaan yksillä puhelinsoitoilla ja tekstiviesteillä mistä vain. Silloin oli tilanne, että korot saattoivat olla, siis vuosikorot, yli 200 — oli jopa sellaisia yrityksiä, joissa oli yli 300:n vuosikorkoja. Silloin juuri, reilu 10 vuotta sitten, alettiin käyttämään hyväksi erityisesti meidän nuoria, työelämään tulevia ja opiskelijoita, joilla oli pulaa rahasta, ja niinpä se markkinointi ja kohdistettu mainonta, mitä silloin juuri pystyi alkaa tekemään, oli todella rajua.

Ja senpä takia on tärkeää myöskin tämän korkokaton lisäksi, että tämä edustaja Satosen tekemä lakialoite tästä suoramarkkinoinnin kiellosta, jossa on yli sadan edustajan allekirjoitus ja joka on myöskin ollut jo jonkun aikaa eduskunnan käsittelyssä, etenisi nyt tällä kaudella. Vaikka viime kaudella tehtiin tarkennuksia, jotka astuivat voimaan viime vuonna, ja hallitus on myöskin nyt koronan osalta tehnyt näitä korkokattoja, niin meidän on tärkeätä päästä sellaiseen tilanteeseen, että oikeasti saadaan tämä asia kuriin. — Arvoisa puhemies, onko 2 minuuttia vai 3 minuuttia paikaltaan?

Puhemies Anu Vehviläinen: 3 minuuttia.

Joo. — Sitten, arvoisa puhemies, vielä loppuun: Ylivelkaantuminen koskettaa jo lähes 400 000 suomalaista, ja siellä joukossa on opiskelijoita, nuoria, senioreita, äitejä, isiä. Mietitään, miten suurta suomalaista joukkoa se koskettaa, kun se koskettaa näitten ihmisten lisäksi myöskin heidän läheisiään. Ja nyt kun on vielä tämä erityinen tilanne, mikä on lomautusten ja monen muun työpaikkojen menetyksen osalta täällä, niin tämä todellakin on tärkeää, että pystymme tätä korkokattoa säätelemään, kuten säätelemme montaa muutakin asiaa tässä maassa. — Kiitos.

18.53 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Lehto nosti hyvän asian, joka on huonona esimerkkinä: eli todellakin kun kävelet sohvakauppaan, niin kauppias sanoo, että kuule, pistä raha pussiin ja ota tästä kortti käteen ja elämä hymyilee. On verrattoman helppoa markkinoida siinä vaiheessa, ja kun se sitten alkaa, niin siellä kortilla on limiittiä parituhatta euroa mahdollisesti. Kun me olemme tätä pikavippikeissiä käyneet läpi, niin kyllä siellä puolella on niin paljon kekseliäisyyttä, että hyvä kun perässä pysytään.

Tärkeintä olisi nyt todellakin, että näistä asioista keskustellaan laajasti, ja ilahduttavaa on kuulla ja nähdä toimia kokoomuslaisten edustajien vastuullisuudesta siitä, että nyt on pääoma väärissä töissä, ja edustaja Satonen on ollut hyvin siinä rintamassa mukana, kun ollaan pyritty näitten ylivelallisten asioita hoitamaan ja velkaantumiskierteitä katkaisemaan.

Ihminen toivottavasti pääsisi nopeammin sinne oikeuteen, jotta nämä perinnät katkeaisivat siihen, mutta kun siellä sitten käräjäoikeuden päätöksenkin jälkeen vielä uudestaan aloitetaan perintätoimia. Tähän pitää saada joku ehdoton ratkaisu sen suhteen, että velan antajalla pitää olla vastuu velasta, minkä on antanut. Säällinen korko pitää totta kai saada sille, joka pääomaa lainaa, mutta se, että sen jälkeen keissi alkaa paisumaan, mikä vie, suistaa ihmiset syrjäytymiseen, on väärin, ja siinä kohtaa meillä on lainsäädännössä varsin paljon töitä.

Eivätkä nämä ole ainoastaan tässä. Meillä on tälläkin hetkellä yritysmaailmassa sellaisia tilanteita, missä iso yrittäjä ilmoittaa, että 90 päivän päästä sitten tulee tili, ja siinä sitten, kun se pienempi yrittäjä on siinä alisteisessa asemassa, joutuu semmoiseen tilanteeseen, että hänen täytyy sitten tuotteistansa maksut maksaa, kun siellä sitten firma, joka on myynyt näitä tuotteita, mitä tämä alihankkijayritys on isolle yritykselle tehnyt, laittaa tratan lehteen: viikko aikaa, [Puhemies koputtaa] jos et maksa, kolmen vuoden maksuhäiriömerkintä.

Eli kyllä meillä tässä on paljon semmoista tehtävää, millä me voisimme saada toimeliaisuutta eikä tukahdutettua yrittäjyyttä ja työn tekemistä ja ihmisten osallistumista yhteiskuntaan yhtenä osallisena. Eivätkä nämä pankkienkaan luottokortit ihan pienituloista pelasta. Kyllä siellä sen verran isot korttien lunastusmaksut ja kuukausimaksut ovat, että kyllä siinä äkkiä yksi 10 prosenttia tulee siliteltyä.

18.56 **Sheikki Laakso ps:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia kaikille, kun olette tukeneet aloitettani. Tosiaan eilen illalla satuin odottelemaan vaimon apua — hän teki muita juttuja — kun tuli telkkarista ohjelma pelivelallisista. Siinä oli kaksi päähenkilöä, ja toinen oli pelannut aika isot laskut itselleen, ja tosiaankin sitten pikavipeillähän hän oli sitä hommaa jatkanut, ja siitä se pullataikina oli syntynyt. Toinen päähenkilö — ikävä kyllä, siinäkin oli yhden peliongelmaisen leski — kertoi siitä, että oli mennyt hurjat rahat ja sitten sen jälkeen ei ollut enää mies pystynyt asian kanssa elämään ja teki sitten oman ratkaisunsa. Nämä ovat tosiaankin, niin kuin edustaja Eestilä sanoi, niin isoja laskuja, mitä yhteiskunta näistä leikeistä joutuu maksamaan, että kyllä se on sanomatta selvää, että meillä on vielä iso työmaa tehdä näistä asioista hyviä.

Todellakin edustaja Myllykoski otti todella hyvän esimerkin siitä, että isot firmat laittavat laskulle sen 90 päivää netto ja pikkufirmat saavat tavaran sitten maksimissaan 14 päivää netto. Sitä käytetään oikeasti jopa sopimuksien uudelleensopimisessa, että saadaan rahaa aikaisemmin. Iso firma sanoo, että no, me voimme maksaa sinulle vähän nopeammin tämän, kun tiputat siitä sinun urakastasi 10 prosenttia, ja mitäs muuta se pk-sektorin kaveri voi tehdä, koska on joko se tai mahdollisesti oma omakotitalo sitten vasaran alla.

Tällaisia asioita meidän pitäisi oikeasti tällaisessa yhteiskunnassa pystyä tekemään ja ratkaista tällaiset ongelmat. Kyllä meillä täällä töitä riittää varmasti huomennakin. — Kiitoksia.

18.58 **Markku Eestilä kok:** Arvoisa puheenjohtaja! Tämä on tärkeä aihe kaikille, ja itse vain totean, että meillä on paljon peliriippuvaisia ihmisiä, joilla on addiktio, ja se on vakava asia. Onko se sairaus vai opittu tapa, vai mikä se on? Joka tapauksessa se on erittäin kiusallinen tilanne, ja nämä ihmiset oikeasti tarvitsevat apua ja kannustusta ja terapiaa. Siitä voi päästä pois, mutta se vaatii hyvän verkoston taakse ja tukea ihmisiltä, ja monilla nuorilla ei valitettavasti tätä ole. Sen takia nämä pikavipit ja yli varojen eläminen ovat todella vaarallinen ilmiö, ja tämä meidän kulutusyhteiskuntamme luo mainonnalla ja muulla tarpeita, ja jos ihminen haluaa unelmiaan täyttää, niin se helposti tarttuu sitten näitten luottojen kautta, joita saa liian helposti. Kyllähän tähän lääkkeitä on olemassa, mutta ilmeisesti niitä on juridisesti aika vaikea viedä lainsäädäntöön. Minulle tulee heti mieleen kolminaisuus: totta kai tämä korkokatto, ja sitten on mainonnan kielto, mutta jospa myös jonkunmoinen henkilökohtaisen konkurssin ilmoitus tulisi tähän tueksi. Eihän kukaan lainaa semmoiselle, josta herää suuri epäilys, että maksaako se takaisin. Minä en tiedä, miten tämän henkilökohtaisen konkurssin pystyisi toteuttamaan, jolloin joku päivä vain käy niin, että niiden saatavien perintä loppuu siihen paikkaan. Ilmeisesti se on juridisesti mahdotonta, koska sitä ei tehdä.

19.00 **Vilhelm Junnila ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja Myllykoski ymmärtää myös yritystoiminnan päälle ja kiinnitti huomiota tärkeään asiaan. Monet suuret yritykset todellakin maksavat laskunsa vasta jopa 90 vuorokauden tai 120 vuorokauden kuluttua, ja tämä ajaa erityisesti pienet yritykset erittäin hankalaan asemaan ja tilanteeseen, jossa ne ovat jo ennestään alisteisessa asemassa toimiessaan esimerkiksi alihankkijana. Yritysten välisessä kaupankäynnissä sovellettavien maksuaikojen maksimia tulisikin tiukentaa esimerkiksi 30 vuorokauteen.

Otan esiin myös toisen ongelman, joka liittyy edustaja Laakson aloitteeseen, nimittäin perintätoimistoille ei ole määritelty kohtuullisten perintäkulujen ylä- tai alarajaa, eli vaikka korko olisi korkea, voivat nämä kulut olla sitäkin suurempia, ja tämä on yksi sellainen asia, joka ehdottomasti tulisi korjata.

19.01 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! Olin tuossa edellisessä puheenvuorossani sanomassa — mutta kun unohdin — että se on nimenomaan näin, mutta onneksi vouti, jos se on reilu, auttaa hädässä olevaa ja kirjoittaa siihen ruutupaperille, että ”en hyväksy näitä ylisuuria perintäkustannuksia”, ja se on sillä selvä. Mutta ne ihmiset ovat siinä kohtaa jo niin uupuneita, jaksamattomia, että ei ole paukkuja, ja siinä mielessä joku sellainen menetelmä pitäisi olla, että meillä todellakin lain perusteella tarkasteltaisiin näitä ylisuuria perintäkustannuksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

8. Lakialoite laiksi perusopetuslain muuttamisesta

Lakialoite LA 26/2020 vp Hilkka Kemppi kesk ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

19.02 **Hilkka Kemppi kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varsin juhlava päivä. Olemme tässä 22 kansanedustajan allekirjoittamassa lakialoitteessa esittäneet, että etäopetus tulee kirjata perusopetuslakiin pysyvästi. Haluan jo nyt kiittää kaikkia tämän lakialoitteen allekirjoittaneita, kaikkia täällä salissa keskustelua käyviä ja kaikkia tahoja, jotka ovat olleet auttamassa tämän lakialoitteen mahdollistamisessa. Tuntuu arvokkaalta päästä keskustelemaan tästä etäopetuksen mahdollisuudesta tänään.

Koulutusjärjestelmän tulee olla pakkasenkestävä. Tämä lakialoite on yksi siirto nykyistä joustavamman ja hallitumman peruskouluopetuksen mahdollistamiseksi. Keväällä koronapandemia siirsi peruskoulut oppilaineen etäopetukseen. Tilanne oli peruskouluissa uusi, sillä perusopetuslaissa ei ole kirjattu etäopetusmahdollisuutta juuri ollenkaan, edes poikkeustilanteessa. Kevään mittaan kuitenkin nousi pintaan hyviä kokemuksia. Monet koulut ja esimerkiksi Autismiliitto ja Kuntaliitto nostivat onnistumisia julkisuuteen. Yksi opiskelija kertoi nolona kuiskaten, että aina vaikean matematiikan opiskeluun tuli toivoa, kun etäopetuksessa oli mahdollisuus saada lisätukea erillisen väylän kautta muiden luokkalaisten huomaamatta. Yksilöllisempi opetus tai mahdollisuus valita oma opiskelutapa ja -ympäristö auttoi monia opiskelijoita. Opintoihin tuli uutta tulokulmaa.

Samaan aikaan tilanne oli myös kuormittava, sillä etäopetukseen siirryttiin yhdessä yössä eikä yhteisiä pelisääntöjä ollut. Myös etäopetuksen haasteet tulivat näkyviksi esimerkiksi oppilashuollon näkökulmasta, ja niistä luemme tutkimuksia melkein päivittäin.

Meidän on tärkeää saada tämä poikkeusaikoina kerätty tieto ja taito talteen ja varautua tulevaan. Kevään jälkeen on ollut selvää, että luokkahuone ei ole kaikille lapsille kaikissa tilanteissa paras oppimisympäristö. On aika kirjata etäopetus perusopetuslakiin pysyvästi vaihtoehtona ja lisätä tukea digitaaliseen opetukseen.

Arvoisa puhemies! Perusasteen opetus nojaa lähiopetusperiaatteeseen, ja niin on hyvä jatkossakin. Etäopetukseen kuitenkin tulee voida turvautua silloin, kun se on lapsen oppimisen, hyvinvoinnin ja koulunkäynnin sujuvuuden kannalta paras ratkaisu. Olemme eduskunnassa hyväksyneet koronapandemiasta johtuen tarpeellisen muutoksen perusopetuslakiin etäopetuksen osalta, mutta se on vain väliaikainen. Tämä lakialoite ajaa pysyvää lakimuutosta, joka toisi peruskouluihin joustavuutta niin koronatilanteissa kuin muissakin vaativissa tilanteissa. Lakialoitteen pohjalta perusopetuslakiin päivitettäisiin etäyhteyksillä tapahtuvan opetuksen järjestämisen perusteet, ja etäopetuksen hyödyntämisestä tukiopetuksessa sekä erilaisista opetusjärjestelyjä vaativista tilanteista linjattaisiin selkeästi. Tämä poistaisi epävarmuutta. Tämän lisäksi perusopetuslakia tulisi täydentää uudella pykälällä, joka voidaan ottaa käyttöön poikkeustilanteissa, kuten tämän koronan keskellä.

Arvoisa puhemies! Nykyinen perusopetuslaki säätää mahdollisuuden etäopetukseen vain muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksen osalta. Eli opetusta voidaan soveltaa nyt poikkeuslakien ulkopuolella vain aikuisten perusopetuksessa. Etäopetusta on sovellettu perusopetuksessa kuitenkin paikallisesti jo tähän mennessä, mikä kertoo siitä, että todellisuus ajaa myös lain ohitse tällä hetkellä. Lainmuutos olisi tarpeen, jotta etäyhteyksin annettavasta opetuksesta yhdessä toisen opetuksenjärjestäjän kanssa säädettäisiin virallisesti laissa ja selkeytettäisiin tällöin myös lapsen oikeuksia etäopetukseen.

Lakialoitteen pohjalta perusopetuslakiin päivitettäisiin etäyhteyksillä tapahtuvan opetuksen järjestämisen perusteet. Perusopetuslakia ehdotetaan muutettavan niin, että perusopetuslain 6 §:ään lisättäisiin uusi 3 momentti, jossa perusopetuksen järjestäjälle säädetään oikeus järjestää osa perusopetuslain mukaista opetusta etäyhteyksiä hyödyntämällä.

Lakialoite esittää opetussuunnitelman nykylinjauksista poiketen, että oppilaan tai opetusryhmän kanssa samassa paikassa läsnä olevana on opetustoimen kelpoisuuksista annetun asetuksen mukainen henkilöstön jäsen. Tällä hetkellä perusopetuksen opetussuunnitelma määrittää, että etäyhteyksiä hyödyntävässä opetuksessa opetusryhmällä tulee olla läsnä turvallisuudesta ja hyvinvoinnista vastaava opettaja. Jatkossa opettajan tulee olla läsnä tilassa tai etäyhteyden päässä, muttei molemmissa, ja tämä siksi, että etäopetus on myös mahdollista.

Lakialoitteen pohjalta perusopetuslakiin päivitettäisiin myös perusteet etäyhteyksillä tapahtuvan opetuksen hyödyntämisestä tukiopetuksessa. Perusopetuslakia ehdotetaan muutettavan niin, että etäopetuksen mahdollisuus tukiopetuksessa kirjataan lakiin muuttamalla perusopetuslain 16 §:n 2 momenttia.

Oppilaiden yhdenvertaisuuden turvaamiseksi perusopetuslakia olisi täsmennettävä, milloin ja miten etäopetusta voidaan käyttää. Tässä yhteydessä olisi erityisesti otettava huomioon se, että opetuksen järjestäjä ei voi määrätä opetuksen järjestämispaikaksi oppilaan kotia ilman huoltajien suostumusta. Etäopetuksesta ei voi tulla kuntien säästökeino, vaan se tapahtuu aina lapsen ehdoilla.

Lakiehdotus huomioi myös yksinhuoltajuustilanteet, joissa etäopetus voidaan antaa molempiin osoitteisiin. Itse asiassa juuri tänään julkaistiin valtioneuvoston tilaama Lasten vuoroasuminen ja sosiaaliturva -tutkimushankkeen loppuraportti, jossa selvisi, että lasten vuoroasumista rajoittavat muun muassa koulunkäynnin esteet. Etäopetus voi olla myös näihin tilanteisiin hyödyllinen.

Arvoisa puhemies! — Onko aikaa 10 minuuttia? [Puhemies: Kyllä on!] — Lakialoitteessa perusopetuslakia ehdotetaan muutettavan niin, että perusopetuslain 18 §:ää täydennettäisiin lisäämällä 1 momentin 3 kohtaan perusteeksi muut opintojen etenemiseen liittyvät syyt. Näitä muita syitä voivat olla esimerkiksi opiskelukykyä heikentävät tekijät, kuten lukihäiriö, kielelliset haasteet ja muut oppimisen haasteet, jotka tarvitsevat erillistä tukea. Tällöin etäopetus voi olla aito mahdollisuus parantaa lapsen saamaa tukea, kuten muun muassa Autismiliitto on todennut.

Ja sitten tähän korona-aikaan. Lakialoitteessa esitetään, että perusopetuslakiin lisätään uusi 18 a §, jota voidaan soveltaa tällaisissa tilanteissa kuin keväällä kohtasimme, että tartuntatautitilanteen vuoksi kouluissa siirryttiin etäopetukseen. Ennen etäopetuksen käyttöön ottamista tulee huomioida ne oppilaat, jotka eivät ikänsä tai edellytystensä puolesta kykene opiskelemaan turvallisesti etäopetuksessa tai joilla ei ole etäyhteyksiä käytettävissään. Näille oppilaille tulee aina tarjota lähiopetusta.

Arvon rouva puhemies! Lähiopetuksen roolia erityisesti sosiaalisten taitojen ja tunnetaitojen oppimisessa ei voi liiaksi korostaa. Etäopetuksen kehittäminen on kuitenkin suuri mahdollisuus esimerkiksi harvaan asutuille seuduille, oppimisen tuen tarpeessa ja erikoisaineissa. Etäopetus on mahdollisuus valinnanvapauteen niiden aineiden kohdalla, joiden opetusryhmiä ei synny kaikkialle Suomeen.

Etäopetus poikkeusoloissa on osoittanut, että luokkahuone ei aina ole lapsen oppimisen kannalta paras ratkaisu. Tämä lakialoite tuo perusopetukseen joustavuutta. — Kiitoksia.

19.11 **Ari Koponen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitos edustaja Kempille tästä erinomaisesta lakialoitteesta. Tämä avaa keskustelun todella tärkeästä aiheesta, ja olisinkin nähnyt mielelläni täällä myös enemmän edustajia paikalla.

Olen ehdottanut omassa toimenpidealoitteessani, että etäopetusta voitaisiin jatkaa niiden lasten kohdalla, jotka siitä selkeästi hyötyvät ja joiden oppimistulokset ovat parantuneet kotona omaan tahtiin opiskellessa. Etäopetus sopisi keinovalikoimaan normaalioloissakin esimerkiksi aistiyliherkille, neurokirurgin diagnoosin omaaville oppilaille, sisäilmasta oireileville, kouluahdistuneille, maaseudun pitkien koulumatkojen oppilaille sekä kiusatuille. Nykynuoret ovat tekniikan ihmelapsia, joilla osa sosiaalisesta ympäristöstäkin on luontevasti verkossa, eikä sitä karsasteta.

Arvoisa puhemies! Kannattaisin kansallisen etäkoulun perustamista ja esimerkiksi sellaisten kriteereiden luomista, joiden täyttyessä ja vain lapsen edun toteutuessa lapsi saisi opiskella etäkoulussa. Etäopetus voisi olla osa-aikainen ratkaisu, jotta sosiaalisia taitoja harjoitettaisiin säännöllisesti myös lähiopetuksessa. Etäopetus mahdollistaisi myös lapsen vuoroviikkosysteemin vanhempien välillä, kun nykyisin toinen vanhemmista toimii etävanhempana ja näkee lasta lähinnä viikonloppuisin tai vain joinain viikonloppuina. Poikkeukselliset etäopetusjärjestelyt toisivat näin ollen joustavuutta eronneille vanhemmille. Lisäksi tässä toteutuisi ehdottomasti juuri lapsen etu.

On kuitenkin totta, että jo nyt yksilökohtaisissa erityisjärjestelyissä esimerkiksi terveydellisistä syistä on poikkeavat järjestelyt ja etäopetus mahdollinen ilman mitään lainmuutoksia. Näistä vaihtoehdoista ja ratkaisuista meidän tulisi keskustella laajemminkin. Kantoja on puolesta ja vastaan.

Etäyhteyksillä voitaisiin jo nykylain puitteissa tarjota esimerkiksi valinnaisten kielten opetusta tai yksilöllisiä erityisjärjestelyjä. Opettajien Ammattijärjestö on tämänkaltaisen hyödyntämisen puolesta puhunut jo vuosia. Näitä mahdollisuuksia ei kuitenkaan juuri käytetä. Ehkä valtion pitäisi kannustaa toiminnan laajentamiseen osoittamalla siihen kehittämisrahoitusta. Tämä voisi olla yksi mahdollisuus ennen varsinaista perusopetuslain muutosta.

19.14 **Vilhelm Junnila ps:** Rouva puhemies! Varsinais-Suomessa on jo kolmatta kymmentä vuotta kokemusta etäopetuksesta saaristokunnissa, kuten Paraisten Utössä ja Houtskärissä sekä Naantalin Velkualla. Esimerkiksi viidenneltä luokalta alkavissa kielissä opetusta on annettu ensimmäisen kerran etänä jo vuonna 1995. Etäopetus turvaa koululaisten opetuksen saaristossa myös kelirikkoaikaan, eli se on muodostunut hieman erilaisesta tarpeesta ja erilaisesta näkökulmasta kuin mihin me nyt täällä olemme kiinnittäneet huomiota eli koronapandemiaan.

Etäopetus antaa oppilaille myös enemmän valinnanmahdollisuuksia, koska hyvin pienet koulut eivät välttämättä tarjoa kovin laajaa opetusta. Tämä korostuu kielissä, jolloin

suurempien paikkakuntien opetusryhmiä voidaan hyödyntää monipuolisemman opetustarjonnan mahdollistamiseksi. Tämä on ollut hyvin tärkeää etenkin saaristokunnissa.

Tästä näkökulmasta ja saariston asukkaiden puolesta kannatan tehtyä lakialoitetta.

19.15 **Pasi Kivisaari kesk:** Arvoisa puhemies! Täytyy kyllä kiittää edustaja Kemppiä tästä lakialoitteesta. Se on hyvin raikas ja todella ajankohtainen, ja edustaja Kemppi totesi hyvin, että koulujärjestelmän pitää olla pakkasenkestävä — siinä on jotain sellaista nättiä symboliikkaa, jota arvostan. Tällä hetkellä on todella niin, että perusopetuslaki ei sisällä säännöksiä etäyhteyksien avulla järjestettävästä opetuksesta. Oppivelvollisuusikäisten perusopetus järjestetään perusopetuslain mukaan lähiopetuksena.

Tämän lakialoitteen tarkoitus on vastata tähän puutteeseen ja selkeyttää etäopetuksen määräyksiä ja vastuita. Tähän asti etäyhteyksiä hyödyntävää opetusta on järjestetty Opetushallituksen luvalla. Sen avulla on toki voitu täydentää opetusta sekä tarjota monipuolisia opiskelumahdollisuuksia eri oppiaineisiin myös pienemmissä ja etäällä sijaitsevissa kouluissa. Katson kuitenkin, että se on ollut hiukan kankeahko järjestelmä. Nykyinen koronaepidemia valitettavasti saattaa jatkua vielä pitkään, ja vastaavia epidemioita voi myös tulla uudelleen. Etäopetuksen tarpeen nopeaan kasvuun on todella syytä varautua myös lainsäädännössä.

Arvoisa puhemies! Viime kevään poikkeusolojen aikana saimme arvokasta tietoa ja kokemusta kotiin annettavasta etäopetuksesta. Kokemukset olivat, kuten täällä on mainittu, myös monilta osin positiivisia, mutta toki myös ongelmia esiintyi, ja ne ehkä kasaantuivat tietyntyyppisille oppilaille. Kunnat perusopetuksen järjestäjänä ja koulut tuntevat parhaiten oppilaiden tilanteen. Lakialoitteessa esitetään, että oppilaan opiskelu voidaan järjestää siis osittain toisin, jos se on perusteltua, vaikkapa oppilaan terveydentilaan tai muista opinnoissa etenemiseen liittyvistä syistä. Tartuntatautitilanteessa opetuksen järjestäjä voisi määrätä väliaikaisesti opettajat antamaan etäopetusta ja muuttaa tilapäisesti opetuksen järjestämispaikaksi paikan, joka on turvallinen, esimerkiksi siis useimmiten oppilaan kodin.

Puhemies! Tämä vuosi on todella näyttänyt meille, että etäopetus voi olla pitkiä aikoja silmällä pitäen ja vaikeassa pandemiatilanteessakin ja vastaavissa tilanteissa paras vaihtoehto. Tähän on mielestäni myös syytä varautua [Puhemies koputtaa] lainsäädännössä.

19.18 **Sari Multala kok:** Arvoisa puhemies! Tämä lakialoite on erittäin tärkeä ja kannatettava. Me itse asiassa, ennen kuin edustaja Kemppi ehti tämän lakialoitteen tehdä, kysyimme kirjallisella kysymyksellä muutamien kollegojen kanssa tätä, että miten olisi, miten ministerit näkisivät tämän, jos perusopetuslakiin tuotaisiin pysyvänä mahdollisuutena tämä mahdollisuus etäopetukseen.

Valitettavasti silloin, kuten myös ehkä sitten tässä kevään myötä, kun kuulimme ministeriötä, siihen ei kovin myönteisesti suhtauduttu, mutta toivon, että kun edustaja Kemppi ja Kivisaari täällä asiaa kannattavat ja te kun edustatte hallituspuolueita, niin yrittäisitte tätä asiaa kuitenkin edistää. Uskon, että kuten täällä tuotiin perussuomalaistenkin puheenvuorossa esiin, niin monella syrjäseudulla, harvaan asutulla seudulla, vaikkapa saaristossa olisi tärkeää ihan oppilaiden yhdenvertaisuudenkin kannalta, että valinnanmahdollisuudet myös silloin, kun esimerkiksi opiskellaan yläkouluissa, olisivat edes hieman paremmat ja niitä voitaisiin mahdollistaa etäyhteyden avulla, harvinaisempienkin kielien opiskelua esimerkiksi.

Ymmärrän tietysti myös ne huolet, mitä tähän liittyy. Eli pelkonahan on se, että jos etäopetus tuodaan pysyväksi mahdollisuudeksi, sitä käytettäisiin kunnissa säästökeinona, ja se ei tietenkään ole toivottavaa eikä tavoiteltavaa, mutta valinnan mahdollisuuksien lisäämisenä uskon, että tässä olisi paljon hyötyjä. Kun korona on tuonut meille niin paljon pahaa ja kärsimystä ja ikävää, niin se voisi tuoda myös jotain hyvää — ja uskon, että nyt kun meillä on kouluissa otettu suuria harppauksia digitaalisessa opetuksessa, etäopetuksessa, niitä oppeja voisi myös hyödyntää tulevina vuosina siten, että etäopetus tietyin rajoituksin mahdollistettaisiin myös normaalitilanteessa. Toivonkin, että tämä aloite etenee, ja kannatan sitä lämpimästi.

19.20 **Rami Lehto ps:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Kempin aloite on todella hyvä ja tärkeä. Tätä tarvitaan. Kun meillä ammattikorkeakouluissakin kuvataan tunnit ja niitä striimataan ulos sitten tarvittaessa, avoimessa yliopistossa voit olla etäluennoilla — ja katsoin, että myöhemminkin — niin miksei voisi normaalissa perusopetuksessakin olla niin, että nauhoitetaan se tunti, ja jos olisi vaikka etäopetuksessa, niin pystyisi katsomaan sitä? Ja mikä parasta, jos jotain menisi ohi, voisit katsoa nauhoituksen uudestaan ja kerrata sitä itsekseen siellä kotona. Samoin — kuten täälläkin on tullut esiin — jos tukiopetusta tarvitset, niin ei tarvitse välttämättä sitten ilmoittaa kavereille, että joudut jäämään tukiopetukseen, vaan saat sitten salassa kotona sitä tukiopetusta opettajalta, jää se koulukiusaaminenkin pois. Opettajankin olisi helpompi ajankäytöllisesti antaa sitä tukiopetusta silloin, kun hänelle se sopisi, ja oppilaan ei tarvitse odottaa koululla, koska se tukiopetushan voi olla kotona sitten siihen aikaan, kun sitä käydään. Ja siinä voivat olla mukana vaikka vanhemmat, ketkä auttaisivat sitten sitä, joka saa tukiopetusta, voivat auttaa lastansa siinä kanssa.

Edustaja Koponen kertoi tästä kansallisesta etäkoulusta, mikä on kanssa todella tärkeä. Me tiedämme, että meillä on hirveästi sisäilmasairastuneita nuoria ja lapsia, ketkä eivät pysty käymään tietyissä kouluissa, ja jos lähellä ei ole vaihtoehtoa, mihinkä toiseen kouluun menisi, niin nyt on ollut ainoa mahdollisuus sitten, että huoltaja on ottanut kotiopetukseen ja käytännössä omalla vastuullaan ja omillaan varoillaan tehnyt sen koulutuksen. Tällä pystyttäisiin saamaan myös sisäilmaongelmaiset nuoret opetuksen piiriin ja siellä kotona opiskelemaan.

19.22 **Jaana Pelkonen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Olen kuunnellut tätä keskustelua suurella mielenkiinnolla ja haluan myös omalta osaltani kiittää edustaja Kemppiä tästä tärkeästä aloitteesta. Valitettavasti aloitteessa ei ole alla niitä valiokuntakäsittelyyn normaalisti edellytettäviä yli 100:aa allekirjoitusta, mutta siitä huolimatta suuresti toivon, että tämä asia etenisi, ja — myös edustaja Koponen toi sen esiin — valitettavasti salissakaan ei ole tämän enempää ihmisiä keskustelemassa, mutta asia on tärkeä. Myös edustaja Multala käytti erittäin hyvän puheenvuoron tästä aiheesta. Ehkä korona on meille kaikille opettanut sen, että perusopetus on turvattava kaikissa tilanteissa kaikin mahdollisin keinoin. — Kiitos.

19.23 **Hilkka Kemppi kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Lehto kuvasi korkeakoulujen digiloikkaa, josta voi ottaa paljon oppia. Samaan on pystytty jo toisella asteella ja löydetty paljon hyviä käytäntöjä esimerkiksi tuentarpeisten opiskelijoiden auttamiseksi.

Kiitos, edustaja Koponen, rikkaasta puheenvuorostanne. On totta, että nykytilanteessa Opetushallitus voi antaa luvan etäopetukseen esimerkiksi lapsen sairastuessa. Edustaja

Junnila puolestaan kuvasi nykytilaa saaristossa, jossa etäopiskelu käy maalaisjärkeen jo nykytilanteessa. Tähän ei kuitenkaan ole yhteneväisiä käytäntöjä, mikä synnyttää tilanteen, missä toinen lapsi on oikeutettu etäopetukseen ja toinen lapsi ei, vaikka se olisi hänen parhaansa kannalta oikea ratkaisu.

Vaikka perusopetuksen opetussuunnitelmassa on kirjauksia etäyhteyksin tapahtuvasta opetuksesta, puuttuu siltä tällä hetkellä lainsäädännöllinen pohja. Ja se tietenkin haastaa myös opettajia, kun etäpedagogiikkaa ei opeteta sillä tavalla, että se olisi yhteisin käytännöin etenevää ja opettajan kannalta myös selkeää. Lasten kohtelun tulisi olla yhdenvertaista poikkeuksetta, ja sen takia koen, että tällainen perusopetuslain päivittäminen etäopetuksen osalta on välttämätöntä.

Ja sitten siitä, miksi tämä aloite ei kerää enempää kansanedustajia taaksensa: Kyllähän tässä on kyse isosta muutoksesta, muutoksesta joka on myös aikasidonnainen ja vaatii vähän uudenlaista ajattelua. Koen kuitenkin, että on aika keskustella siitä, että etäopetuksesta voisi tulla uudenlainen joustava tapa oppia niille lapsille, joille se on paras ratkaisu oppimisen kannalta — ehkä tästä etäopetusmöröstä on jo päästävä eteenpäin 2020-luvulla. Ja ehkä tämä yhdeksän sivun lakialoite kuvaa sitä, että asia ei ole ihan yhdellä lauseella tai kahdella sanalla ratkaistavissa, vaan se vaatii vähän useampaa tulokulmaa, ottaen huomioon esimerkiksi vastuukysymykset ja sen, ettei etäopetusta käytetä säästämisen välineenä.

19.25 **Pasi Kivisaari kesk:** Puhemies! Vielä haluan tuoda sen esiin, että totta kai lähiopetuksessa on monia inhimillisen elämän etuja, sosiaalisuutta ja tunnetaitojen harjoittelua ja tällainen ihminen ihmiselle -lähestymistapa, mutta mielestäni tässä on ydin se, että tässä mahdollistetaan tällainen ketterä etäopetusmahdollisuus silloin — kuten edustaja Kemppi sanoi — kun lapsen etu sitä vaatii ja puoltaa. Kyse ei ole siis vastakkainasettelusta ”etäopetus tai lähiopetus”, vaan ikään kuin laajennetaan mahdollisuuksia lapsen edun ja oikeuden nimissä. Meillä on, kuten kaikki täällä tiedämme, erilaisia oppijoita, ja erilaiset opetusmenetelmät ovat jo nykypäivää, ja tämä on yksi sellainen laajennus ja mahdollisuus myöskin toimia ikään kuin modernin yhteiskunnan etujen nimissä.

Tässä Kempin puheenvuorossa oli arvokasta myös se, että hän mainitsi tämän tukiopetusmahdollisuuden etäopetuksen tavoin, ja uskoisin, että se mahdollistaa myöskin sen, että tätä tukiopetuselementtiä käytettäisiin vaikkapa peruskouluissa enemmän silloin, kun se olisi juuri tällä tavoin mahdollista.

Puhemies Anu Vehviläinen: Olemme kohta käyttäneet tämän puoli tuntia, mutta tähän mahtuu kyllä edustaja Myllykosken puheenvuoro, jos se on paikalta.

19.27 **Jari Myllykoski vas:** Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies, tästä mahdollisuudesta!

Itselleni lukihäiriöisenä ja oppimisvaikeuksien kanssa taistelleena se asia, mikä tuossa tuli esille, oli tukiopetuksen mahdollisuus. Toki täytyy sanoa, että tämmöisillä oppijoilla se läheinen opettamistapahtuma on huomattavasti helpompi ja parempi, mutta se on elementti, mikä minuakin tässä sitten ajoi puhumaan ja käyttämään tämän puheenvuoron.

Me olemme nyt eläneet tämän koronajakson, ja me olemme nähneet, että jotakin tarvitaan, joitakin välineitä pitää olla. Minun mielestäni on hyvä käydä valmiiksi se keskustelu, jossa otetaan sellaisia askeleita, että mahdollistetaan. Verkko-opiskelu on jo tänä päivänä myös peruskouluissa käytössä, eli myös tämä voi laajentaa opetuksen mahdollisuuksia, an-

taa sitä kirjoa siihen, että niitä ranskan tunteja voidaankin pitää paremmin ja helpommin. Kun meillä on edelleen valitettavasti tässä yhteiskunnassa meneillään tämä kyläkoulujen alasajo, niin tämä voi olla koulukuljetusten osalta yksi ratkaisu. Siihenkin tämä sopii hyvin.

Kiitän vaivannäöstä ja hyvästä keskustelusta, ja koetetaan joskus tavata yhdessä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

9. Lakialoite laiksi tuloverolain 92 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 28/2020 vp Minna Reijonen ps

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

19.29 **Minna Reijonen ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nyt on omaishoidolle nimetty viikko. Lakialoitteeni, joka on nyt käsittelyssä, koskee omaishoidon tukea ja sen verottomaksi saamista. Omaishoidon tuki säästää kunnille vähintään 1,3 miljardia euroa vuodessa. Siksi raskasta ja arvokasta hoitotyötä tekevien omaishoitajien palkkio tulisi muuttaa verottomaksi. Se olisi pieni myönnytys omaishoitoon.

Vuonna 2014 tehdyssä kansallisen omaishoidon kehittämistyöryhmän loppuraportissa arvioitiin omaishoidon tuella tehdyn hoitotyön laskennallista arvoa vuoden 2013 tasossa: ”Omaishoidon tuella tehdyn hoitotyön laskennallinen arvo arvioituna omaishoidolle vaihtoehtoisten hoitomuotojen kustannuksen avulla on nykyisin noin 1,7 miljardia euroa vuodessa.” 1,7 miljardia. ”Omaishoidon tukeen sisältyvien hoitopalkkioiden ja palveluiden kustannukset ovat nykyisin arviolta 450 miljoonaa euroa vuodessa. Omaishoidon tuki on siten arviolta 1,3 miljardia euroa muita hoitomuotoja edullisempi.”

Vuonna 2013 omaishoidon tukea saavia oli noin 40 000 henkilöä. Jokainen omaishoitaja säästi keskimäärin 31 250 euroa verrattuna siihen, jos omaishoidettava olisi ollut kunnallisessa laitoshoidossa, palveluasumisessa tai tehostetussa palveluasumisessa. Vuonna 2020 omaishoidon tukea saavia arvioidaan olevan noin 50 000. Uudempia laskelmia ei ole saatavilla, mutta vuoden 2013 arviot suhteutettuna tämän vuoden omaishoidon tukea saavien määrään voidaan arvioida omaishoidon kustannuksia verrattuna kunnallisen hoitoon. Tämän perusteella omaishoidon kustannukset olisivat 2,13 miljardia euroa vuodessa, mikäli omaishoidettava olisi ollut kunnallisessa laitoshoidossa, palveluasumisessa tai tehostetussa palveluasumisessa.

Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2018 kuntien omaishoidon palkkiot olivat yhteensä 226 miljoonaa euroa. Palkkioiden lisäksi kunnille tulee kuluja hoidettaville annetuista palveluista, vapaista ja omaishoitoa tukevista palveluista. Vuoden 2020 omaishoidon tuen

hoitopalkkiot ovat 408,09 euroa kuukaudessa ja hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen aikana maksettava hoitopalkkio on vähintään 816,18 euroa kuukaudessa.

Omaishoito on veronalaista tuloa, ja sitä verotetaan ansiotulona — eli verotetaan ansiotulona. Omaishoidon tuen saajista Sotkanetin tilastotietokannan mukaan 58 prosenttia on 65 vuotta täyttäneitä. Tämä vaikuttaa tuensaajajoukon keskimääräiseen marginaaliveroprosenttiin, jolla tuen verovaikutusta voidaan arvioida. Eduskunnan tietopalvelun laskelmien perusteella tuensaajien joukon marginaaliveroprosentti vuonna 2013 oli noin 29,5 prosenttia.

Ansioverotuksessa on vuoden 2013 jälkeen tapahtunut muutoksia, mutta keskimääräistä eläkettä tai palkkaa saavan marginaaliveroprosenteissa muutos on kuitenkin ollut vähäinen. Eduskunnan tietopalvelun kautta on ilmennyt, että tällöin omaishoidon tuen verovapauden kustannus olisi noin 65 miljoonaa euroa.

Mikäli omaishoitoa ei olisi, vaan kaikki arvion mukaan 50 000 henkilöä vuonna 2020 hoidettaisiin laitoshoidossa, palveluasumisessa tai tehostetussa palveluasumisessa, 2,13 miljardin kustannuksiin pitäisi lisätä vielä kulut uusien hoitopaikkojen rakentamisesta, uusista rakennuksista — 50 000 henkilöä tarvitsi hoitopaikkaa — ja henkilöstökuluista ja kenties henkilöstön kouluttamisesta.

Nämä tällaiset muutokset ovat mahdollisia, ja ne ovat pitkälti arvovalintakysymyksiä. Tämä verottomuus ei olisi yhteiskunnalle kuitenkaan hirveän iso asia, mutta vähän reilun 400 euron omaishoidon palkkiolla ympärivuorokautista työtä tekevälle omaishoitajalle sillä on valtava merkitys. Omaishoitajia kyllä toki arvostetaan tämänkin salin puheissa, mutta eivät ne puheet lämmitä niitä eläkeläisiä, jotka yrittävät tulla toimeen omien vaivojensa kanssa ja hoitavat siinä ohessa vaikkapa muistisairasta puolisoaan. On ikävää, jos lasketaan näissä omaishoidon asioissa sen varaan, että kyllä he omansa hoitavat vaikka kuinka pienellä rahalla tahansa tai kuinka pienellä tuella tai arvostuksella tahansa.

Siksipä esitänkin, että eduskunta hyväksyy lakiehdotukseni, jossa omaishoidon hoitopalkkio tehdään verottomaksi. Kiitän valtavasti kaikkia omaishoitajia, he tekevät valtavan tärkeätä työtä. Ja kyllä meillä täällä Suomessa tarvittaisiin vielä enemmän panostusta omaishoitoon. Minun mielestäni tänne omaishoitotyöhön tarvittaisiin ihan omaishoidon valtuutettu. Kyllä Suomi sellaisen tarvitsisi. — Kiitos.

19.34 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia aloitteesta. Kun eilen kuuntelin tätä keskustelua samasta aihepiiristä tuolta työhuoneestani, niin se on aina hätkähdyttävää kuulla niistä miljoonista ja taas miljoonista, mitä tämä omaishoitojärjestelmä tuottaa säästöä yhteiskunnalle hoivapalveluiden osalta. Otin tämän puheenvuoron jo aivan sitä varten, että haluan kiittää jokaisesta aloitteesta ja jokaisesta esityksestä, joka eduskunnassa tehdään omaishoitajien puolesta. Niihin on nähty vaivaa, ja on oikea tapa lähteä lähestymään asiaa niin, että kun meillä on läheisten hoivaa tarjoavia omaisia, niin heidän työtään pitää kunnioittaa ja mahdollistaa kaikki omaisen hoitamiseen liittyvät, niin ne lomat, jotta jaksaminen voi olla sillä tasolla, kuin myös erilaisia tukipalveluja pitäisi olla.

Jos oikein muistan, niin edustaja käytti täällä eilen puheenvuoron siitä, että vaikka siivouspalveluita tai joitain muita, jos ei pidä näitä lomia. Joku kuitenkin piti tällaisen puheenvuoron, ja minun mielestäni se on hieno ajatus siitä, että sitä tukea voitaisiin tuoda kotiin ei välttämättä niin, että tämä omaishoidettava viedään sitten laitokseen siksi aikaa, vaan että se voi olla semmoinen kolmen ihmisen yhteinen tapaaminen, jossa sitten tämä niin sanottu kolmas käsipari, eli tässä vaiheessa tietysti toinen käsipari, olisi auttamassa

omaishoitajan jaksamista ja sillä tavoin edistämässä vielä enemmän niitä mahdollisuuksia, pääosin kuitenkin vanhuksen kotona asumista mutta muittenkin osalta, jotka omaishoidon piirissä ovat. — Kiitos.

19.37 **Rami Lehto ps:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Reijosen lakialoite on hyvä ja tarpeellinen, että omaishoidon palkkio saataisiin verottomaksi, kerta se useasti vaikuttaa sen omaishoitajan normaalitulonkin verotukseen ja syö sitä kautta. Teet arvokasta työtä, ja sitten siitä rangaistaan. Jos saat vaikka eläkettä siinä, kun hoidat puolisoa ja saat omaishoidon tuen, niin siitä rangaistaan niin, että siitä eläkkeestä otetaan enemmän pois.

Jokainen tietää, mitä tapahtuisi, jos 40 000 omaishoidettavaa siirtyisi kunnalliseen laitoshoitoon tai palveluasumiseen tai tehostettuun palveluasumiseen. Siinä olisi moni kunta aika ongelmissa, miten tämän saisi hoidettua. Se tulisi todella kalliiksi yhteiskunnalle. Tällä tavalla me säästämme todella paljon, ja lähimmäinen siinä hoitaa useasti toista lähimmäistään, sitä yleensä tehdään rakkaudesta, jotkut tekevät sitä velvollisuudestakin. Se työ on todella henkisesti ja fyysisesti raskasta ja sitoo useasti 24/7. Itse olen henkilökohtaisesti seurannut jo toistakymmentä vuotta muutaman eri omaishoitajan työtä ja tiedän, että se on todella aikaa vievää ja raskasta.

Sitten täytyy muistaa korona-aikanakin, että useasti se omaishoidettava kuuluu riskiryhmään, ja silloin tämä hoitajakin joutuu olemaan aika paljon karanteenissa omaehtoisesti, ettei hän tartuta tätä hoidettavaa, eli se sitoo sitäkin kautta tämän hoitajan.

Todella tärkeä tämä lakialoite kyllä on, ja se pitäisi saada mahdollisimman nopeasti eteenpäin.

19.39 **Vilhelm Junnila ps:** Arvoisa puhemies! Omaishoitajien aseman parantaminen on kannatettava ja erittäin ajankohtainen asia. Tärkeää se oli jo viime eduskuntakaudella ja jo pitkään aiemminkin. Perussuomalaiset ovat vimmatusti ajaneet asiaan parannusta jo useiden eduskuntakausien aikana, ja itsekin kannatan lämpimästi edustaja Reijosen tekemää lakialoitetta.

Liian pitkän aikaa ovat kunnat ja kaupungit joutuneet tilanteeseen, jossa senioriväestömme hoitopaikkoja on vähennetty tai jätetty suuresta tarpeesta huolimatta kokonaan perustamatta, koska rahatilanne ei ole sitä sallinut. Eikä tässä vielä kaikki, sama koskee yhtä lailla niin kehitysvammaisia, mielenterveyspotilaita sekä muita, joiden oma kuntotilanne vaatii hoitoa, hoivaa ja apua. Hoitovastuu kuuluu hyvinvointivaltiossa ensisijaisesti yhteiskunnalle. Jos kuntien heikon rahatilanteen vuoksi hoitovastuuta siirretään omaisille, on vain oikeus ja kohtuus, että tästä arvokkaasta työstä maksetaan edes säädyllinen korvaus.

Hoitajamitoituksen kohdalla puhuttiin, että se saadaan kuntoon vain sormia napsauttamalla. Asia ei ehkä mennyt lopulta ihan niin, mutta voitaisiinko nyt yhteisesti napsauttaa sormia tämän asian edistämiseksi samalla antaen omaishoitajille joululahjan piristämään etäjoulua? Omaishoitajat ansaitsevat enemmän arvostusta, ymmärrystä ja tukea. Arvoisat edustajat, eihän perusteta vain työryhmää ja järjestetä seminaaria, vaan napsautetaan sormia ja laitetaan asia kuntoon.

19.40 **Jukka Mäkynen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitos edustaja Reijoselle tästä tarpeellisesta aloitteesta. Omaishoitajat kuuluvat työpanoksellaan suomalaisen yhteiskunnan tukirankaan, ja sen vuoksi tämä lakialoite on tervetullut panostus omaishoitajien kovaan työtaakkaan. Me kaikki tiedämme, että omaishoitajat tuovat ja ovat tuoneet edellisinä vuo-

sina miljardien eurojen säästöt suomalaiselle yhteiskunnalle. Omaishoidettavat ovat myös aikoinaan maksaneet työstänsä veronsa tähän maahan. Nyt omaishoitajat tarvitsevat oikeudenmukaista politiikkaa, jolla helpotetaan heidän raskasta arkeaan. Kannatan lämpimästi edustaja Reijosen lakialoitetta.

19.41 **Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset ovat jo pitkään halunneet kohentaa omaishoitajien asemaa, kuten esimerkiksi vaihtoehtobudjeteissamme olemme kertoneet. Tämä edustaja Reijosen tekemä lakialoite omaishoidon tuen muuttamisesta verovapaaksi tuloksi on johdonmukaista jatkumoa työllemme.

Väestön ikääntyessä erilaisia hoitopaikkoja tarvitaan yhä enemmän, mutta laitoshoidon paikkojen lisääminen on hankalaa ja hidasta, eikä laitoshoito ole aina hoidettavankaan kannalta läheskään paras hoitomuoto. Koti- ja omaishoitoa tulisi kehittää siten, että ikäihminen voisi halutessaan asua kotona mahdollisimman pitkään. Omaishoito voi kuitenkin olla omaisille henkisesti ja fyysisesti hyvinkin vaativaa ja raskasta työtä. Siksi meidän lainsäätäjien on tuettava ja kannustettava omaishoitajia heidän tärkeässä tehtävässään.

Arvoisa puhemies! Hoidettavan näkökulmasta omaishoito on yleensä erinomainen vaihtoehto, mutta läheisestään huolehtivalle ja usein jo eläkeikään ehtineelle omaishoitajalle se voi tarkoittaa hankaluuksia muiden tulojen hankinnassa. Omaishoitajien saama taloudellinen tuki on usein varsinkin tehtävän raskauden huomioiden hyvinkin pieni ja siitä käteen jäävä osuus vielä pienempi. Kuten tässä keskustelussa on jo käynyt ilmi, niin taloudellisten näkökulmien ohella ja taloudellisten seikkojen huomioimisen lisäksi tarvitaan esimerkiksi omaishoitajien tukipalveluiden ja virkistäytymismahdollisuuksien lisäämistä. On yhteiskunnalle sekä kokonaistaloudellisesti että inhimillisesti hyväksi säilyttää kansalaisten mahdollisuudet toimia läheistensä omaishoitajina ja mielellään vieläpä parantaa omaishoidon edellytyksiä.

Suomessa on arvioitu olevan vähintään 350 000 omaishoitotilannetta, joista 60 000 on sitovia tai vaativia, ja muun muassa Kelan tutkimuksen mukaan palvelumenoissa omaishoidon myötä saavutetun miljardiluokan säästön perusteella olisi taloudellisesti kestävää maksaa tukea nykyistä useammalle omaistaan hoitavalle ihmiselle. Omaishoidon tuki on kokonaisuudessaan varsin minimaalinen korvaus tärkeästä työstä, eikä sen muuttaminen verottomaksi olisi mielestäni millään tavoin kohtuuton vaatimus.

Arvoisa puhemies! Muun muassa edellä mainituilla perusteilla edustaja Reijosen lakialoite on erittäin kannatettava. Toivon mukaan se saa myönteisen vastaanoton valiokuntakäsittelyssä, ja ainakin salikeskustelun perusteella kansanedustajat pitävät asiaa tärkeänä.

19.45 **Minna Reijonen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitän lämpimästi kaikkia omaishoidon puolesta puhujia tässä salissa. En tiedä oikeastaan yhtään ammattikuntaa, joka säästäisi yhteiskunnan varoja niin paljon kuin omaishoitajat oikeasti tekevät, eikä Suomi oikeastaan selviäisi, jos meillä ei olisi omaishoitajia.

Tietenkin myös tämä kunnissa oleva eriarvoisuus puhuttaa, koska eri kunnissa on erilaiset systeemit ja omaishoitajat ja omaishoidettavat ovat siellä eri asemassa. Jos on kaksi samankuntoista omaishoidettavaa, niin sitä voidaan eri kunnissa arvottaa eri tavalla, ja minusta se on vähän väärin. Sen pitäisi olla valtakunnallisesti tasapuolista, ja sen takia tarvittaisiin valtakunnalliset kriteerit — valitettavasti niitä ei vielä ole. Mutta ei meidän tule unohtaa näitä omaishoitajia. Heidän eteensä tarvitsee tehdä paljon, paljon työtä.

19.46 **Ari Koponen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä edustaja Reijosen lakialoite on erittäin kannatettava. Suomessa iso osa läheisiään hoitavista omaishoitajista on työssä käyviä ihmisiä. Olisikin omaishoidon ja työssäkäynnin yhteensovittamisen kannalta tärkeää, että käydään läpi monenlaisia keinoja ja lainsäädännöllisiä ratkaisuja ja ryhdytään myös toimeen asioiden parantamiseksi pelkkien kirjausten sijaan. Koronapandemian myötä myös omaishoitajilla on suuri huoli ja epävarmuus tulevasta kehityksestä kuntatalouden kasvavien vaikeuksien takia.

Ja kuten edustaja Myllykoski täällä hienosti sanoi, niin se kyllä pysäyttää joka kerta, kun kuulee ne summat, mitä omaishoitajat säästävät valtion varoja. Olisikin tekojen aika omaishoitajien hyväksi.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

10. Lakialoite laiksi alkoholilain väliaikaisesta muuttamisesta

Lakialoite LA 30/2020 vp Sari Multala kok ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja

Keskustelu

19.47 **Sari Multala kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koronaviruksen levittyä Suomeen monet rajoitustoimet ja suositukset ovat vähentäneet ihmisten liikkumista ja asioimista. Tein tämän lakialoitteen keväällä, kun meillä oli päällä niin kutsuttu lockdown eli lähes kaikki paikat olivat kiinni ja ihmiset pysyivät kotonaan, mutta nyt tämä aloite on entistäkin ajankohtaisempi.

Monet alat, erityisesti ravintola-ala ja sen myyntikanavaan merkittävästi tukeutuva pienpanimoala, joutuivat nopeasti jo keväällä pahoihin taloudellisiin vaikeuksiin. Ravintolat määrättiin lailla suljettaviksi asiakkailta 3.4. alkaen. Ravintoloiden auettua niiden asiakaskapasiteettia ja aukioloaikoja on runsaasti rajoitettu. Uusimmat marraskuun alussa voimaan tulleet rajoitukset ovat kiristäneet näiden yritysten toimintamahdollisuuksia entisestään. Ravintolat pystyvät jossain määrin sopeutumaan tilanteeseen take away -myynnillä ja kotiintoimituksilla. Kotiintoimitukset eivät kuitenkaan ole mahdollisia alkoholijuomien osalta, eikä ulosmyyntioikeuskaan koske käytännössä lainkaan esimerkiksi monelle ruokaravintolalle tärkeitä viinejä.

Työvoimavaltaisella ravintola-alalla asiakasvirtojen tyrehtyminen on valtava isku. Keväällä 82 prosenttia matkailu- ja ravintola-alan yrityksistä ilmoitti, että niiden liikevaihto on ollut rajoitusten myötä vähintään puolet normaalia pienempi, suurimmalla osalla jopa 75–90 prosenttia pienempää normaaliaikaan verrattuna. Kevään ja kesän myötä yhä useampi ravintola-alan toimija on joutunut laittamaan lapun luukulle. Nyt voimaan tulleet

rajoitukset typistävät pikkujoulukauden, jonka myynnillä moni ravintola on perinteisesti sinnitellyt hiljaisen alkutalven yli. Pahimmissa skenaarioissa kuukausia kestävät rajoitukset ennustavat konkurssiaaltoa ensi keväälle.

Perustuslakivaliokunta piti keväällä välttämättömänä, että lailla säädettäisiin sekä ravintoloiden sulkemisen aiheuttamien menetysten kohtuullisesta kompensoimisesta että vaikutuksia lieventävistä järjestelyistä elinkeinonharjoittajille. Hallituksen 123 miljoonan euron tukipaketti tuotiin korvaamaan ravintoloiden menetyksiä, mutta se ei ole merkittävästi helpottanut ravintoloiden tilannetta etenkään syksyä kohti mentäessä ja rajoitusten jatkuessa. Tällä hetkellä vaikutuksia lieventävä järjestely voisi olla esimerkiksi liiketoimintaan suoraan kohdistuvien rajoitusten väliaikainen helpottaminen. Ravintoloiden ja panimoiden laajempi mahdollisuus myydä tuotteitaan suoraan kuluttajille antaisi lisäedellytyksiä omalla toiminnallaan edesauttaa kriisiajan yli selviytymistä.

Arvoisa puhemies! Tässä lakialoitteessa esitetään lisättäväksi alkoholilakiin väliaikaisesti uusi 17 a § siten, että oikeus alkoholijuomien ulosmyyntiin on automaattisesti kaikilla, joilla on joko valmistus- tai anniskelulupa, kunhan ulosmyynnin aloittamisesta ilmoittaa sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle. Ulosmyytävien tuotteiden vahvuusrajaa nostetaan samalla 16 prosenttiin. Ulosmyyntioikeus ulotetaan koskemaan myös verkkokauppaa ja mahdollistetaan kotiintoimitukset. Ikärajakontrolli säädetään sen vastuulle, joka luovuttaa juomat kuluttajalle — toimija itse tai kolmas taho. Muutokset olisivat voimassa 30.4.2021 saakka.

Arvoisa puhemies! Ravintolayritysten tukemiseksi on rahallisen tuen lisäksi tehtävä toimia, joilla edesautetaan ravintoloiden mahdollisuutta kannattavaan liiketoimintaan loppuvuoden ja tulevan kevään aikana. Ulosmyyntioikeus olisi kustannustehokas tapa auttaa ravintoloita selviämään tiukoista kuukausista. Annetaan ravintoloille mahdollisuus hankkia lisää tuloja sen sijaan, että ajetaan heidät lomautuksiin, irtisanomisiin tai pahimmillaan konkurssiin.

19.51 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! Omaa nimeäni tästä hyvästä aloitteesta ei löydy. Myllykoski ei ollut vielä niin liberaalissa kunnossa keväällä, että olisi nimensä siihen laittanut. Mutta kun itse samaan aikaan tein tuon pienpanimoiden etämyyntialoitteen, niin nyt kun pohdin tuota, niin hyvin lähellä tässä ollaan oltu. Silloin ajattelin tästä alkoholiprosentin nostamisesta, että eipä se prosentti nyt paljoa isompi olisi kuin käsityöläisoluissa oli, vaikkakin täytyy sanoa, että en sitä siinä aloitteensa tuonut esille, että se on 12 prosenttia näissä käsityöläisoluissa. En halunnut sillä ketään harhauttaa, mutta se ei ollut minun mielestäni siinä hetkessä mainitsemisen arvoinen asia.

Edelleen tämä näyttää siltä, että meidän on pakko keskustella nyt näitten aloitteitten muodossa niistä toimista, joilla me voimme edesauttaa ja pitää vielä hengissä niitä ravintoloita, jotka koronasta johtuen ovat ahdingossa. Ne rajoitustoimet ovat olleet välttämättömiä. Me tiedämme sen, että meidän on tarvinnut tehdä jotakin. Jäljestäpäin voimme sitten arvioida, olivatko ne oikein mitoitettuja.

Mutta me olemme siinä tilanteessa, että verkkokauppa on tullut. Minä en usko, että Suomi pystyy kieltämään enää eurooppalaisia toimijoita tuomasta tänne alkoholijuomia. Kuten olen sanonut, meinaan tämän asian eteen vielä tehdä. Mutta jospa nyt Alkon hallintoneuvoston jäsenenä haastan kuitenkin toimivan johdon ensin siinä, että siellä otettaisiin nyt asia haltuun, niin että he alan toimijoiden kanssa ottaisivat tämän asian esille ja pohtisivat sitä, kuka johtaa alkoholipolitiikkaa. Onko Alko toimija, joka palvelee ja valvoo ja huoleh-

tii päihdeongelmaisten rahoituksesta, vai onko se niin, että sosiaali- ja terveysministeriö yksinomaan hallinnoi tätä koko asiaa ja muu Eurooppa ajaa meidän ohitsemme junalla ja me olemme perässä resiinan kanssa?

Kiitän edustaja Multalaa tästä aloitteesta ja siitä, että saa minutkin miettimään asioita taas uudella tavalla. — Kiitos.

19.54 **Rami Lehto ps:** Arvoisa rouva puhemies! Minäkin kiitän edustaja Multalaa tästä lakialoitteesta.

Nyt uudet koronauutiset jälleen saavat ravintolat varpailleen ja varsinkin heidän asiakkaansa, jotka pelkäävät mennä sinne, ja kumminkin nyt puhutaan vuoden kovimmista myyntiajoista, kun pikkujouluaikakin on käsillä, ja kaikki jää nyt myymättä.

Korona on vienyt asiakkaat, ja ravintolat ovat nyt siihen viime kesästä lähtien osanneet vastata niin, että on alettu myymään entistä enemmän ulos, varsinkin ruoka-annoksia. Mutta niitä kun myydään, niin siellä on näitten aterioiden kuljetus- ja välitysyritykset, mitkä ottavat välistä pois, ja se syö sitten sen ravintolan katteista, kun välittäjä ottaa aika kovan siivun, kun niitä kuljetetaan sieltä. Jos sieltä pystyttäisiin myymään näitä mietoja alkoholijuomia, niin ne toisivat kumminkin sitten lisätuloa niille yrityksille. Ja moni haluaa sen, että kun tilaat jonkun aterian sieltä, niin saisit ruoan kanssa samalla vaikka viinin, mitä nauttia sitten sen kanssa. Kaikki eivät varaa kotiin pullotolkulla viiniä, että sitä olisi aina siellä valmiina, ja eivät ole varautuneet siihen. Ja jokainen tietää, että alkoholin ongelmakäyttäjät eivät tilaisi alkoholia ravintoloista niitten korkean hinnan takia. Kyllä he sen ostavat paljon halvemmista paikoista, Alkosta ja ulkomailta.

Luulisi, että tällainen väliaikainen laki menisi läpi niin, että seurattaisiin vähän eteläeurooppalaista mallia. Kun tänään täällä kuultiin kannabiskeskusteluissa, että siinä hallituspuolueet haluaisivat noudattaa eteläeurooppalaista mallia, niin miksei voisi noudattaa tässä, mikä olisi paljon järkevämpi?

19.56 **Vilhelm Junnila ps:** Arvoisa puhemies! Kuten muutakin liiketoimintaa, on koronavirus runnonut myös panimoteollisuutta. Keväällä tehdyt rajoitustoimet ravintolatoimintaan ovat olleet suuri isku erityisesti pienpanimoille, joiden tärkein yksittäinen myyntikanava on juuri ravintola. Nyt elämme jälleen epävarmuuden aikoja. Tullaanko ravintolat sulkemaan uudestaan? Toivottavasti ei.

Koska voimassa oleva lainsäädäntö ei mahdollista alkoholin etämyyntiä kuluttajalle, tarkoittaa ravintolatilausten lakkaaminen lähes koko tulovirran ehtymistä. Kilpailu markettien hyllypaikoista on kovaa, ja monet erikoisoluttyylit ovat yli 5,5 prosentin rajan, ja myynti on mahdollista vain pitkäripaisessa, jonne on vieläkin hankalampi saada tuotteitaan myyntiin. Pirkka-merkkistä kuohariakin kyllä alkaa olla, mikä sinänsä on oma keskustelunsa, missä määrin tämäkin keskustelu liittyy taas näihin suuriin toimijoihin.

Alkoholin etämyynnissä on toki porsaan mentävä reikä, joka suosii ulkomaalaista röhköpossua. On nimittäin täysin mahdollista tilata toisesta EU-maasta alkoholia, ja kuriirifirma tuo erikoisoluet, viinit ja muut suoraan kotiovelle. On tragikoomista, että eräällä tamperelaisella panimolla on verkkokauppa, josta myydään olutta kuluttajille, koska se sijaitsee Virossa. Kotimaassa valmistettu olut kuljetetaan laivalla Viroon, kuljetetaan sieltä laivalla takaisin, ja kuriiri vie tuotteet kuluttajan kotiovelle täysin laillisesti. Eihän tässä ole kotimaan kannalta järjen hiventä. Tämä on ongelma, joka pitää korjata, mutta ensiksi on annettava ensiapua, ja siksi kannatan tehtyä aloitetta.

Sivistysvaltioiden alkoholilainsäädäntö tulee kuitenkin Suomeen, niin kuin se on kaikkiin muihinkin EU:n jäsenvaltioihin tuleva, ja sitä ei Alko tai mikään muukaan monopoli kykene estämään.

19.58 **Ari Koponen ps:** Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Multalalle tästä kannatettavasta lakialoitteesta. Koronaviruspandemia on samalla voimakas kysyntäsokki vähentäen palvelukysyntää, ennen kaikkea turismia, mutta myös ravintola- ja viihdepalveluiden käyttöä. Se on lisännyt epävarmuutta sekä heikentänyt yritysten ja kotitalouksien talousluottamusta.

Pandemian leviämistä pitää pystyä hillitsemään ja ihmisten terveyttä suojelemaan. Kuitenkin rajoituspäätöksillä on dramaattisia ja pitkäjänteisiä seurauksia ravintola-alalle ja sen työllisyydelle. Keskuskauppakamarilta on tullut hyvä ehdotus arvonlisäveron alennuksesta, ja MaRakin on ehdottanut ravintolaruuan ja anniskelun arvonlisäveron alennusta kymmeneen prosenttiin vuoden ajaksi. Koen, että myös tämä nyt käsittelyssä oleva aloite ulosmyyntioikeuden laajentamisesta väliaikaisesti voisi olla yksi mahdollinen keino helpottaa ravintolayrittäjän tukalaa tilannetta. Tietenkin siinä tilanteessa, että muutos tehtäisiin, myyntiä harjoittavan tulisi normaaliin tapaan huolehtia siitä, ettei alkoholijuomia luovuteta alaikäisille tai päihtyneille.

19.59 **Sari Multala kok:** Arvoisa puhemies! Keväällä tästä asiasta keskusteltiin täällä, ei lakialoitteen muodossa mutta muuten. Silloin päähallituspuolue SDP kertoi, että lakimuutos on ongelmallinen, sillä muutos veisi aikaa ja siitä ei ehtisi olla apua ravintoloiden korona-ahdinkoon, vaikka kuulemma suurin osa hallituspuolueistakin kannattaa tätä lakialoitetta, kuten myös edustaja Myllykosken pienpanimoiden etä- ja ulosmyyntialoitetta. Itse katson kuitenkin, että tämä selitys ontuu varsinkin, kun nyt tilanne pitkittyy ja tilanne on oikeastaan monilta osin vielä pahempi kuin keväällä. Tämä ulosmyynnin salliminen on lakiteknisesti helppoa ja nopeasti tehtävissä, jos meillä vain olisi kirkas tahtotila, ja siksi tässä on kyseessä vain ja ainoastaan poliittinen ratkaisu, että tätä helpointa mahdollista keinoa tukea alaa ei haluta edistää. Haluan kuitenkin kiittää kollegoita, jotka ovat täällä jo tukensa tälle aloitteelle antaneet, ja toivon, että edustaja Myllykoski laittaa tarmonsa siihen, että tosiaan voisimme edistää nyt näitä keinoja, joita tämän aloitteen lisäksi on täällä tänään esitelty, esimerkiksi pienpanimoiden ja käsityöläispanimoiden etä- ja ulosmyyntioikeuden mahdollistamista.

Kyse on tosiaan siitä, että tällöin toisimme suomalaiset toimijat samalle viivalle ulkomaisten kanssa, ja olen aivan samaa mieltä edustaja Myllykosken kanssa siitä, että en usko, että meillä on enää edellytyksiä kieltää tätä etämyyntiä. On aivan kummallinen tilanne, kuten täällä on tuotu esille, että voidaan tilata vaikkapa Ranskasta laatikollinen viiniä kotiovelle, mutta suomalaisesta ravintolasta sitä ei voi ostaa kotiin eikä edes sieltä ulos ylipäänsä. Sen vuoksi toivon, että hallitus vielä ottaisi vakavasti tämän ja edustaja Myllykosken lakialoitteen kuten myös edustaja Kauman lakialoitteen anniskelun alvin laskemisesta. Tällaisilla keinoilla voisimme ilman ikään kuin suoria tukieuroja tukea alaa ja auttaa alaa pääsemään tämän tukalan tilanteen yli.

Ehkä vielä loppuun, arvoisa puhemies, yleisesti siitä, että tässä tilanteessahan meillä on perustuslakivaliokunnan vahva selkänoja siitä, että alalle, jota on rajoitettu merkittävästi lainsäädännöllä, jonka elinkeinoa on rajoitettu, tulee näitä menetyksiä myös korvata. Meillä on edessämme kuitenkin sellainen tilanne, että nyt sosiaali- ja terveysministeriö vahvas-

ti suosittelee myös yksityisiä toiminnanharjoittajia, kuten sisäleikkipuistoja tai liikuntakeskuksia, sulkemaan ovensa, mutta ei lainsäädännössä ole tällä hetkellä keinoja, joilla näitä voitaisiin lainsäädännön perusteella sulkea. Tällöin tuskin voidaan myöskään katsoa, että he olisivat oikeutettuja korvaukseen, vaikka ikään kuin ovat kohtuullisen pakotettuja ovensa kiinni laittamaan. Tästä tulee vielä ongelma meidän eteemme, ja toivottavasti tähän ollaan myös hallituksen piirissä valmiita reagoimaan.

20.02 **Markku Eestilä kok:** Arvoisa puhemies! Väistämättä kansanedustajana saa joskus käsityksen, että vastustus on periaatteellista, koska ei ole mitään selvää syytä liberalisoinnille esimerkiksi tässä tapauksessa, mitä Multalan erinomainen lakialoite väliaikaisesta lain muuttamisesta edustaa. Onhan se aika erikoista, jos meidän pitää pyrkiä yhdenvertaisuuteen ja nimenomaan EU:n alueella, niin että yritystoiminta olisi samanarvoista joka maassa, koska todella kuka tahansa kansanedustaja voi ulkomailta tilata pihalleen ison lastin mitä tahansa viiniä, olutta tai muuta ja tavallaan suomalaiselta toimittajalta se ei onnistu.

Ja jos tämä hieman laajempaan kuvaan yhdistetään, niin minulla on itselläni se käsitys, että mitä tahansa ministeriö tekee, tai kuka tahansa tekee jotain, alkoholinkulutuksen säätelemiseksi, niin sillä ei ole oikeasti mitään merkitystä, eikä eduskunnan päätöksellä ole juurikaan merkitystä, koska alkoholinkulutus on sidoksissa kulttuuriin ja se menee johonkin suuntaan, niin kuin se nyt menee — voidaan todella todeta, että saattaa olla, että huumausaineet ovat tulleet tilalle, niin kuin kulutuksen perusteella siltä näyttää. Mutta nämä ovat täysin vaarattomia, ja silloin kun me auttaisimme alaa, joka ottaa suurinta iskua vastaan, kun asiakkaat kaikkoavat, ja kun meidän pitäisi perustuslakivaliokunnan lausunnonkin mukaan korvata alalle menetykset, koska kiellot tulevat eduskunnasta, niin silloin en kyllä ymmärrä, miksi tämmöistä periaatteellista vastustusta tehdään. Ja itse näen saman kuin moni muukin puhuja, että on vain ajan kysymys, milloinka tällaiset monopolit purkaantuvat, olipa kyse Alkosta tai apteekkilaitoksesta tai mistä tahansa, niin että sitä pitäisi pikkuisen jouduttaa ja nimenomaan korona-aikana ymmärtää, mistä elinkeinon harjoittamisessa on kyse.

20.04 **Sari Multala kok:** Arvoisa puhemies! Sen tähän loppuun vielä haluan todeta, että tässä lakialoitteessa olisi kyse väliaikaisesta muutoksesta. Miksi näin? Arvelin sillä olevan näin paremmat mahdollisuudet mennä läpi, sillä se vasta-argumentti, jota tässä usein esitetään, on siis se, että kun alkoholin saatavuutta lisättäisiin, niin myös haitat kasvaisivat. No, tästä tällä tavalla olisi mahdollista nyt, kun ravintoloiden toimintaa on rajoitettu, kokeilla kuinka kävisi.

Itse en usko, että se, että voisit ravintolasta ostaa viinipullon haluamasi aterian kanssa mukaan, varsinaisesti lisäisi kysyntää tai kokonaiskulutusta, sillä usein sen alkoholin hinta, joka on myyty ravintolasta — ja ravintola on saattanut sen maahankin tuoda tai hankkia suoraan ulkomailta — on käytännössä kuitenkin yleensä huomattavasti korkeampi kuin esimerkiksi meidän monopolimme Alkon kautta hankitun viinin. Kyse on siis siitä, että silloin maksetaan myös siitä palvelusta, ja toisaalta ravintoloiden katteesta iso osa tulee usein siitä alkoholin tai juomienkin myynnistä.

Tässä tapauksessa nimenomaan tällä väliaikaisella lainmuutoksella olisi mahdollista kokeilla kuinka suomalaiset osaavat — ja uskon, että suomalaiset osaavat — toimia, kuten monessa muussakin sivistysvaltiossa tällä hetkellä toimitaan. Joissain maissahan, esimer-

kiksi Australiassa, on menty jopa niin pitkälle, että siellä on sellaisia ravintoloita, joilla ei välttämättä ole anniskeluoikeuksia, mutta siellä pullon voi viedä mukanaan, eli itse ostaa sen pullon viiniä ja viedä sen ja juoda sen siellä ravintolassa. Suomessa tietysti ollaan vähän toisenlaisessa ajatuksessa tässä, ja tällaisessa maassa, jossa myös työvoimakustannukset ovat erittäin korkeita, varmasti tällaisessa mallissa jatkossakin pidättäydytään.

Mutta todella halusin vielä tässä tuoda esiin tämän, että kyse on siis väliaikaisesta, määräaikaisesta muutoksesta ja tarkoituksena olisi nimenomaan kokeilla tätä nyt korona-aikana ja auttaa ravintolat tämän pahimman ajan yli. Vaikka toki on samaan hengenvetoon sanottava, että itse olisin kyllä valmis tätä aivan pysyvänäkin ratkaisuna kannattamaan.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

11. Lakialoite laiksi kuntalain 32 ja 33 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 31/2020 vp Minna Reijonen ps

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

20.07 **Minna Reijonen ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kuntavaaleilla kansa valitsee päättäjät kuntiin. Tämä lakialoitteeni koskee sitä, että vaalitulosta kunnioitettaisiin entistä enemmän. Tekniset vaaliliitot kuntavaalien jälkeen vähän ihmetyttävät. Niillä voidaan muokata vaalien tulosta, se on tietysti aika yleinenkin käytäntö. Tällöin vaalitulos vääristyy, koska vaalien jälkeen tehtävillä vaaliliitoilla niitä liiton tekeviä puolueita käsitellään ikään kuin yhtenä puolueena.

Kuntavaalien jälkeen kunnan toimielimien puheenjohtajien paikkojen ja luottamuspaikkojen tulisi määräytyä suhteellisen vaalitavan vaalituloksen mukaisesti. Olisi hyvä, jos vaaliliitot ilmoitettaisiin jo ennen vaaleja. Vaalien jälkeen se on eri asia kuntalaisenkin kannalta ja voi vääristää vaalitulosta.

Kuntavaaleissa luottamuspaikat jaetaan kunnallisvaalilaissa säädetyn suhteellisuusperiaatteen mukaisesti valtuutettujen määrän perusteella. Kunnanhallituksen, kunnanvaltuuston, jaostojen ja lautakuntien puheenjohtajien paikat ja muut luottamushenkilöpaikat tulee jakaa saman suhteellisuusperiaatteen mukaan, jotta myös kunnan toimielimissä toteutuu kuntalaisten äänestystulos.

Tuntuu siltä, että vaalien jälkeen tehtävien teknisten vaaliliittojen ainoa tarkoitus on muuttaa demokraattisten vaalien tulosta. Vaaliliitot tuntuvat enemmän hyväksyttävältä, jos ne ilmoitetaan rehellisesti ennen vaaleja. Vaalien jälkeen tehtävät tekniset vaaliliitot aiheuttavat helposti tilanteen, missä luottamushenkilöpaikoille valitut henkilöt eivät edusta vaalien tulosta eivätkä äänestäjien tahtoa. Äänestäjä ei siis silloin tiedä, että äänestäessään

jotain tiettyä puoluetta antaa tukensa myös täysin toiselle puolueelle, jota ei välttämättä olisi halunnut kannattaa.

Pienempien puolueiden tekemä vaaliliitto mahdollistaa muutokset luottamushenkilöpaikkoihin suurimman äänimäärän saaneen puolueen häviöksi. Teknisillä vaaliliitoilla voi pienempien puolueiden muodostama vaaliliitto saada hallituksen, valtuuston ja lautakuntien puheenjohtajuuden. Tällöin vaaleissa suuremman äänimäärän saanut puolue saattaa saada vähemmän paikkoja kuin suhteellisuusperiaatteen mukaisesti vaalituloksen perusteella olisi saanut. Tällöin pienemmällä äänimäärällä ja vähemmällä valtuutettujen määrällä voi saada merkittävämpiä luottamuspaikkoja kuin suuremman äänimäärän ja enemmän valtuutettuja saanut puolue.

Äänestystulosta pitää kunnioittaa. Mielestäni olisi hyvä, jos vaaliliitto ilmoitettaisiin ennen vaaleja. Kunnissa on hyvin kirjavia käytäntöjä. Joissakin sovitaan, että vaalitulosta kunnioitetaan, joissain tehdään vaalien jälkeen laskelmoituja vaaliliittoja.

Tärkeintä on tietysti, että ihmiset vaaleissa äänestävät. Oikeus äänestää on erittäin tärkeä, ja sitä tietoa meidän pitää ihmisille välittää. — Kiitos.

20.10 **Rami Lehto ps:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Reijosen lakialoite on ajankohtainen, kohta on taas kuntavaalit. Kyllä se on reilu peli äänestäjiä kohtaan, että vaaliliitot ovat tiedossa ennen vaaleja, että äänestäjät tietävät, mitä äänestävät. Kyllä puolueitten pitäisi pitää huolta myös sitten vaalien jälkeenkin siitä, että ne henkilöt, keitä kuntalaiset ovat äänestäneet, ottavat ne kovimmat paikat lautakunnissa ja hallituksessa, eikä junailla sitä, mitä monesti tapahtuu varsinkin vanhoissa puolueissa, että ne, ketkä siellä kunnallisjärjestöissä pitävät valtaa, vaikka kansa ei heitä paljon äänestäkään, sitten palkitaan niillä hyvillä lautakuntien puheenjohtajapaikoilla tai hallituspaikoilla. Kyllä se vie äänestäjien innokkuutta äänestää, kerta eniten ääniä saaneet eivät sitten saa niitä paikkoja, miten sen pitäisi oikeasti mennä vaalitulosten mukaan.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

12. Lakialoite laiksi metsästyslain 5 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 32/2020 vp Markku Eestilä kok ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskusteluun. Aloitteen ensimmäinen allekirjoittaja, edustaja Eestilä.

Keskustelu

20.12 **Markku Eestilä kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Tämä lakialoite on oikeastaan erittäin yksinkertainen ja harvinaisen vähätöinen. Jos joku on joskus sanonut, ettei mene kuin 15 minuuttia jonkun lain muuttamiseen, niin tässä ei

kyllä mene kuin minuutti, nimittäin lakialoite on todella yksinkertainen. Valkoposkihanhi siirrettäisiin tämän lakialoitteen mukaisesti metsästyslain 5 §:ään, jolloin se olisi muiden sukulaistensa joukossa eli vertaistensa joukossa. Ennestään riistaeläimiä ovat merihanhi metsähanhi ja kanadanhanhi, ja nyt tämän lakialoitteen mukaan sinne menisi valkoposkihanhi. Mutta politiikassa mikään ei ole yksinkertaista; jos joku vaikuttaa yksinkertaiselta, niin siitä pitää tehdä monimutkaista.

Tämä lakialoite sai alkunsa ehkä alkusyksystä, jolloin tämä ongelma oli iso, koska niin kuin monet täällä olevat kollegat tietävät, Pohjois-Karjalassa ja Kaakkois-Suomessa oli viljelijöillä todella suuria ongelmia, kun valtavat, tuhansia valkoposkihanhia sisältävät laumat aiheuttivat viljelijöiden omaisuudelle todella suurta haittaa.

Me olemme edustaja Jari Myllykosken kanssa tätä asiaa pohtineet vähän vakavamminkin, emmekä pelkästään nappi otsaan -linjalta. Meidän mielestämme, kun viljelijä kohtaa oman omaisuutensa ja elinkeinonharjoittamisensa jopa totaalista tuhoa — koska nämä lintuparvet ovat niin kuin niittokoneita — niin kyllä me joudumme silloin arvioimaan myös perusoikeuksia, kun jokaisen omaisuus on perustuslailla suojattu ja elinkeinonvapauskin on suojattu. Kun näin massiivisista tuhoista on kysymys, niin silloin meillä heräsi vähän pohdintaa, että jotakinhan tälle asialle pitäisi tehdä. Kun ympäristöministeri Krista Mikkonenkin on käsittääkseni todennut, että jos lintudirektiiviä — minkä ykkösliitteeseen valkoposkihanhi muistaakseni kuuluu — nyt alettaisiin niin kuin keräämään, niitä eläimiä, tämä valkoposkihanhi ei sinne menisi, niin silloin se osoittaa sen, että kyllähän EU:ssakin pitäisi olla jonkunmoista herkkyyttä elää ajassa ja muuttaa niitä säädöksiä, jotka selvästi ovat jääneet ajastaan jälkeen. Nimittäin valkoposkihanhi lajina lisääntyy niin paljon, että siitä on tullut todellinen ongelma. En pitäisi aivan vähäisenä sitäkään, että jos nämä parkkeeraavat jollekin pienelle järvelle ja ovat siellä kuukauden, niin kyllä siitä fosforia ja muuta ympäristösaastetta tulee — päinvastoin kuin jotkut järjestöt ovat todenneet, että sillä ei ole merkitystä. Ei ole vähäarvoista sekään, että jos täällä Helsingissä valkoposkihanhet aika runsaana esiintyessään aiheuttavat selvää ympäristöhygieniahaittaa, niin jopa siltä osin löytyy perustuslaista jonkunmoinen pykälä, että jokaisella on vastuu ympäristöstä. Eli en ihan ymmärrä, että niille ei voisi tehdä mitään.

Mutta mikä tästä tekee ongelman: Koska on ymmärrettävää, että viljelijät kärsivät vahinkoja ja lintu on luonnonsuojelulain nojalla rauhoitettu, niin viljelijöille pitää maksaa korvauksia. Eli Suomessa on olemassa väline, josta nämä korvaukset maksetaan, ja määräraha käsittääkseni menee ympäristöministeriön tietyltä momentilta ja luonnonsuojelurahoista. Ja tämä on se suurin kiista, mikä liittyy siihen, miksi tätä lajia ei voi metsästyslain pariin panna, koska ministeriöillä on erilainen käsitys — ympäristöministeriöllä ja maa- ja metsätalousministeriöllä — ja jos se menisi sinne metsästyslakiin, niin joidenkin mukaan viljelijöille maksettavat korvaukset loppuisivat kokonaan. No, sitä minä en kyllä usko, koska se on pelottelua. Mutta toinen juttu on sitten, estääkö se kansanedustuslaitosta tekemästä sellaiset transaktiot, että luonnonsuojelurahoista otettaisiin hanhista menevät korvaukset ja siirrettäisiin ne maa- ja metsätalousministeriön kyseiselle momentille. Minulle on kerrottu, että tämä on mahdotonta, että EU ei tätä taas salli, että sieltä isä käskee, että näin ei voi tehdä, että tämä on niin iso asia, että siihen pitää ehdottomasti olla EU:n notifikaatio. Mutta kun itse katsoin joitakin erinäköisiä direktiivejä ja mahdollisuuksia poiketa niistä, niin kyllä siellä luki, että jos tämmöinen väline on olemassa jossakin jäsenvaltiossa, niin silloin tämä väline voidaan ottaa käyttöön. Eli ei se EU loppujen lopuksi ole kiinnostunut, miltä keltaisen kirjan momentilta näille viljelijöille maksetaan. Mutta minä en väit-

telemään rupea: jos tämä on uskonto jollekin, niin minä kyllä kunnioitan sitä, että ilman EU:ta ei ilmeisesti voitaisi tehdä kansallisesti kovin suuria transaktioita esimerkiksi valkoposkihanhien kohdalla.

Tällä on myös omaisuudensuojan takia vähän isompikin merkitys, koska jos yksi laji alkaa liian paljon dominoimaan, niin siitä saattaa tulla haittaa muille lajeille, ja tämä on jo nähtävissä merimetson kohdalla — siitäkin tässä salissa on puhuttu — ja jos jonkun lajin annetaan liian paljon kasvaa, niin se sitten rupeaa haittaamaan muita lajeja ja aiheuttaa monenlaisia ongelmia.

Minun mielestäni tässä pitäisi päästä eteenpäin, koska jos tämä menee metsästyslakiin, niin silloin esimerkiksi Pohjois-Karjalassa viljelijät voisivat tukeutua minun käsitykseni mukaan metsästäjiin, ja he voisivat vaikka myydä metsästäjille lupia, että he pelottelisivat ja ampuisivat näitä hanhia. Muistaakseni lintudirektiivin 9 artikla sallii sen, että näitä poikkeuksia voidaan jäsenvaltion oman harkinnan mukaan tehdä, kunhan niistä ilmoitetaan komissiolle ja ei aiheuteta sitä ongelmaa, että tietyn suojelun taso alkaa laskea tietyn rajan alapuolelle. Eli totta kai me ymmärrämme, että jos valkoposkihanhet vähenevät, niin eihän silloin viljelijöillä ole niitä ongelmia, eli emmehän me vähäjärkisiä ole eivätkä metsästäjät ole vähäjärkisiä eivätkä viranomaiset.

Mutta sitten, mikä tässä on ollut aika kiusallinen asia, suoranaista haaskausta: Kun me puhumme ruokahävikistä, niin Suomi on kyllä syyllistynyt minun mielestäni vääränlaiseen direktiivitulkintaan — joku kansanedustaja voi tästä paremminkin käyttää puheenvuoron — sillä tavalla vääränlaiseen tulkintaan, että kun on annettu poikkeuslupa ampua tietyn verran, ampumalla hätistää ja ampua näitä hanhia, niin on kuitenkin lupaehdoissa ollut, että ei saa syödä eikä käyttää hyödyksi, vaan ne on haudattava tai poltettava. Miten tämmöinen haaskaus... Sitä minä en eläinlääkärinä ymmärrä, että kuitenkin se liha on riistalihaa ja riistaa pitää kunnioittaa. Ammuttiinpa se sitten metsästyslain tai luonnonsuojelulain perusteella tai minkä tahansa poikkeuksen perusteella, niin EU ei kiellä tätä lihan hyväksikäyttöä, vaan se on ihan suomalainen virkamieskeksintö ja ympäristöministeriöstä lähtöisin. Raaskin sitä näin julkisesti arvostella ja arvioida, että ei missään nimessä näin pitäisi menetellä, että se on suomalaisen riistaetiikan ja ruokahävikin periaatteitten vastaista.

Tämmöinen mitätön aloite tämä on, mutta kuulemma aika iso riita tästäkin jo on siellä ministeriössä ja ministeriön virkamiesten kesken tullut. Mutta pieni momenttisiirto ja pieni siirto metsästyslakiin, niin päästäisiin eteenpäin tässäkin asiassa.

20.19 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin kiitos edustaja Eestiläle hyvin perustellusta esittelystä ja niistä huomioista, mitä tähän ei-hanhisoppaan, kun sitä kerran ei syödä saa, liittyy.

Tämä on todellakin isompi asia kuin vain se pieni asia, sillä nyt ollaan sen äärimmäisen kysymyksen äärellä: tekeekö erityislainsäädäntö perustuslain omaisuudensuojasta, elinkeinon harjoittamisvapaudesta, ympäristöoikeudesta ja toisaalta yhdenvertaisuudesta alisteisen?

Minä en itse ymmärrä, kuinka me olemme voineet ajautua tähän tilaan, että meillä erityislainsäädäntö määrittelee sitä, mikä on elinkeinonharjoittajan omaisuudensuoja ja elinkeinonharjoittamisvapaus. Minä katson vielä niin, että nämä valkoposkihanhet sortavat kaupunkilaistenkin omaisuudensuojaa ja ympäristöoikeutta. Suomalainen normaalisti maksaa kunnallisveroa, jolla pidetään yllä yhteiskunnassa puistoja, puistoalueita, rantoja, lasten leikkipuistoja — ja sitten tapahtuu se: hanhet valloittavat sen alueen. Ne ovat käyt-

tökelvottomia. Silloin tämän kuntalaisen maksama omaisuuden osuus on käyttämättä, ja siltä osin me olemme vaikeassa tilanteessa. Meidän pitää pystyä nyt tällä vaalikaudella yhdessä kansanedustajien kanssa eduskunnassa tekemään sellaisia päätöksiä, joilla me viemme tätä asiaa normaalimpaan suuntaan.

Itse toivoisin, että se järjestely olisi niin hyvin nivelletty, ettei käy näissä tilanteissa, kuten kävi naakan kanssa, mikä oli varoittava esimerkki siitä, että ei aivan hätäilemällä kannata lähteä tekemään. Kun naakan rauhoitus lopetettiin ja sitä sai ruveta ampumaan, niin tapahtui niin, että naakkaa sai ampua, mutta ne vahingot eivät loppuneet, mutta korvaukset loppuivat. Ja siinä mielessä nyt edustaja Eestilä on avannut näissä käydyissä keskusteluissa sitä puolta, että kyllä, tätä ympäristöministeriön kautta maksettavaa lupaa voitaisiin maksaa, vaikka valkoposkihanhi siirrettäisiin metsästettäväksi lajiksi, kunnes ollaan saatu sitten tämä palikka kuntoon niin, että meiltä rahavirrat eivät näitten korvausten osalta puuttuisi.

Meillä kuitenkin on tälläkin hetkellä lainsäädäntö valmistelussa. Nyt jo sitten tehdään lakia, lakitekstiä, missä rauhoitettujen eläinten vahingoista korvataan. Valitettavasti tuolta länsirannikolta tulleilla... Ministeriöt ovat taas sen oman piiri pieni pyörii -kiistan keskusteluissa jättäneet merimetson sieltä pois. On käsittämätöntä, kuinka kaksi ministeriä ja ministeriön virkamiehet voivat käydä tätä kinastelua sillä tavoin, että Suomen kansalaisen, maatalousyrittäjän, kalastajan, perheenäidin ja -isän, lasten oikeuksia poljetaan sillä aikaa, kun käydään sitä kissanhännänvetoa, että kenenkä rahapussista näitä vahinkoja korvataan.

Minä toivon kovasti, että tämä lakialoite on yhtenä osana sitä, että me voimme saada järkevyyttä tähän, luonnon ja ihmisten ja luonnon muiden eliöiden kanssa tasapainoisen tilanteen. Me tulemme keskustelemaan vielä jossakin vaiheessa tässä salissa myös susista. Ja siinäkin kohtaa pitää pystyä pitämään niin sanotusti järki päässä ja huomioida erilaisia näkemyksiä asioista. Mutta lopputuleman pitäisi olla sellainen, että se valkoposkihanhi soveltuu tänne meidän luontoon kyllä ja meidän luonnon yli voivat lentää kyllä kohta nämä miljoonat hanhet. Eli meillä on kaksi valkoposkihanhilajia sinällään: toinen suorittaa vain ylilentoja, mutta toinen tekee valitettavan kevättankkauksen sitten viljelijän pelloilla.

Ja korvauksiin vielä: On jotenkin nurinkurista, että kun sitten viljelijä, karjankasvattaja kohtaa sen ikävän tapahtuman, niin jos se on oikein hyvä viljelysala, niin hän ei saa sen todellisen vahingon mukaan korvauksia vaan sitten keskimääräisen vahingon mukaan. Kyllähän sen niin pitää olla, että vahinko korvataan täysimääräisenä.

Mutta nyt edustaja Myllykoski huomaa innostuvansa. Puhemies, lopetan puheeni, jotta kollegoilla, muillakin, on mahdollisuus käyttää tämän hyvän lakialoitteen kohdalta puheenvuoroja.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Seuraavaksi tämä mahdollisuus annetaan edustaja Vestmanille, joka on poissa. Edustaja Junnila.

20.25 **Vilhelm Junnila ps:** Arvoisa puhemies! Kiitos, edustaja Myllykoski, oli erittäin innokas ja hyvin perusteltu puheenvuoro, ja myös edustaja Eestilä esitti erinomaisesti asian ja sen, mistä tässä on kysymys.

Täällä salissa on keskusteltu hanhista pitkään ja antaumuksella aikaisemminkin, jopa niin, että joidenkin edustajien on havaittu lipovan huuliaan. Valkoposkihanhet aiheuttavat Suomessa vuosittain mittavia omaisuusvahinkoja maanviljelijöille, kuten tässä on jo useaan kertaan todettu. Tämän lisäksi varsinkin eteläisessä Suomessa virkistyskäyttöön tar-

koitetut rannat, golfkentät ja puistojen viheralueet kärsivät valkoposkihanhien ulosteista. Ehkäisytoimien riittämättömyys on lisännyt valkoposkihanhien aiheuttamien vahinkojen määrää koko 2010-luvun ajan. Kuluva vuosi oli erityisen paha, sillä hanhien aikaisen muuton vuoksi luonnollista ravintoa oli saatavilla niukasti. Tämän seurauksena hanhet siirtyivät pelloille aterioimaan.

Suomi tulkitsee EU:n lintudirektiiviä tiukasti, eikä valkoposkihanhien metsästäminen ja kannanhoito ole mahdollista, joten lintukanta jatkaa kasvuaan. Sen vuoksi tämäkin lakialoite on tervetullut. Samalla on muistettava, että valkohäntäpeurojenkin metsästäminen on hyvin vaikeaa, koska siinä edellytetään pyyntilupien saamiseksi valtavan suurta yhtenäistä maapinta-alaa. Tämä on johtanut siihen, että pellot ja pientareet ovat peuroja pullollaan hanhien seurana. Olen tästä jättänyt lakialoitteen jo aiemmin, että myös valkohäntäpeurojen pyyntilupia saisi nykyistä helpommin, ja kannatan myös edustaja Eestilän tekemää valkoposkihanhiin liittyvää aloitetta.

Varsinkin tämä vuosi on ollut poikkeuksellinen pahassa mielessä. Satojatuhansia lintuja liikkui pellolta toiselle syöden kaiken kasvavan: viljat, rypsit ja herneet. Mieleen tulee väistämättä Vanhan testamentin vitsaus, jossa Egyptin faaraota piinattiin sirkkaparvilla. Egyptiläiset olivat voimattomia oman vitsauksensa edessä, aivan kuten viljelijät nykypäivän Suomessa. Ely-keskus on toki myöntänyt poikkeuslupia muutamien hanhien ampumiseksi satovahinkojen torjumiseksi, mutta toimet ovat aivan riittämättömiä. Vastauksessaan edustaja Myllykosken kirjalliseen kysymykseen valkoposkihanhien vahinkojen torjumiseksi ympäristöministeriö totesi seuraavasti: ”...kuin Ruotsissa on tehty, on ympäristöministeriön näkemyksen mukaan Suomessakin mahdollista harkita samankaltaista sääntelyä eli niin sanottua suojametsästystä, josta säädettäisiin metsästyslainsäädännössä.” Tämä on erittäin tärkeää huomioida. Meidän etu egyptiläisiin nähden on ministeriöistä, elystä ja Riistakeskuksesta koostuva hanhinyrkki, mutta tuo nyrkki pitää panssaroida hanhiparvien aiheuttaman vitsauksen eliminoimiseksi, ja tämä tapahtuu sallimalla suojametsästys.

20.29 **Ari Koponen ps:** Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Eestilän aloitetta lisätä valkoposkihanhi riistaeläimeksi metsästyslakiin. Liian suureksi kasvanut kanta on merimetson tapaan ongelma, kuten salissa jo eilen keskusteltiin. Valkoposkihanhet ovat tehneet Suomessa omaisuusvahinkoja viljelijöille jo vuosia. On hyvä ymmärtää, että merimetson kuten valkoposkihanhenkin nykykanta kestäisi metsästyksen. Ely-keskuksen poikkeuslupajärjestely on ollut ihan hyvä tähän hetkeen, mutta ei missään nimessä riittävä. Yksilöitä on silti liikaa, byrokratia lupien hakemiselle järjetön, ja kaiken huipuksi tapettuja lintuja ei saa käyttää ravinnoksi. On selvää, etteivät edellytykset lajin suojelulle enää täyty, sillä laki ei enää vastaa lintupopulaation määrää.

Myös maa- ja metsätalousministeriön sekä ympäristöministeriön yhteisen työryhmän elokuisen raportin mukaan valkoposkihanhi EU:n runsaslukuisimpana hanhilajina kuuluisi nykytilanteessa Bernin sopimuksessa liitteeseen III ja lintudirektiivin liitteeseen II, jolloin sen kantaa olisi mahdollista säädellä metsästämällä. EU:n lintudirektiivin määritelmä ei kuitenkaan määrää sitä, minkä kansallisen lainsäädännön piirissä lajin on oltava, ja esimerkiksi Ruotsissa sekä Virossa valkoposkihanhi on luokiteltu tämän Eestilän aloitteen tavoin riistalajiksi, jolloin suojametsästys on sallittu viljelmillä koituvan vakavan vahingon estämiseksi.

Arvoisa puhemies! Hanhikannan odotetaan jatkavan kasvuaan entisestään. Metsästys pesimäaikaisen rauhoitusajan ulkopuolella ja munien rei'ittäminen olisivat kestäviä ja te-

hokkaita tapoja maatalouden satovahinkojen hillitsemiseksi. Onkin järjetöntä, että ministeri Mikkosen johdolla ollaan ensi kevääksi perustamassa hanhille tarkoitettuja buffet-alueita, kun asia voitaisiin korjata näinkin helposti lainsäädäntömuutoksilla.

20.31 **Rami Lehto ps:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Eestilän lakialoite on todella kannatettava. Valkoposkihanhien kanta levittäytyy yhä laajemmalle Suomessa, ja se kanta myös koko ajan kasvaa. Tämä aiheuttaa viljelijöille suuret menetykset, eivätkä hanhet osaa mennä näille lintupelloille, missä ovat nämä niin sanotut buffet-lounaat valmiina — ne menevät, mihinkä ne haluavat, ja laskeutuvat silloin, kun niitä huvittaa.

Edustaja Myllykoski puhui näistä ylilentävistä hanhista, mutta meillä Lahdessa ne eivät kyllä lennä yli, ne ovat jääneet sinne asustelemaan aika tasan tarkkaan. Meillä on siellä todella laaja ongelma. Meillä on kaikki rannat käytännössä vallattu, suosituimmat uimarannat, ne nurmikkoalueet siinä, puistot. Siellä ne ovat, ja ne ovat todella aggressiivisia. Ne hyökkäilevät pyöräilijöiden kimppuun, muittenkin kimppuun, ketkä menevät vähänkin kävelemään siellä ihan kävelytietä pitkin. Ne käytännössä luulevat omistavansa jo kaikki alueet. Ely-keskus ei anna lupaa niitä hätistellä. Joitain pieniä aitoja saa rantaan rakentaa — että niillä muka sitten pidettäisiin niitä pois, mutta eivät ne paljon auta.

No, eivätpä paljon auringonottajat halua sinne nurmikolle mennä rannalla ottamaan aurinkoa, kun ne ovat jätöksiä täynnä. Sama kävelyteillä: siellä lastenrattaitten renkaat likaantuvat, pyörätuolien renkaat likaantuvat, ja sitten kun työnnät niitä kotiin, niin sinun on pakko pestä ne, ettei tule bakteereja. On ollut rantoja, joilla ei saa uida, kun siellä on tullut bakteereja näistä ulosteista. Ihmiset joutuvat nyt kärsimään ja lähtemään, niin kuin täälläkin on puhuttu, omalta alueeltansa pois, kun ne hanhet tulokkaina vievät kaiken tilan.

Edustaja Junnila puhui golfkentistäkin. Kyllä, katsotaan vaikka Iitissäkin golfkentän yhtäkin griiniä, niin siellä ovat jo vuosia hanhet pitäneet sen omanansa. Ei siellä puttailla yhdellä griinillä ollenkaan, se on käytännössä mahdotonta. [Vilhelm Junnilan välihuuto] Ihmiset maksavat osakkeista tai vuokrapelioikeudesta eivätkä saa harjoittaa harrastustansa.

Nämä hanhet tottuvat todella hyvin hätistelijöihin. Ainoa, mikä niihin auttaa, on luoti. Yksi tuttava teki koetta: hän tuli dronen kanssa paikalle ja sillä hätisti niitä. Ne nousivat kaikki pois, ja kun drone laskeutui, ne tulivat takaisin. Seuraavan kerran, kun hän tuli paikalle, niin ne näkivät jo, että kuka henkilö tulee, ja ne nousivat valmiiksi vähäksi aikaa pois ja odottivat, että hän häipyy, ja taas ne palasivat takaisin. Ei auta yhtään mitään. Kyllä tämä on iso ongelma — ei pelkästään viljelijöille, vaan kaikille kansalaisille, ketkä vähänkin liikkuvat jossain.

20.34 **Anders Norrback r:** Ärade talman! Jag vill börja med att tacka ledamot Eestilä för hans lagmotion och hans anförande. Jag instämmer likaså i ledamot Myllykoskis anförande, och — som jag glömde att säga i går — också hans anförande om skarven i går samstämmer jag om. I dag diskuterar vi den vitkindade gåsen, i går var det skarven, några dagar sedan var det vargen. Vi har ett problem i vår skyddspolitik av olika arter.

Eli meillä on meidän eläinsuojelupolitiikassamme perustavanlaatuinen ongelma. Kun teemme suojelupäätöksiä, on varmasti niin, että suojeltava laji on uhanalainen jollakin tavalla, mutta samanaikaisesti meidän pitäisi päättää myös, mikä on se siedettävä raja, milloin tämä tasapaino saavutetaan, milloin haitat tulevat niin isoiksi, että ne eivät ole siedettäviä enää. Monien lajien kohdalla ollaan nyt tässä pisteessä, että nämä haitat ovat sellai-

sia, esimerkiksi — niin kuin olen ennenkin sanonut — suden osalta. Valkoposkihanhen osalta on uhanalaisia luonnonlaitumia, niin kuin on tullut esiin täällä, golfkenttiä, uimarantoja, niin poispäin, ja merimetson osalta on koko kalastus uhattuna, ja niin poispäin. Eli meidän pitäisi kyllä pikkuhiljaa alkaa tällainen perustavanlaatuinen keskustelu näistä asioista. — Kiitos.

20.35 **Vilhelm Junnila ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja Koponen puhui buffet-pöydistä, ja tilannehan on todella niin, että näin korona-aikana Koponenkaan ei pääse seisovaan pöytään syömään, mutta silti meillä löytyy lainsäädäntöihmisissä sellaista halukkuutta, että hanhille kuitenkin pitäisi näitä ruokintapeltoja ja muita järjestää.

Oikeastaan mittakaava on hyvä säilyttää. Tässä on puhuttu sadoistatuhansista ja jopa miljoonista. Aivan, siis valkoposkihanhia on aivan valtava määrä, ja kun nämä tulevat hyvin pienelle alueelle, ovat tuhotkin sen mukaisia.

Sitten meillä on aina keskustelua, milloin kultasakaali tulee Suomeen ja voiko esimerkiksi vaikka pesukarhua päästää Suomeen. Sitä pidetään haittaeläimenä, vaikka monet haluaisivat sen esimerkiksi lemmikiksi, ja kuitenkin puhuttaisiin joistakin kymmenistä, sadoista, korkeintaan tuhansista. Tämähän on levinnyt esimerkiksi Tanskaan ja Etelä-Ruotsiin. Tällaisissa asioissa Suomi on äärimmäisen tiukka. Lainsäädännöllä suojataan, että sitä ei saa tuoda Suomeen, sitä ei saa pitää, sitä ei saa päästää lisääntymään. Mutta sitten hanhet saavat lentää tänne valtavina parvina, ja tämän edessä yhteiskunta tuntuu olevan niin voimaton, että ainoa, mitä se pystyy järjestämään, on ruokintapeltoja. Onhan tämä aika käsittämätön ongelma.

Valkoposkihanhi on niin hyvin kuitenkin tänne pesiytynyt, että Lintulahdenaukiolla täällä Helsingissä on itse asiassa Hanhiparvi-veistos. Eli meillä valkoposkihanhet ovat saavuttaneet merkillisen vahvan aseman suhteessa muihin eläimiin, kuten vaikka villisikaan, joka myös aiheuttaa tuhoja. Sille voidaan tehdä jotakin, supikoiralle voidaan tehdä jotakin, pesukarhua kohtaan ollaan äärimmäisen tiukkoja — mutta valkoposkihanhi, merimetso, tämäntyyliset, nämä tuntuvat olevan aina kaiken lainsuojan ulkopuolella koskien viljelijöitä, koskien saariston asukkaita ja niin edelleen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja vielä aloitteen ensimmäinen allekirjoittaja, edustaja Eestilä.

20.38 **Markku Eestilä kok:** Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitän kollegoita asiallisesta keskustelusta, ja minusta vähän tuntuu, että tänne ovat valikoituneet tähän aikaan illasta tietyn tyylisuunnan kansanedustajat, ja itse edustan tätä tyylisuuntaa. Kaksi asiaa haluan vielä lopuksi sanoa:

Ensinnäkin, vaikka tämä valkoposkihanhi siirrettäisiin metsästyslakiin, sen 5 §:ään, niin lintudirektiiviin suojeluvelvoite ei häviä mihinkään. Eli me emme ole niin kuin ampumassa, me olemme vain ikään kuin — ainakin itse määrittelen niin — terveellä järjellä puuttumassa ongelmaan, joka kohtaa ihmisiä tuolla maakunnissa.

Ja nyt tullaan mielenkiintoiseen asiaan, se on se kakkosasia. Edustaja Myllykoski mainitsi myös suden, ja nyt kun tämä asia ajautuu — milloin hanhet, milloin sudet — jäätyneeseen konfliktiin, niin siellä on yleensä kaksi osapuolta: on tietyt ihmiset, jotka vastustavat ampumista ja metsästystä kategorisesti, ja sitten on ihmiset, jotka asuvat jollakin alueella, jolla kohtaavat silmästä silmään joka viikko sen saman ongelman, olipa se susi tai

hanhi. Mitä mieltä te olette, kummanko mielipiteen pitäisi painaa enemmän? Yleensä ongelmia ratkotaan niitten ihmisten näkökulman mukaan, jotka kärsivät niistä ongelmista, mutta ne, jotka eivät kärsi, näkyvät olevan tässä yhdenvertaisessa asemassa. Ja kun nämä mielipiteet pannaan aina niin kuin vastakkain, niin tulee juuri tämä jäätynyt konflikti. Edustaja Norrback käytti erinomaisen puheenvuoron, että näitä pitäisi pyrkiä päivittämään välillä ja miettimään tosiasioiden perusteella. Eli kun minä käytin tätä terve järki -ilmaisua, niin se riippuu aina siitä, kenenkä järki mahtaa olla terve. Mutta itse edustan sitä suuntaa, että aina ongelma pitää ratkaista enemmän niiden ihmisten näkökulman mukaan, jotka kärsivät siitä ongelmasta todellisuudessa. — Kiitoksia, arvoisa puhemies.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

13. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 27.11.2020 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 20.40.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen